

การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี

โดย

นางสาวมัลลิการ์ วงศ์ศิรินวรรตน์

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2550

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี

โดย
นางสาวมัลลิกา วังศ์ศิรินวรรตน์

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา
ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2550
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**A DEVELOPMENT OF VIDEO ON DRAMA SUBJECT OF DRAMATIC ART BODY
LANGUAGE LESSON FOR MATHAYOMSUKSA 2 SUANKULARB WITTAYALAI
NONTHABURI SCHOOL**

By

Mullika Vongsirinavarat

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF EDUCATION

Department of Educational Technology

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2007

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระเรื่อง “ การพัฒนาสื่อ
วีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ภาษาท่านาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน
สวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี ” เสนอโดย นางสาวมัลลิการ์ วงศ์ศิรินวรรตน์ เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ
รองศาสตราจารย์สมหญิง เจริญจิตรกรรม

คณะกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ศิริพงศ์ พยอมแย้ม)
...../...../.....

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.อนิรุทธ์ สติมัน)
...../...../.....

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์สมหญิง เจริญจิตรกรรม)
...../...../.....

46257411 : สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

คำสำคัญ : สื่อวีดิทัศน์ / ภาษาทำนาฏศิลป์

มัลลิการ์ วงศ์ศิรินวรรตน์ : การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี. อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ : รศ.สมหญิง เจริญจิตรกรรม. 137 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์1.เพื่อพัฒนาสื่อบทเรียนวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ทั้งด้านความรู้และการปฏิบัติให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70 2.เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3.เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนจากบทเรียนวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้จากการสุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 31 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1.สื่อวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 2.แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากสื่อวีดิทัศน์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ 3.แบบวัดและประเมินผลการปฏิบัติท่ารำ ทางกรเรียนจากสื่อวีดิทัศน์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ 4.แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ทั้งด้านความรู้ สูงกว่าเกณฑ์โดยมีค่า 79.78 และการปฏิบัติ สูงกว่าเกณฑ์โดยมีค่า 83.78

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ ของนักเรียนที่เรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อสื่อวีดิทัศน์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ อยู่ในระดับมาก

ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2550

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

46257411 : MAJOR : EDUCATIONAL TECHNOLOGY

KEY WORDS : VIDEO PROGRAM / DRAMATIC BODY LANGUAGE

MULLIKA VONGSIRINAVARAT : A DEVELOPMENT OF VIDEO ON DRAMA SUBJECT OF DRAMATIC ART BODY LANGUAGE LESSON FOR MATHAYOMSUKSA 2 SUANKULARB WITTAYALAI NONTHABURI SCHOOL. AN INDEPENDENT STUDY ADVISOR : ASSOC.PROF. SOMYING JAROENJITTAKAM. 137 pp.

The purposes of this research were three-fold: 1) To develop the video program of dramatic art subject on dramatic body language for Mathayomsuksa 2 in both knowledge and practice to obtain the efficiency of the set criterion 70. 2) To study learning Achievement between before and after learning. 3) To study student's satisfaction towards the video program for instruction of dramatic art subject on dramatic body language for Mathayomsuksa 2. The research samples, by simple random sampling, consisted of 31 Mathayomsuksa 2, Sunakularb Wittayalai Nonthaburi, 1st semester, Academic year 2007.

The research instruments consisted of: 1) The video program of dramatic art subject on dramatic body language for Mathayomsuksa 2. 2) Learning progress test on the video program on dramatic body language. 3) Practical measurement and evaluation forms for the video program instruction on dramatic body language. 4) The student's satisfaction rating scale towards the video program instruction. The Descriptive statistics and t-test were utilized for data analysis through percentage, mean, and t-value.

The results of this study showed as follows:

1. The efficiency of constructed video program of dramatic art subject on dramatic body language for Mathayomsuksa 2 in knowledge was 79.78 and practice was 83.78. These values were higher than the set criterion.

2. The student's learning progress after using the video program on dramatic body language was higher than one before using it.

3. The student's satisfaction towards the constructed video program instruction was high.

Department of Educational Technology Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2007

Student's signature

An Independent Study Advisors' signature

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้เพราะความเมตตากรุณา การให้ความช่วยเหลือแนะนำ จากท่านอาจารย์ และบุคคลต่างๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์และผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

อาจารย์ที่ปรึกษาและควบคุมการค้นคว้าอิสระ ได้แก่ รองศาสตราจารย์สมหญิง เจริญจิตรกรรม ประธานกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบการค้นคว้าอิสระ ได้แก่ รองศาสตราจารย์ศิริพงษ์ พยอมน้อย และอาจารย์ ดร.อนิรุทธิ์ สติมัน

ขอขอบพระคุณอาจารย์เวณิกา บุญนาค อาจารย์ชวลิต สุนทรานนท์ อาจารย์วีระชัย มีป่อทรัพย์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อมูลและตรวจสอบเนื้อหา อาจารย์บุญชัย เจริญจิตรกรรม อาจารย์สุรพล โฉมฉายแสง คุณอภิภู สิทธิภูมิมงคล ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ครูสุชิน พิภพสังข์ ครูประทุม จิระกาวสาน ครูวิรินวรรณ พรรณบัว ครูศันสนีย์ สุวรรณศรี ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าและให้คำแนะนำที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี ที่เอื้อเฟื้อสถานที่ในการถ่ายทำ และการทดลอง รวมทั้งคณะครูอาจารย์และนักเรียนทุกคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ขวัญใจ คงถาวร ที่เป็นวิทยากร คุณอภิรดี ดาวดึงษ์ ที่เป็นพิธีกร คุณวโรภาส มังกรพิศม์ ให้เสียงบรรยาย คุณศิริพรรณ ภูงาและคุณหนึ่งนุช สุวรรณนารัญ ที่เป็นผู้แสดงสาธิต อาจารย์พลัฏฐ์ สุวรรณสิทธิ์ คุณธีรเดช อินทร์ตลาดชุม คุณศุภพัฒน์ แผลมทองมงคล คุณสมนึก มีสูงเนิน คุณชูป นกแก้ว คุณวิสุทธิ์ แซ่อึ้ง คุณกมล สนิเปรม คุณสมนึก แสนปัญญา คุณอัมไพวรรณ เดชะชาติ ตรีศิลป์การละคร ที่เสียสละเวลาในการถ่ายทำ ตัดต่อภาพวิดีโอให้คำปรึกษา และเอื้อเฟื้อวัสดุและอุปกรณ์ในการบันทึกเทปสื่อวิดีโอให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบคุณ คุณวรางคณา บุญเนา เพื่อน ๆ ภาคเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อนครูโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี รวมทั้งลูกศิษย์ทุกคน ที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำวิจัย เป็นกำลังใจและให้ความห่วงใยตลอดมา ขอได้รับการขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ที่สำคัญงานวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จมิได้หากขาด ทุกคนในครอบครัววงศ์สิรินวัฒน์ และคุณจิรวัดน์ ศรีคง ที่เป็นคู่ชีวิตที่ดี สละทั้งร่างกาย แรงใจ แรงทรัพย์ ตลอดจนความห่วงใยและความปรารถนาดีแก่ผู้วิจัยจนสำเร็จการศึกษาสมปรารถนา ประโยชน์และคุณค่าอันเกิดจากการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่พระคุณคุณพ่ออดิศักดิ์ และคุณแม่บุญครอง วงศ์สิรินวัฒน์ผู้ล่วงลับ รวมทั้งบูรพาจารย์ทุกคนที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้ทั้งหลายแก่ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพประกอบ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
สมมติฐานในการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ข้อตกลงเบื้องต้น	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544	9
เอกสารเกี่ยวกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ.....	13
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์	16
วิดิทัศน์เพื่อการศึกษา	24
ความหมายของวิดิทัศน์	24
รูปแบบรายการวิดิทัศน์เพื่อการศึกษา	26
การใช้วิดิทัศน์ในห้องเรียน	31
การผลิตรายการวิดิทัศน์เพื่อการศึกษา.....	32
คุณค่าและประโยชน์ของวิดิทัศน์เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
งานวิจัยในประเทศ.....	42
งานวิจัยต่างประเทศ	45
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	49
ประชากร.....	49

บทที่	หน้า
กลุ่มตัวอย่าง	49
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	49
การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	50
การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง	50
การสร้างและพัฒนาสื่อวีดิทัศน์	52
การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	58
การสร้างแบบวัดและประเมินผลการปฏิบัติท่าท่า	60
การสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ.....	61
แบบแผนการวิจัย.....	62
การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	63
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	64
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
ตอนที่ 1 การหาประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์ 70	68
ตอนที่ 2 การหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางการเรียนจากการทำแบบทดสอบ ก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนที่เรียนจากสื่อวีดิทัศน์วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์	69
ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์	70
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	72
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	72
สมมติฐานในการวิจัย	72
วิธีดำเนินการวิจัย.....	73
การวิเคราะห์ข้อมูล	74
สรุปผลการวิจัย.....	74
อภิปรายผล	74
ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการวิจัย	77
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	77
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	78

	หน้า
บรรณานุกรม.....	79
ภาคผนวก	84
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	85
ภาคผนวก ข ค่าIOCข้อคำถาม ค่าความยากง่าย(p)ค่าอำนาจจำแนก(r) และค่า ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	87
ภาคผนวก ค ค่าIOC ข้อคำถามแบบสัมพัทธ์แบบมีโครงสร้าง ค่าIOC ของข้อคำถาม ในแบบประเมินสื่อและค่า IOC ข้อคำถามในแบบสอบถามความ พึงพอใจ.....	91
ภาคผนวก ง แบบประเมินสื่อ	95
ภาคผนวก จ การเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน	106
ภาคผนวก ฉ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	108
ประวัติผู้วิจัย	137

สารบัญญัตราง

ตารางที่		หน้า
1	สรุปลแนวคืดจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาต่อการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์	51
2	สรุปลแนวคืดจากผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อวีดิทัศน์ต่อการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์	51
3	การประเมินสื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์จากผู้เชี่ยวชาญ	53
4	ผลการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง ของสื่อวีดิทัศน์วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	55
5	ผลการทดลองแบบกลุ่มเล็ก (1:10) ของสื่อวีดิทัศน์วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	56
6	เกณฑ์เฉลี่ยของระดับความพึงพอใจ	61
7	ผลการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างของสื่อวีดิทัศน์วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์ 70.....	68
8	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบ หลังเรียนที่เรียนจากสื่อวีดิทัศน์วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์	70
9	คะแนนเฉลี่ย \bar{x} ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และการแปลผลความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์.....	70
10	ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับ จุดประสงค์ (IOC) ของแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และแบบ ทดสอบหลังเรียน(Post-test) เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์	88
11	ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์	89
12	การหาค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยง (r) ของแบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์	90
13	ค่า IOC ข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับผู้เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหา เรื่องภาษานาฏศิลป์	92
14	ค่า IOC ข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับผู้เชี่ยวชาญ ด้านวีดิทัศน์ เรื่องภาษานาฏศิลป์.....	92
15	ค่า IOC ข้อคำถามในแบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างแบบ ประเมินคุณภาพสื่อวีดิทัศน์	93

ตารางที่		หน้า
16	ค่า IOC ข้อคำถามในแบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างแบบ ประเมินคุณภาพสื่อวีดิทัศน์	93
17	ค่า IOC ข้อคำถามในแบบสอบถามความพึงพอใจที่นักเรียนมีต่อสื่อวีดิทัศน์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์	94
18	การเปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อทดสอบ ความมีนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน จากสื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์.....	107

สารบัญญภาพประกอบ

แผนภาพที่		หน้า
1	การสร้างสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง.....	50
2	การสร้างรายการวิดิทัศน์ เรื่องภาษาทำนาภูศิไลป์.....	58
3	ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์.....	60
4	การสร้างแบบวัดและประเมินผลการปฏิบัติทำรำ.....	61
5	การสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อวิดิทัศน์.....	62
6	การดำเนินการทดลองและการรวบรวมข้อมูล	64

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาพุทธศักราช 2542 ได้กำหนดให้ การศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในข้อที่ 3 คือ ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการในข้อที่ 5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542: 2-18)

จากพระราชบัญญัติการศึกษาตามมาตราต่างๆข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นกำลังของชาติในอนาคต และจากพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตร ของมหาวิทยาลัยศิลปากร วันที่ 12 ตุลาคม 2510 ว่า การศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรม เป็นการศึกษาที่สำคัญ และควรจะดำเนินการควบคู่กันไปกับการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เพราะความเจริญของบุคคล ตลอดจนจนถึงความเจริญของประเทศและของโลกโดยส่วนรวมด้วยนั้น มีทั้งทางวัตถุและจิตใจ ความเจริญทั้งสองทางนี้จะต้องมีประกอบกัน เกื้อกูลและส่งเสริมกันพร้อมมูล จึงจะเกิดความเจริญที่แท้จริงได้

(พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช 2548) ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า การพัฒนาของประเทศชาติขึ้นอยู่กับการศึกษาของคนในชาติเป็นสำคัญ และเมื่อพลเมืองของชาติมีการศึกษาด้านความรู้ที่เป็นหลักการแล้ว สิ่งที่จะช่วยส่งเสริมยกระดับความงามทางด้านจิตใจของมนุษย์ก็คือ การเข้าถึงศิลปวัฒนธรรม โดยการให้ความสำคัญในการพัฒนาการศึกษาด้านศิลปะในแขนงต่างๆตามที่ผู้เรียนสนใจ ซึ่งวิสัยทัศน์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ศิลปะ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ การคิดที่เป็นเหตุเป็นผลถึงวิธีการทางศิลปะ ความเป็นมาของรูปแบบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และรากฐานทางวัฒนธรรม ค้นหาผลงานศิลปะสื่อความหมายกับตนเองค้นหาศักยภาพ ความสนใจส่วนตัว ฝึกการรับรู้ การสังเกตที่ละเอียดอ่อนอันนำไปสู่ความรัก เห็นคุณค่าและเกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะและสิ่งรอบตัว พัฒนาเจตคติ สมาธิ ทัศนียภาพส่วนตัว มีทักษะ กระบวนการ วิธีการแสดงออก การคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทของศิลปกรรมในสังคม ในบริบทของการสะท้อนวัฒนธรรม ทั้งของตนเองและวัฒนธรรมอื่น พิจารณาว่าผู้คนในวัฒนธรรมของตนมีปฏิริยาตอบสนองต่องานศิลปะช่วยให้มีมุมมองและเข้าใจโลกทัศน์กว้างไกล ช่วยส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ มโนทัศน์ด้านอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นมุมมองของชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความเชื่อ ความศรัทธาทางศาสนา ด้วยลักษณะธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะการเรียนรู้เทคนิค วิธีการทำงาน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างอิสระ ทำให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้คิดริเริ่มสร้างสรรค์ ดัดแปลง จินตนาการ มีสุนทรียภาพ และเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย และสากล (หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544:1)

ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมวดที่ 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ มาตรา 66 ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มาตรา 67 รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัย และพัฒนาการผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของ คนไทย ดังนั้นการนำเทคโนโลยีการศึกษาเข้ามาช่วยแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาการเรียน การสอน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ทั้ง 3 มาตรา โดยการจัดทำเป็น สื่อการเรียน การสอนที่ใช้เทคโนโลยีจะทำให้การเรียนการสอนมีคุณภาพและประสิทธิภาพได้

ปัจจุบันในการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 3 จะมีทั้งการเรียนภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยเฉพาะภาคปฏิบัติ นั้น ครูผู้สอนควรจะเป็นผู้ชำนาญการ เพื่อถ่ายทอดศิลปะการแสดงนาฏศิลป์ได้อย่างถูกต้อง จึงจะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้ แต่ปัจจุบันยังมีปัญหาด้านการขาดแคลนอัตรากำลังครูผู้สอนนาฏศิลป์โดยตรง จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ที่ไม่ได้จบการศึกษาวิชาเอกนาฏศิลป์ จำนวน 5 ท่าน (วนิดา ชะลุดคง โรงเรียนวัดปรมย์ยิกาวาส ,อาภรณ์ คำโถ โรงเรียนวัดสโมสร ,เพ็ญพิมพ์ โรจนวิภาค โรงเรียนวัดตาล, ชลิตา สิริเลข โรงเรียนไทรน้อย, ดวงใจ แสงจิว โรงเรียนวัดปรมย์ยิกาวาส) เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2548 สรุปได้ว่า ครูผู้สอนนาฏศิลป์มีปัญหาในการสอนคือ "ไม่มีความรู้ ความชำนาญ โดยตรง แต่มีความจำเป็นต้องสอนเนื่องจากอัตรากำลังไม่พอเพียง และสื่อการสอนที่คิดว่าจะช่วยในการสอนที่เป็นปฏิบัติมากที่สุด คือ สื่อวีดิทัศน์ เพราะ ผู้เรียนจะให้เห็นการปฏิบัติที่ถูกต้อง และฝึกปฏิบัติตามได้หลายครั้งจนเกิดทักษะ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ นพพร แก้วเอี่ยม (2546: 3) กล่าวถึงปัญหาของครูผู้ปฏิบัติการสอนวิชานาฏศิลป์ แยกเป็น 2 หัวข้อใหญ่ๆ ดังนี้ คือ

1.ครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ไม่ได้จบทางด้านนาฏศิลป์ แต่มีความสนใจที่จะปฏิบัติการสอนวิชานาฏศิลป์ เนื่องจากหาผู้ที่มีความสามารถและเหมาะสมกว่ามาปฏิบัติการสอนไม่ได้ จึงมีผลทำให้การเรียนการสอนมีปัญหาเรื่องคุณภาพ เพราะไม่รู้เทคนิคการสอนและการปฏิบัติที่ถูกต้อง

2.ครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ไม่มีความรู้มาก่อนทางด้านนาฏศิลป์ แต่ได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติการสอนวิชานาฏศิลป์ เนื่องจากไม่สามารถหาผู้ที่มีความสามารถและเหมาะสมมาปฏิบัติการสอนได้ จึงมีผลทำให้การเรียนการสอนด้อยคุณภาพ (นพพร แก้วเอี่ยม 2546:2)

เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยสื่อมาใช้ประกอบการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กิดานันท์ มลิทอง (2531: 2 , อ้างถึงใน บุญนำ จิวส์ิตา 2544:2) ที่กล่าวว่าสื่อการเรียนการสอนมีบทบาทอย่างมากในการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นตัวกลางที่จะช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดความเข้าใจความหมายในบทเรียนได้ตรงกับที่ผู้สอนต้องการไม่ว่าสื่อจะอยู่ในรูปแบบใดก็ตาม และสมบูรณ์ สวงวนญาติ (2530: 3, อ้างถึงใน บุญนำ จิวส์ิตา 2544:2) ยังได้กล่าวอีกว่า สื่อการเรียนการสอนสามารถช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ โดยใช้เวลาน้อยลง เรียนรู้ประสบการณ์ที่มีความหมายในรูปแบบต่างๆ เกิดความประทับใจ มั่นใจและจดจำได้นาน ซึ่ง วีดิทัศน์เป็นสื่อที่มีความเหมาะสมด้วยคุณสมบัติของตัวสื่อเองหลายประการ ตามที่กิดานันท์ มลิทอง (2535: 146) กล่าวถึงข้อดีของ โทรทัศน์ไว้ว่า

สามารถใช้โทรทัศน์ในสภาพที่มีผู้เรียนจำนวนมากและผู้สอนมีจำนวนจำกัด เพราะสามารถแพร่ภาพและเสียงไปยังห้องเรียนต่างๆและผู้เรียนที่อยู่ตามบ้านได้

1. เป็นสื่อการเรียนการสอนที่สามารถนำสื่อหลายอย่างมาใช้รวมกันได้โดยสะดวกในรูปแบบของสื่อประสม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์
2. เป็นสื่อที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพทางการสอนได้ โดยการเชิญผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่มีความสามารถพิเศษในแต่ละแขนงวิชามาเป็นผู้สอนทางโทรทัศน์ได้
3. สามารถสาธิต(demonstrate) ได้อย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นสิ่งที่ต้องการ และสามารถเน้นได้ โดยเทคนิคการถ่ายใกล้ (close-up) เพื่อขยายภาพหรือวัตถุเพื่อให้ผู้เรียนเห็นได้อย่างชัดเจน
4. ช่วยปรับปรุงเทคนิคการสอนของครูประจำชั้นและครูฝึกสอนเช่น การใช้สอนแบบจุดภาค
5. เป็นสื่อที่สามารถนำรูปธรรมมาประกอบการสอนได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่ทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพราะสามารถแพร่ภาพและเสียงของเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นหรือเรื่องราวที่อยู่ไกลๆมาให้ชมได้

ประทีน คล้ายนาค (2545:66) กล่าวว่า ข้อดีและประโยชน์ของโทรทัศน์นั้นสามารถเชิญผู้เชี่ยวชาญจากทุกสาขาวิชามาสอนทางโทรทัศน์ ทำให้ครูประจำชั้นเห็นตัวอย่างของการสอนที่ดี ผู้เชี่ยวชาญสามารถซ่อมการสอนหรือจะสอนซ้ำก็ครั้งก็ได้จนเห็นว่าดีที่สุด แล้วบันทึกลงแถบบันทึกภาพ โทรทัศน์ช่วยให้เห็นการสาธิตได้เป็นอย่างดีเนื่องจากสามารถใช้กล้องถ่ายภาพในระยะใกล้ให้เห็นเครื่องมือ อุปกรณ์ และวัสดุต่างๆทำให้ผู้ดูได้เห็นภาพบนจอโทรทัศน์ที่มีขนาดใหญ่ชัดเจน เช่นการทดลอง การผ่าตัด และการปรุงอาหาร เป็นต้น ในเรื่องความเชื่อได้มีผู้วิจัยจากการรับรู้ผ่านสื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ปรากฏว่าคนจะเชื่อสื่อโทรทัศน์มากที่สุด ประการสุดท้ายที่สำคัญคือ โทรทัศน์สามารถทำได้ทั้งเป็นผู้ให้ความรู้ ให้ความสนุกสนาน ให้ความน่าสนใจ น่าตื่นเต้นต่อการเปลี่ยนภาพ เสียง แสง สี และความหลากหลาย เพราะทั้งหมดนี้คือผงชูรสของการให้การศึกษ สอดคล้องกับวสันต์ อดิศักดิ์ (2533:14) ที่กล่าวว่าโทรทัศน์สามารถเป็นสื่อกลางระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในห้องบรรยายขนาดใหญ่ได้ดี ช่วยให้ผู้เรียนเห็นเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างชัดเจน เช่น การทดลอง การสาธิต นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนเรียนได้เป็นจำนวนมาก โดยการเพิ่มเครื่องรับโทรทัศน์ให้มากขึ้น การบันทึกภาพสามารถนำมาดูย้อนกลับได้ ทำให้เหมาะแก่การให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) ในการฝึกอบรมต่างๆได้ดี เช่น การฝึกพูด การฝึกสอนหน้าชั้นเรียน ฯลฯ การใช้ผสมผสานกับสื่อชนิดอื่นได้ย่อมสร้างคุณค่าการเรียนรู้อย่างสูง อาทิ การเชื่อมต่อบริเวณคอมพิวเตอร์กับเครื่องบันทึกเทปโทรทัศน์ หรือเครื่องเล่นแผ่นบันทึกภาพจะทำให้ปฏิสัมพันธ์ด้านการเรียนการสอนระหว่างผู้เรียนกับสื่อมีประสิทธิภาพ และการสร้างสิ่งแวดล้อมที่จะให้ประสบการณ์กับผู้เรียนรับรู้ด้วยการเห็นร้อยละ 75 การฟังร้อยละ 13 การสัมผัสจับต้องร้อยละ

6 การชิมร้อยละ 3 ดังนั้นสื่อโทรทัศน์จึงเป็นผลรวมของการรับรู้ได้ถึงร้อยละ 88 คือการเห็นและการฟัง โทรทัศน์จึงเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพอีกชนิดหนึ่งที่สามารถรับรู้ได้ในปัจจุบัน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2532:223)

จากสภาพปัญหาและความต้องการดังกล่าว การนำสื่อวีดิทัศน์มาช่วยแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการของครูผู้สอนที่เกิดปัญหาในการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยภาคปฏิบัติ ซึ่งการพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ ใช้ผู้ที่มีความชำนาญการถ่ายทอดท่าทางการรำในเรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ ผ่านวีดิทัศน์การศึกษา เพื่อให้เป็นสื่อการเรียนการสอนสำหรับครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ที่ไม่ได้จบการศึกษาทางด้านนาฏศิลป์โดยตรงใช้ประกอบการสอน และยังสามารถเกิดประโยชน์กับผู้เรียนและผู้สอนแล้วยังเป็นประโยชน์ต่อบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจเกี่ยวกับบทเรียน วีดิทัศน์ด้านนาฏศิลป์ไทยด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสื่อบทเรียนวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ทั้งด้านความรู้และการปฏิบัติให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้านความรู้ของนักเรียนที่เรียนจากบทเรียนวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนจากบทเรียนวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์

สมมติฐานในการวิจัย

1. บทเรียนวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ทั้งด้านความรู้และการปฏิบัติ มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 70
2. ผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนทั้งด้านความรู้ของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์สูงกว่าก่อนเรียนจากสื่อวีดิทัศน์
3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนจากบทเรียนวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์อยู่ในระดับมาก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาพื้นฐานศิลปะ สาระ นาฏศิลป์ จำนวน 5 ห้องเรียน จำนวน 200 คน

2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาพื้นฐานศิลปะ สาระ นาฏศิลป์ จำนวน 1 ห้องเรียน 31 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. ตัวแปรที่จะศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น คือ การสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์

3.2 ตัวแปรตาม คือ

3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ที่เรียนจากบทเรียนวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์

3.2.2 ผลการปฏิบัติจากการเรียนจากบทเรียนวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์

3.2.3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนจากบทเรียนวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์

4. เนื้อหาของบทเรียนวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ ที่ผลิตขึ้นมีขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับ ภาษาทำนาฏศิลป์ ความมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้ทราบถึงวิธีการปฏิบัติภาษาทำนาฏศิลป์ นำความรู้ไปใช้ในการชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยได้อย่างเข้าใจ และสามารถปฏิบัติทำทางภาษาทำนาฏศิลป์ได้

5. ระยะเวลาในการทดลอง ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โดยใช้เวลาในการทดลอง 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบติดกัน คาบละ 60 นาที รวม 4 ชั่วโมง

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การวิจัยครั้งนี้ ไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างเพศ อายุ ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม อาชีพของบิดามารดา สภาพครอบครัว สภาพอารมณ์ และสภาพแวดล้อมอื่นๆของกลุ่มตัวอย่างที่อาจมีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
2. นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย ยังไม่เคยเรียนบทเรียน เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์มาก่อน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง หมายถึง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี
2. สื่อวีดิทัศน์เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ หมายถึง วีดิทัศน์ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาตรงกับเนื้อหาสาระและวัตถุประสงค์ในการผลิตรายการวีดิทัศน์เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์
4. เกณฑ์ประสิทธิภาพร้อยละ 70 หมายถึง ประสิทธิภาพของรายการวีดิทัศน์เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ เกณฑ์ประสิทธิภาพร้อยละ 70 ด้านความรู้ หมายถึง ค่าคะแนนจากการทดสอบหลังเรียน ของการทำแบบทดสอบของผู้เรียนทุกคนโดยนำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่าร้อยละ โดยมีค่าร้อยละ 70 ขึ้นไป เกณฑ์ประสิทธิภาพร้อยละ 70 ด้านปฏิบัติ หมายถึง ค่าคะแนนจากการทดสอบหลังเรียน จากการปฏิบัติทำรำของนักเรียน โดยนำคะแนนจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านมาเฉลี่ย
5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบ ที่ผ่านการหาประสิทธิภาพและได้นำไปทดสอบ ก่อน – หลังเรียน และการสอบปฏิบัติทำรำของนักเรียน จากการเรียนจากรายการวีดิทัศน์
6. ภาษาทำนาฏศิลป์ หมายถึง เนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาสื่อเป็น อวจนภาษา โดยอาศัยอวัยวะส่วนอื่นแสดงออกมาเป็นท่าทาง โดยดัดแปลงมาจากท่าทางธรรมชาติเป็นส่วนมาก มักนำไปใช้ในการรำตามบทร้อง บทเจรจาและบทบาทของโขนและละคร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้าใจแนวทาง
หลักการทฤษฎีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยมีหัวข้อดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

2. เอกสารเกี่ยวกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

- ความสำคัญของการเรียนศิลปะ
- วิสัยทัศน์ของการเรียนรู้ศิลปะ
- คุณภาพของผู้เรียน
- มาตรฐานการเรียนรู้ศิลปะ

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์

- ความสำคัญและที่มาของนาฏศิลป์ไทย
- ความหมายของนาฏศิลป์
- ความมุ่งหมายและประโยชน์ในการเรียนวิชานาฏศิลป์
- มูลเหตุในการเกิดนาฏศิลป์
- นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์
- หลักในการชมนาฏศิลป์

4. การพัฒนาการใช้วีดิทัศน์เพื่อการเรียนการสอน

- ความหมายของวีดิทัศน์
- รูปแบบรายการวีดิทัศน์เพื่อการศึกษา
- การใช้วีดิทัศน์ในห้องเรียน
- การผลิตรายการวีดิทัศน์เพื่อการศึกษา
- คุณค่าและประโยชน์ของวีดิทัศน์

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- งานวิจัยในประเทศ
- งานวิจัยต่างประเทศ

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

1.1 ความนำ ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่าง ๆ ของโลกยุคโลกาภิวัตน์ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของประเทศ เพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก

หลักสูตรการศึกษาของประเทศที่ใช้อยู่ คือ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการ ได้ติดตามผลและดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรตลอดมา ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนานกว่า 10 ปี มีข้อจำกัดอยู่หลายประการ ไม่สามารถส่งเสริมให้สังคมไทยก้าวไปสู่สังคมความรู้ได้ทันการณ์ ในเรื่องที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. การกำหนดหลักสูตรจากส่วนกลางไม่สามารถสะท้อนสภาพความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาและท้องถิ่น

2. การจัดหลักสูตรและการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยียังไม่สามารถผลักดันให้ประเทศเป็นผู้นำด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีในภูมิภาค จึงจำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการและเจตคติที่ดีทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มีความคิดสร้างสรรค์

3. การนำหลักสูตรไปใช้ยังไม่สามารถสร้างพื้นฐานในการคิด สร้างวิธีการเรียนรู้ให้คนไทยมีทักษะในการจัดการและทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถเผชิญปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศยังไม่สามารถที่จะทำให้ผู้เรียนใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสาร และการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลายในยุคสารสนเทศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้บุคคล มีสิทธิเสมอภาคในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน การจัดการศึกษาอบรมของรัฐ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชน ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัย

เกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว กำหนดให้มีการศึกษาภาคบังคับ จำนวน 9 ปี

การจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้และทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่าง ได้สัดส่วนสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และสามารถเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์ได้ทุกกระบวนการศึกษา

อนึ่ง เพื่อให้การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ สถานศึกษา ต้องมีการประสานสัมพันธ์ และร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนให้การพัฒนา คุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยัง จำเป็นต้องสนับสนุนส่งเสริมด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษาให้ ครอบคลุมหลักสูตรและกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อการพัฒนาไปสู่ความเป็นสากล

1.2 หลักการ เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษา ของประเทศ จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้

1.2.1 เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับ ความเป็นสากล

1.2.2 เป็นการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอ ภาค และเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1.2.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

1.2.4 เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลาและการจัดการเรียนรู้

1.2.5 เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

1.3 จุดหมาย หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังต่อไปนี้

1.3.1 เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมของ พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์

1.3.2 มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการ คำนวณ

1.3.3 มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้า ทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและเทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์

1.3.4 มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะ การคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต

1.3.5 รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี

1.3.6 มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค

1.3.7 เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

1.3.8 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทراثวัฒนธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม

1.3.9 รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

1.4 โครงสร้าง เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักสูตร จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

1.4.1 ระดับช่วงชั้น กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

1.4.2 สาระการเรียนรู้ กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้ เป็นพื้นฐานที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานการคิด และเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤติของชาติ กลุ่มที่สอง ประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นกลุ่มสาระที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการคิด และการทำงานอย่างสร้างสรรค์โดยสถานศึกษาต้องจัดการเรียนรู้ให้ครบทั้ง 8 กลุ่มในทุกชั้นให้เหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้และระดับพัฒนาการของผู้เรียน โดยในช่วงการศึกษาภาคบังคับ คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จัดหลักสูตรเป็นรายปี และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จัดเป็นหน่วยกิต ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และปีที่ 4-6 การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ หลักสูตรที่จัดขึ้น มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ การติดต่อสื่อสาร และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ เน้นการบูรณาการอย่างสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและวัฒนธรรม

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสำรวจความสามารถ ความถนัด ความสนใจของตนเอง และพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัว พัฒนาความสามารถ ทักษะพื้นฐานด้านการเรียนรู้ และทักษะในการดำเนินชีวิต ให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถสร้างเสริมสุขภาพส่วนตนและชุมชน มีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพและศึกษาต่อ

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน มุ่งปลูกฝังความรู้ ความสามารถและทักษะในวิทยาการและเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ มุ่งมั่นพัฒนาตนเองและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำและผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ

2.เอกสารเกี่ยวกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

2.1 ความสำคัญของการเรียนศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงามสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ ดังนั้นกิจกรรมศิลปะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนโดยตรงด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองและแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาการกระบวนการรับรู้ทางศิลปะการเห็นภาพรวม การสังเกตรายละเอียด สามารถค้นพบศักยภาพของตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ โดยการมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

2.2 วิสัยทัศน์ การเรียนรู้ศิลปะ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ การคิดที่เป็นเหตุเป็นผลถึงวิธีการที่เป็นศิลปะ ความเป็นมาของรูปแบบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และรากฐานทางวัฒนธรรม ค้นหาผลงานศิลปะ สื่อความหมายกับตัวเอง ค้นหาศักยภาพความสนใจส่วนตัว ฝึกการรับรู้ การสังเกตที่ละเอียดอ่อน อันนำไปสู่ความรัก เห็นคุณค่า และเกิดความซาบซึ้งในคุณค่า

ของศิลปะและสิ่งรอบตัว พัฒนาเจตคติ สมาธิ รสนิยมส่วนตัว มีทักษะ กระบวนการ วิธีการ แสดงออก การคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทของศิลปกรรมในสังคม ในบริบทของการสะท้อนวัฒนธรรมทั้งของตนเองและวัฒนธรรมอื่น พิจารณาว่า ผู้คนในวัฒนธรรมของตนมีปฏิริยาสนองต่องานศิลปะ ช่วยให้มีมุมมองและเข้าใจโลกทัศน์กว้างไกล ช่วยส่งเสริมความรู้ความเข้าใจมโนทัศน์ด้านอื่นๆสะท้อนให้เห็นมุมมองของชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความเชื่อความศรัทธาทางศาสนา ด้วยลักษณะธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะการเรียนรู้เทคนิค วิธีการทำงาน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างอิสระ ทำให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้คิดริเริ่มสร้างสรรค์ คัดแปลง จินตนาการ มีสุนทรียภาพ และเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย และสังคม

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เสริมสร้างให้ชีวิตมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นช่วยให้มีจิตใจงดงาม มีสมาธิ สุขภาพกายและสุขภาพจิตมีความสมดุล อันเป็นรากฐานของการพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษยชาติโดยส่วนตน และส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของสังคมโดยรวม

2.3 คุณภาพของผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มการเรียนรู้ศิลปะแล้ว ผู้เรียนจะมีจิตใจงดงามมีสุนทรียภาพ รักความสวยงาม ความเป็นระเบียบ รับรู้อย่างพินิจพิเคราะห์ เห็นคุณค่าความสำคัญของศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนศิลปวัฒนธรรม อันเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของคนในชาติ สามารถค้นพบศักยภาพความสนใจของตัวเองอันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพทางศิลปะ มีจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นพัฒนาตนเองได้และแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ มีสมาธิในการทำงาน มีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

- สร้างและนำเสนอผลงานศิลปะ โดยเลือกและประยุกต์ ทัศนธาตุ องค์ประกอบดนตรี องค์ประกอบนาฏศิลป์ และทักษะพื้นฐานให้ได้ผลตามต้องการ ตลอดจนสื่อสารให้คนอื่นเข้าใจผลงานของตนเองได้

- รู้ว่า การจัดทัศนธาตุองค์ประกอบดนตรี องค์ประกอบนาฏศิลป์ สามารถสื่อความคิดและความรู้สึกได้ อธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจในความสวยงามและความไพเราะของศิลปะได้

- บรรยายและอธิบายงานศิลปะสาขาต่างๆที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม โดยอภิปรายเปรียบเทียบผลงานศิลปะจากยุคสมัยวัฒนธรรมต่างๆ และให้ความสำคัญในเรื่องบริบททางวัฒนธรรม

- นำความรู้ทางศิลปะที่ตนถนัดและสนใจ ไปประยุกต์ในชีวิตประจำวันและการเรียนรู้กลุ่มสาระอื่นๆ

- เห็นความสำคัญของการสร้างสรรค์งานศิลปะ เชื่อมมั่น ภาคภูมิใจในการแสดงออก รับผิดชอบ มุ่งมั่นในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น

- ซาบซึ้ง เห็นคุณค่าของศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รัก ห่วงแหนมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

2.4 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ สำหรับสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ โดยในสาระและมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ แยกออกเป็น 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ

สาระที่ ๑ : ทัศนศิลป์

สาระที่ ๒ : ดนตรี

สาระที่ ๓ : นาฏศิลป์

สาระการเรียนรู้และองค์ความรู้

- ความรู้ ขอบข่าย สัญลักษณ์ แนวคิดทางศิลปะ
- การสร้างสรรค์ และการแสดงออก
- การวิเคราะห์ วิจารณ์งานศิลปะ และสุนทรียภาพ
- การประยุกต์ใช้ความรู้ทางศิลปะ
- ศิลปะกับวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ไทยและสากล ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

สาระที่ 1 : ทัศนศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 : สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐานศ1.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาระที่ 2 : ดนตรี

มาตรฐาน ศ 2.1 : เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ คุณค่า ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 2.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรี ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญา ท้องถิ่น

สาระที่ 3 : นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 : เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรมเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญา ท้องถิ่น

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์

3.1 ความสำคัญและที่มาของนาฏศิลป์ไทย ในสังคมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในแต่ละ ประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเชื้อชาติ ภาษา หรือเพศใดก็ตาม ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างกัน แต่สิ่ง หนึ่งที่ทุกชาติทุกภาษาจะต้องมีเป็นเอกลักษณ์สิ่งนั้น ได้แก่ “ศิลปะ” ซึ่งเป็นสิ่งสืบต่อกันมาตั้งแต่ บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบันนี้ ไม่มีใครสามารถแย้งชิงไปได้ และยังเป็นเอกลักษณ์อันเด่นของชาตินั้นๆ ที่จะต้องหวงแหนมิให้หมดสิ้นไป

ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีเอกราชมาช้านาน มีศิลปวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึง ความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ จนเป็นที่ชื่นชอบของนานาชาติประเทศที่ได้พบเห็นความงดงามใน ประเทศไทย ถึงแม้ว่าในสังคมไทยปัจจุบันกำลังได้รับอิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมจากต่างชาติอัน หลากหลายที่กำลังหลั่งไหลเข้ามามีบทบาทในสังคมไทยก็ตาม แต่สิ่งหนึ่งที่คนไทยยังสามารถ อนุรักษ์และสืบทอดได้มาอยู่จนทุกวันนี้ก็คือ “นาฏศิลป์” อันเป็นศิลปะประจำชาติที่คนไทยทุกคน ควรช่วยกันรักษาและให้การสนับสนุน เพื่อให้ศิลปะนี้คงอยู่สืบไปในอนาคต (สุมิตร เทพวงษ์ 2541:1)

3.2 ความหมายของนาฏศิลป์ คำว่านาฏศิลป์ ได้ผู้ให้ความหมายต่างๆดังนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525:431, อ้างถึงใน สุมิตร เทพวงษ์ 2541:1) นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะแห่งการละครหรือฟ้อนรำ

อาคม สายาคม (2509:1, อ้างถึงใน สุมิตร เทพวงษ์ 2541:1) กล่าวว่า นาฏศิลป์ หมายถึง การฟ้อนรำ

ธนิต อยู่โพธิ์ (2516:1, อ้างถึงใน สุมิตร เทพวงษ์ 2541:1) กล่าวว่า นาฏศิลป์ หมายถึง ความชำนาญในการละครฟ้อนรำ

สุมาลี สุวรรณแสง (2530:8, อ้างถึงใน สุมิตร เทพวงษ์ 2541:1) กล่าวว่า นาฏศิลป์ หมายถึง การร้องรำทำเพลง ให้ความบันเทิงใจ อันประกอบด้วยความโน้มเอียงแห่งอารมณ์และความรู้สึก

พานี สีสวย (2524:6-7, อ้างถึงใน สุมิตร เทพวงษ์ 2541:1) กล่าวว่า นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะในการฟ้อนรำ หรือความรู้แบบแผนของการฟ้อนรำเป็นสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นด้วยความประณีตงดงามมีแบบแผน ให้ความบันเทิงอันโน้มน้าวอารมณ์และความรู้สึกของผู้ชมให้คล้อยตามศิลปะประเภทนี้ต้องอาศัยการบรรเลงดนตรี เพื่อส่งเสริมให้เกิดคุณค่ายิ่งขึ้น แต่ความหมายที่เข้าใจกันทั่วไป คือ ศิลปะของการร้องรำทำเพลง

อมรา กล้าเจริญ (2531:2) กล่าวว่า นาฏศิลป์ หมายถึง การฟ้อนรำที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นจากธรรมชาติด้วยความประณีต นอกจากหมายถึงการฟ้อนรำ ระบำ รำ เต้นแล้ว ยังหมายถึงการร้องและการบรรเลงด้วย

ประทีน พวงสำลี (2514:1) กล่าวว่า นาฏศิลป์ หมายถึง การร้องรำทำเพลง การให้ความบันเทิงใจอันร่วมด้วยความโน้มเอียงของอารมณ์และความรู้สึกส่วนสำคัญส่วนใหญ่ของนาฏศิลป์อยู่ที่การละครเป็นเอกหากแต่ศิลปะประเภทนี้จำเป็นต้องอาศัยดนตรีและขับร้องเข้าร่วมด้วย เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดคุณค่าในศิลปะยิ่งขึ้นตามสภาพหรืออารมณ์ต่างๆกันสุดแต่จุดมุ่งหมาย

3.3 ความสำคัญของนาฏศิลป์ ประทีน พวงสำลี (2514:2) กล่าวว่า ใ้ว่า ถึงแม้ว่านาฏศิลป์จะเป็นส่วนหนึ่งของศิลปะสาขาวิจิตรศิลป์ อันเป็นศิลปะที่สร้างสรรค์ ความงาม ยึดถือเอาความงามเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญ สร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการของอารมณ์และจิตใจเพื่อให้เกิดพุทธิปัญญาเป็นสำคัญ โดยวิจิตรศิลป์จะจำแนกออกเป็น 5 สาขาได้แก่

3.3.1 จิตรกรรม ได้แก่ ศิลปะในการเขียนภาพหรือการระบายภาพ รวมทั้งงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

3.3.2 ประติมากรรม ได้แก่ ศิลปะในการสลักรูป รวมทั้งการปั้นและการหล่อให้เกิดรูปคนหรือรูปสัตว์ต่างๆ

3.3.3 สถาปัตยกรรม ได้แก่ ศิลปะในการออกแบบก่อสร้างอาคาร สถานที่ ปราสาท โบสถ์ วิหาร และอื่นๆ

3.3.4 วรรณคดี หรือ วรรณศิลป์ ได้แก่ ศิลปะในการประพันธ์

3.3.5 คุรียงคศิลป์ ได้แก่ ศิลปะในการดนตรี สำหรับสาขาวรรณศิลป์และ คุรียงคศิลป์มักจัดให้มีนาฏศิลป์รวมเข้าไว้ด้วย ซึ่ง ได้แก่ ศิลปะในการละครและฟ้อนรำ นาฏศิลป์ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยกว่าศิลปะแขนงอื่นๆ ความสำคัญของนาฏศิลป์มีดังนี้

- นาฏศิลป์แสดงออกความเป็นอารยประเทศ โดยเฉพาะศิลปะการละครนี้ เป็นสิ่งสำคัญสามารถล่อมกล่อมจิตใจ ย้อมอารมณ์ได้เข้มข้นผ่องใส เป็นทางนำไปให้คิดและให้ กำลังใจในทางที่จะสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่บ้านเมืองสืบไป

- นาฏศิลป์เป็นแหล่งรวมศิลปะ คือ รวมเอาศิลปะประเภทอื่นๆมาเกี่ยวเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกัน เช่น ศิลปะการเขียน การก่อสร้าง ทั้งนี้ก็เนื่องด้วยศิลปะเป็นส่วนสำคัญส่วน หนึ่งของชาติ สร้างความเป็นแก่นสารให้แก่บ้านเมืองด้วยกันทั้งนั้น

สุมิตร เทพวงษ์ (2541:3)กล่าวถึงความมุ่งหมาย ประโยชน์ และข้อปฏิบัติในการเรียน นาฏศิลป์ไว้ว่า

ความมุ่งหมายในการเรียนนาฏศิลป์

1. เพื่อเป็นการปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยทางศิลปะแก่ผู้เรียน
2. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจยิ่งขึ้น
3. เพื่อเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่สืบไป
4. เพื่อเป็นการฝึกให้รู้จักทำงานร่วมกับคนหมู่มากได้เป็นอย่างดี
5. เพื่อเป็นการฝึกให้รู้จักกล้าแสดงออก

ประโยชน์ในการเรียนวิชานาฏศิลป์

1. ทำให้เป็นคนร่าเริงแจ่มใส
2. มีความสามัคคีในหมู่คณะ
3. สามารถยึดเป็นอาชีพได้
4. ทำให้รู้จักดนตรีและเพลงต่างๆ
5. ทำให้เกิดความจำและปฏิภาณดี
6. ช่วยให้เป็นคนที่มีท่าทางเคลื่อนไหวสง่างาม
7. ช่วยในการออกกำลังกายได้เป็นอย่างดี
8. ได้รับความรู้ทางนาฏศิลป์ จนเกิดความชำนาญสามารถปฏิบัติได้ดี มีชื่อเสียง

ข้อปฏิบัติสำหรับผู้เริ่มเรียนนาฏศิลป์

1. ต้องมีความสนใจและตั้งใจจริง
2. ต้องทำใจให้รักและนิยมในศิลปะแขนงนี้
3. ต้องมีสมาธิแน่วแน่ขณะลงมือปฏิบัติ

4. ต้องเป็นผู้ช่างสังเกต
5. ต้องพยายามเลียนแบบครูให้มากที่สุด
6. ต้องเป็นผู้ที่ไม่ทอดยอดต่อความยากของบทเรียน
7. ต้องเป็นผู้ที่ขยันในการทบทวนฝึกซ้อมทำซ้ำอยู่เสมอ

3.4 มุลเหตุในการเกิดนาฏศิลป์

ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล (2535:4-8) กล่าวถึง มุลเหตุในการเกิดนาฏศิลป์ ไว้ว่า

3.4.1 เกิดจากการที่มนุษย์ต้องการแสดงอารมณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติให้ปรากฏออกมาโดยมีจุดประสงค์หรือการสื่อความหมายเป็นสำคัญเริ่มตั้งแต่

ขั้นที่1 มนุษย์แสดงอารมณ์ตามธรรมชาติออกมาตรงๆ เช่น เสียใจก็ร้องไห้ ดีใจก็ ตบมือ หรือส่งเสียงหัวเราะ

ขั้นที่2 มนุษย์ใช้กิริยาอาการเป็นสื่อความหมายให้ชัดเจนขึ้นกลายเป็น “ภาษาท่า” เช่น กวักมือเข้าหาตัวเอง

ขั้นที่3 คือการประดิษฐ์คิดท่าทางให้มีลีลาที่วิจิตรบรรจงขึ้น จนกลายเป็น ท่วงท่าลีลาการฟ้อนรำที่งดงามมีลักษณะเป็น “นาฏยภาษา” หรือ “ภาษานาฏศิลป์” ที่สามารถสื่อความหมายด้วยศิลปะแห่งการแสดงท่าทางที่งดงาม

3.4.2 เกิดจากการที่มนุษย์ต้องการเอาชนะธรรมชาติด้วยวิธีต่างๆ ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อบูชาสิ่งที่ตนเคารพตามลัทธิศาสนาของตน ต่อมาจนเกิดเป็นความเชื่อในเรื่องเทพเจ้ายิ่งถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพบูชา การเคารพบูชาจะเริ่มจากการวิงวอนอธิฐาน จนสุดท้ายจะมีการคิดเครื่องดนตรีดีด สี ตี เป่า ต่างๆ การเล่นดนตรี การร้อง และการรำ จึงเกิดขึ้นเพื่อให้เทพเจ้าเกิดความพอใจมากยิ่งขึ้น

3.4.3 เกิดจากการที่มนุษย์คิดประดิษฐ์หาเครื่องบันเทิงใจ หลังจากหยุดพักจากภารกิจประจำวัน เริ่มแรกอาจเป็นการเล่นนิทาน นิยาย มีการนำเอาดนตรีมาประกอบจนถึงการแสดงท่าทางต่างๆประกอบเป็นการร่ายรำจนถึงขั้นการแสดงเป็นเรื่องเป็นราว

3.4.4 เกิดจากการละเล่นเลียนแบบของมนุษย์ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ในขั้นต้นของมนุษย์ซึ่งนำไปสู่การสร้างสรรคศิลปะแบบต่างๆนาฏศิลป์ก็เช่นกัน จะเห็นว่ามนุษย์มักชอบเลียนแบบสิ่งต่างๆทั้งจากมนุษย์เอง เช่น บทบาทการสมมุติเป็นพ่อ เป็นแม่ เวลาเล่นกัน หรือเลียนแบบจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่างๆ เช่น การเล่นงูกินหาง การแสดง ระบายน้ำ ระบายกาสร

3.5 นาฏยศัพท์และภาษาทำนนาฏศิลป์

อมรา กล้าเจริญ (2535) ได้ให้ความหมายของนาฏยศัพท์ไว้ว่า นาฏยศัพท์ หมายถึง ศัพท์เฉพาะในทางนาฏศิลป์ เป็นชื่อของลักษณะท่ารำของไทย นาฏยศัพท์ที่ใช้กันเกี่ยวกับท่ารำไทย นั้น มีมากมาย ถ้าแยกตามลักษณะของการใช้จะแบ่งออกเป็น 3 หมวด คือ

3.5.1 หมวดนามศัพท์ ได้แก่

3.5.1.1 วง - วงบน วงหน้า วงล่าง วงกลาง และวงพิเศษ

3.5.1.2 จีบ - จีบหงาย จีบคว่ำ จีบปรกหน้า จีบปรกข้าง จีบหลัง และจีบชายพก

3.5.1.3 การใช้เท้า - ยกเท้า รวมเท้า เหลื่อมเท้า กระดกหลัง กระดกเสี้ยว และก้าวเท้า(ก้าวหน้า ก้าวข้าง และก้าวไขว้)

3.5.2 หมวดกริยาศัพท์ แยกออกเป็น 2 พวกคือ

3.5.2.1 ศัพท์ที่ใช้เรียกเฉพาะขณะใช้ท่า

- ส่วนศีรษะ คอ ไหล่ ได้แก่ เอียง ลักคอ กล่อมไหล่ เอียงไหล่

- ส่วนมือ แขน ได้แก่ สลักมือ ม้วนมือ คลายมือ กรายมือ ฉายมือ

ปาดมือ รวมมือ

- ส่วนลำตัว ได้แก่ ใช้ตัว (ตัวพระใช้เกลียวข้าง ตัวนางใช้เกลียวหน้า)

- ส่วนขาเท้า ได้แก่ ยึด ยวบ กระทบ (เข้าและกั้น) ดบเท้า ตะเท้า

วางหลัง กระทุ้ง กะเทาะ วางสั้น ฉายเท้า ซอยเท้า ขยั้น สืบเท้า ถัดเท้า

3.5.2.2 ศัพท์เสริม หมายถึง ศัพท์ที่เรียกเพิ่มเติมเพื่อเสริมท่ารำให้งาม เช่น ทรงตัว ลดวง ส่องมือ ตึงเอว เปิดคาง กั้นเข้า ฯลฯ ศัพท์ที่เรียกท่ารำที่ไม่ถูกต้องตามที่กำหนดไว้ เช่น วงล้ำ วงหัก รำลน รำแอ้ รำเลื้อย รำข่มตัว รำลักจังหวะ ฯลฯ หมวดนาฏยศัพท์ เบ็ดเตล็ด เช่น ตัวพระ ตัวนาง ตลกตามพระ นางตลาค นางกษัตริย์ นายโรง ฯลฯ (อมรา กล้าเจริญ : 2535)

3.6 ความหมายของภาษาท่า

อมรา กล้าเจริญ (2535) ได้ให้ความหมายของภาษาท่าไว้ว่า ภาษาท่า หมายถึง ภาษาท่า นาฏศิลป์ เสมือนเป็นภาษาพูด โดยไม่ต้องเปล่งเสียงออกมา แต่อาศัยส่วนประกอบของร่างกาย แสดงออกมาเป็นท่าทาง เป็นสื่อให้ผู้ชมสามารถเข้าใจเรื่องราวได้ ถ้าได้มีการแนะนำในการใช้ ท่าทางต่างๆบ้างพอสมควรแล้ว ยังจะทำให้เข้าใจและรับรู้เรื่องราว อีกทั้งได้รับความสนุกสนานมากขึ้น พื้นฐานของการใช้ภาษาทານี้ ส่วนมากจะนำมาจากท่าธรรมชาติ แล้วนำมาประดิษฐ์ คัดแปลงให้มีความอ่อนช้อยสวยงาม ท่าทางที่แสดงออกมา จำแนกได้ 3 ประเภทคือ

3.6.1 กิริยาที่ใช้แทนคำพูด เช่น การรับ ปฏิเสธ สั่ง เรียกเข้ามา ฯลฯ

3.6.2 กิริยาแสดงอาการหรืออิริยาบถ เช่น ยืน เดิน นั่ง นอน เคารพ คลาน ฯลฯ

3.61.3 กิริยาที่แสดงถึงอารมณ์ภายใน เช่น เสียใจ ดีใจ โศกเศร้า รัก เกลียด ฯลฯ

ในการศึกษานาฏยศัพท์และภาษาท่า การจดจำชื่อนาฏยศัพท์ต่างๆและการปฏิบัติซ้ำหลายๆครั้ง จะทำให้เกิดทักษะ ถ้าผู้เรียนสามารถจดจำชื่อและเข้าใจนาฏยศัพท์ได้มากเท่าใด ก็จะเป็นพื้นฐานในการประดิษฐ์ภาษาท่าได้มากเท่านั้น

3.7 ภาษาท่า ภาษาท่าที่ใช้ในนาฏศิลป์ มีอยู่ 2 แบบ คือ

3.7.1 แบบที่ 1 เป็นภาษาท่าที่มาจากธรรมชาติ แต่มีการปรับปรุงให้ดูงดงามอ่อนช้อยยิ่งขึ้น เช่น ท่าเรียก ปฏิเสธ ยิ้ม ร้องไห้ สนุกสนาน รัก โกรธ

3.7.2 แบบที่ 2 เป็นภาษาท่าที่มาจากการประดิษฐ์ขึ้น โดยตรง เพื่อให้เพียงพอต่อการแสดงออกทางท่ารำ เช่น คำว่า “สวย” หรือ “งาม” จะใช้ท่าประดิษฐ์จากการรำแม่บทใหญ่ คือ ใช้ท่า “เฉิดฉิน” การแสดงความยิ่งใหญ่ ใช้ท่า “นภาพร” หรือ ท่า “พรหมสีหน้า” เป็นต้น

แต่ไม่ว่าจะเป็นการใช้ท่าแบบใดก็ตาม เป็นเรื่องของผู้ที่ใช้ท่ารำ จะพิจารณาและกำหนดท่าออกมาให้เหมาะสม และต้องเป็นท่าทางที่สามารถสื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ระหว่างผู้แสดงและผู้ชมได้อย่างชัดเจน แนวทางในการประดิษฐ์ท่ารำโดยใช้ “ภาษาท่า” โดยคร่าวๆมีดังต่อไปนี้

- ยิ้ม ใช้มือซ้ายจับ ขมมือที่จับไว้ระดับปาก หักข้อมือเข้าหาใบหน้า ให้ปลายนิ้วชี้และหัวแม่มืออยู่ระดับปาก

- หอมหรือดม ใช้มือซ้ายจับ และหักข้อมือที่จับเข้าหาใบหน้า ให้ปลายนิ้วชี้และหัวแม่มืออยู่ระดับจมูก

- ฉันทน์ หรือตัวเรา ใช้มือซ้ายจับ หันข้อมือที่จับเข้าหาลำตัวและวางมืออยู่ระดับระหว่างอก

- ท่านหรือเธอ คำว่า “ท่าน” ซึ่งเป็นบุรุษที่สองนี้ ใช้แทนตัวผู้ที่มีศักดิ์สูงกว่าผู้พูด โดยใช้ส่วนทั้งหมดของฝ่ามือในลักษณะของการตะแคงมือ ให้ปลายมือตรงไปสู่ผู้ที่กล่าวถึง ส่วนคำว่า “เธอ” จะใช้ลักษณะของการชี้มือก็ได้

ข้อควรระวัง การใช้กิริยาขี้มือ ควรจะเป็นลักษณะของการตะแคงนิ้ว เพราะลักษณะการใช้นิ้วชี้ตรง และคว่ำมือ จะบอกถึงอารมณ์ โกรธ ไม่พอใจ

- ไป ใช้มือใดก็ได้ จับหงายมือ ยกจับสูงระดับอก แล้วม้วนมือที่จับออกไปเป็นวงหน้าหรือวงข้างก็ได้

- มา ตั้งมือขึ้นประมาณระดับของวงหน้า แล้วกดปลายมือลงจับคว่ำ และตัวจับเข้าหาลำตัว

- การรับ ใช้มือใดก็ได้ ตั้งมือขึ้นประมาณระดับของวงหน้า แล้วพลิกซ้อนฝ่ามือหงายขึ้น ถ้าวรับสองมือให้ตั้งฝ่ามือให้หลื่อมกันแล้วซ้อนมือขึ้นพร้อมกัน
 - ปฏิเสธ ตั้งมือขึ้นประมาณระดับของวงหน้า แล้วส่นปลายมือ พร้อมทั้งส่ายหน้าเล็กน้อย
 - เสียใจ ยกฝ่ามือซ้ายแตะหน้าผาก มือขวากุมที่ชายพก หรือหัวเข็มขัด และสะอื้นลำตัวขึ้นลงพร้อมกับแสดงว่ากำลังสะอื้น
 - โกรธ ใช้มือข้างใดข้างหนึ่ง ฎูที่ก้านคอตตรงได้ไปหุกกลับ ไปกลับมา พร้อมทั้งกระทืบเท้าลงกับพื้นอย่างแรง
 - รัก ใช้ลักษณะของการประสานมือ ให้ปลายนิ้วทั้งสองมือทาบแตะที่ฐานไหล่ (กิริยานี้อาจหมายถึงการห่มผ้าก็ได้)
 - เป็นทุกข์ ประสานลำแขนระดับท้อง ปลายมือทั้งสอง แตะใกล้ๆกระดูกเชิงกราน
 - อาย ใช้ฝ่ามือซ้ายหงายขึ้น แตะที่ข้างแก้ม เอียงและก้มหน้าเล็กน้อยข้างเดียวกับที่แตะแก้ม
 - เกือบเงิน ฎูฝ่ามือทั้งสองแล้วแล้วทิ้งแขนลงล่าง แกว่งตัวและช่วงแขนไปมา
 - ร่าเริง เบิกบาน จีบมือทั้งสองหักข้อมือเข้าหาลำตัวระดับอก แล้วม้วนออกไปตั้งวงกลางและ กระแทกท้องแขนให้เหยียดตั้งระดับไหล่ทั้งสอง
 - ดีใจ ปรบมือทั้งสองข้างเข้าหากันระดับอก
 - กลัว มือทั้งสองประสานกันระดับอก ถ้าวส่นมือด้วย คือการแสดงออกว่ากลัวมาก
 - ความรุ่งเรือง สว่างไสว เปิดเผย เริ่มด้วยการทำท่าจิบคว่ำระดับหน้าท้องหรือจิบคว่ำให้มือทั้งสองเรียงอยู่ในระดับเดียวกัน หรือจะซ้อนมือจิบทับกันเรียงเป็นค่านในและค่านนอกก็ได้ แล้วค่อยๆคลายมือจิบทั้งสองแยกออกไปตั้งวงบัวบาน
 - แสดงความเป็นใหญ่ ใช้มือใดมือหนึ่งตั้งวงบัวบาน อีกมือตั้งและเหยียดตรงระดับไหล่ (ท่านภาพร)หรือจะใช้วงบัวบานทั้งสองมือ (ท่าพรหมสีหน้า)ก็ได้
 - ความสวยงาม ใช้มือใดมือหนึ่งตั้งวงบัวบาน อีกมือตั้งวงหน้า (ท่าเจดนิช)
- จากตัวอย่างภาษาท่าทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าภาษาท่านาฏศิลป์นั้นดัดแปลงมาจากธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ส่วนท่ารำที่ได้จากการประดิษฐ์ ส่วนมากจะนำมาจากการรำแม่บทใหญ่ หากมีโอกาสได้ศึกษาชื่อท่าและลักษณะท่าของการรำแม่บทใหญ่ จะช่วยให้เกิดความเข้าใจและคิดภาษาท่าที่เรียกว่าตีบท ได้โดยไม่ยาก

- เข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและฐานะของตัวแสดง คือ การแสดงที่เป็นเรื่องราว มีตัวแสดงหลายบทบาท ซึ่งจะต้องแบ่งออกตามฐานะในเรื่องนั้นๆ เช่น พระเอก นางเอก ตัวเอก ตัวนาย โจร และอื่นๆ

- เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวของการแสดง ในกรณีที่เล่นเป็นเรื่องราว เช่น โจน ละคร ผู้ชมต้องติดตามการแสดงให้ต่อเนื่องกันจึงจะเข้าใจถึงเรื่องราวต่างๆว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เป็นต้น

- ควรมีอารมณ์ร่วมกับการแสดง การแสดงนาฏศิลป์ ไม่ว่าจะเป็นประเภทใดก็ตามได้บรรลุเอาลีลาท่าทาง หรืออารมณ์ต่างๆของผู้แสดงไว้มากมาย ผู้ชมที่ดีควรมีส่วนร่วมกับผู้แสดงด้วย จะทำให้ได้รสของการแสดงอย่างเต็มที่ และผู้แสดงจะสนุกสนาน มีกำลังใจในการแสดงด้วย

- ควรมีมารยาทในการชมการแสดง คือ ปรบมือให้เกียรติก่อนแสดงและหลังจบการแสดงแต่ละชุด ไม่ควรส่งเสียงล้อเลียน โห่ ซึ่งจะทำให้ผู้แสดงเสียกำลังใจและถือว่าไม่มีมารยาท อีกทั้งยังเป็นการรบกวนสมาธิของผู้ชมคนอื่นๆด้วย

- ควรแต่งกายสุภาพเรียบร้อย ก็ต้องให้เหมาะสมกับสถานที่เช่น โรงละครแห่งชาติ ควรแต่งกายให้สุภาพแบบสากลนิยม แต่ในกรณีที่เป็นที่สาธารณะหรืองานแบบสวนสนุก ก็ให้แต่งกายตามสบายได้

- ควรศึกษาเกี่ยวกับสูจิบัตร ก่อนเริ่มชมการแสดงเพื่อจะได้ชมการแสดงได้เข้าใจตั้งแต่ต้นจนจบ แต่ถ้ากรณีที่ไม่มีสูจิบัตรก็ควรตั้งใจฟังพิธีกรบรรยายถึงเรื่องราวต่างๆที่เกี่ยวกับการแสดงให้เข้าใจด้วย

- ควรไปถึงสถานที่ที่แสดงก่อนเวลา เพื่อจะได้เตรียมตัวให้พร้อม และได้ชมการแสดงตั้งแต่เริ่มต้น อีกทั้งจะได้ไม่เดินผ่านผู้อื่นซึ่งชมการแสดงอยู่ก่อนแล้ว

ดังนั้น ในการชมนาฏศิลป์ให้ได้รับรสของการแสดงอย่างสมบูรณ์นั้น ผู้ชมควรยึดหลักปฏิบัติดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ก็จะได้รับทั้งความรู้และความบันเทิงควบคู่กันไปไม่ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย หรือ ง่วงนอน และจะเกิดความรู้สึกว่า “ดูละครพอรำไรได้สำราญ”

4. วิถีทัศน์เพื่อการศึกษา

4.1 ความหมายวิถีทัศน์เพื่อการศึกษา ความหมายวิถีทัศน์เพื่อการศึกษา วิถีทัศน์ (Video Tape) วิถีทัศน์หรือที่นิยมเรียกทับศัพท์ในภาษาอังกฤษว่า วิดีโอ (Video) ตามพจนานุกรมเว็บเตอร์ อ่านว่า “วีดีโอ” เป็นภาษาลาติน ว่า ฉันเห็น (I See) นภากาศ อัจฉริยะกุล และพิไลพรรณ ปุกหุด (2529 : 48) ส่วนคำว่า วิดีโอศัพท์ทฤษฎีของศาสตราจารย์และสื่อมวลชน

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ให้ความหมายว่า ส่วนที่มองเห็น (Visual) หรือส่วนที่เป็นภาพ (Picture, Image) ในรายการวิทยุโทรทัศน์หรือจากการ ฉายภาพหรือภาพยนตร์ ซึ่งแตกต่างจากส่วนของเสียง (Audio)

วิทิตส์นีย์ผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายซึ่งแต่ละแนวคิดจะกล่าวถึงวิทิตส์นีย์แตกต่างกันออกไปตามลักษณะแง่คิดของแต่ละมุมมองดังนี้

- วิทิตส์นีย์ในลักษณะของเครื่องมือหรืออุปกรณ์มีผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวถึงวิทิตส์นีย์ไว้ว่า กิดานันท์ มลิทอง (2543 :198) กล่าวว่า ราชบัณฑิตยสถาน จะเรียนว่าวิทิตส์นีย์ โดยแบ่งเป็นวัสดุ คือ แถบวิทิตส์นีย์ และ อุปกรณ์เครื่องเล่นวิทิตส์นีย์ แถบวิทิตส์นีย์เป็นวัสดุที่สามารถใช้บันทึกภาพและเสียงไว้ได้พร้อมกันในแถบเทป ในรูปแบบของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า และสามารถลบบันทึกใหม่ได้ และแถบวิทิตส์นีย์ทำด้วยสารโพลีเอสเตอร์

ประทีน คล้ายนาค (2545 : 36) กล่าวว่า ในปัจจุบันวิทิตส์นีย์มีความหมายกว้างมากจะรวมไปถึงเครื่องมือและอุปกรณ์โทรทัศน์ที่ใช้ตามบ้าน สถาบัน และหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งยังรวมไปถึงอุปกรณ์ตามสถานีวิทยุโทรทัศน์อีกด้วย เช่น เทปวิทิตส์นีย์ (Video Tape) เครื่องบันทึกเทปวิทิตส์นีย์ กล้องโทรทัศน์ และเครื่องตัดต่อ

วาสนา ชาวหา (2533: 202) กล่าวว่า เทปโทรทัศน์ สามารถบันทึกได้ทั้งภาพและเสียงพร้อมกัน หลังการบันทึกสัญญาณแล้ว สามารถฉายดูได้ทันที โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการล้างเหมือนฟิล์มภาพยนตร์ และยังสามารถลบสัญญาณเดิม และบันทึกใหม่ได้หลายครั้ง เช่นเดียวกับการบันทึกเสียง เนื้อเทปและวัสดุที่เคลือบผิวเส้นเทปคล้ายกับเทปบันทึกเสียง ดังนั้นการบันทึกสัญญาณภาพและเสียงลงเทป จึงอยู่ในรูปของสัญญาณแม่เหล็กไฟฟ้า เช่นเดียวกับเทปบันทึกเสียง

สุพิทย์ กาญจนพันธุ์ (2541: 267 – 268) กล่าวว่า Video หรือ วิทิตส์นีย์ เป็นคำที่เรียกอุปกรณ์ในระบบสื่อสารใช้ในการส่งและรับ สารสนเทศเชิงทัศนภาพ Video Tape เป็นแถบบันทึกวิทิตส์นีย์ หมายถึง แถบแม่เหล็กซึ่งใช้บันทึกสัญญาณวิทิตส์นีย์และสัญญาณเสียง

Diamond (1964 : 280) ได้กล่าวว่า แถบบันทึกโทรทัศน์ (Video Tape) คือแถบแม่เหล็กที่สามารถบันทึกภาพและเสียงได้ โดยผ่านกล้องถ่ายโทรทัศน์หรือบันทึกโดยตรงจากเครื่องบันทึกและถ่ายโทรทัศน์หรือบันทึกโดยตรงจากเครื่องมือจะถ่ายทอดได้โดยใช้ระบบโทรทัศน์

Hills (1982 : 280) ได้กล่าวถึง วิทิตส์นีย์ (Videotape Recorder หรือ VTR) เป็นการบันทึกภาพจากโทรทัศน์ โดยใช้เทปบันทึกภาพแบบม้วนเปิด หรือแบบตลับ ซึ่งสามารถบันทึกรายการโทรทัศน์ที่กำลังออกอากาศอยู่ หรือบันทึกขณะที่ถ่ายทำจากการเชื่อมต่อกับกล้องโทรทัศน์

Warshofsky (1979: 90) ได้ให้ความหมายพื้นฐานของเครื่องเล่นบันทึกภาพแบบตลับ (Video Cassette Recorder) ว่าเป็นองค์ประกอบของเครื่องจักรสองสิ่งในเครื่องเดียวกัน คือเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ เฉพาะส่วนที่เป็นเครื่องบันทึกภาพ ดังนั้นผลของเครื่องบันทึกภาพคือ การช่วยให้ผู้ใช้วิทยุโทรทัศน์ได้มีวิทยุโทรทัศน์เครื่องที่สอง โดยเครื่องหนึ่งคือ เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ที่สามารถรับรายการการแพร่ภาพจากสถานีได้โดยตรง และเครื่องที่สอง เครื่องที่มีประสิทธิภาพที่จะบันทึกภาพที่รับจากสถานีลงบนแถบแม่เหล็ก จะทำให้ผู้ที่มีเครื่องบันทึกภาพสามารถที่จะชมรายการโทรทัศน์ของสถานีหนึ่งในขณะเดียวกันสามารถที่จะบันทึกภาพอีกรายการของสถานีอื่นได้

- วิดีทัศน์ในความหมายถึงวิธีการนำสัญญาณภาพมาสร้างให้เกิดภาพและเสียงเกี่ยวกับสัญญาณของภาพหรือเกี่ยวข้องกับส่วนต่างๆ ของระบบโทรทัศน์ที่นำสัญญาณเหล่านี้ไปในลักษณะของรูปแบบที่ยังไม่ผ่านการ Modulate หรือผ่านการ Modulate แล้วอย่างใดอย่างหนึ่ง Mcinnes (1980 :1) ได้ให้ความหมายของ วิดีทัศน์ หมายถึง วิธีการชนิดหนึ่งซึ่งสร้างภาพและเสียงให้เกิดขึ้นพร้อมกันโดยการนำสัญญาณภาพทางอิเล็กทรอนิกส์เครื่องบันทึกเทปและจอฉาย

จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นว่าความหมายของวิดีโอทัศน์หรือวิดีโอเทป (Videotape) หรือเทปวิดีโอ มีลักษณะสองลักษณะ คือในส่วนที่เป็นเครื่องมือและอุปกรณ์และอีกส่วนหนึ่งจะเป็นลักษณะวิธีการนำสัญญาณมาผสมผสานเป็นลักษณะภาพและเสียงโดยใช้อุปกรณ์ช่วยซึ่งการนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษานั้นจำเป็นต้องนำเอาวิธีการและอุปกรณ์มาผสมผสานกันเพื่อสร้างสื่อการเรียนอันก่อประโยชน์สำหรับผู้เรียน

4.2 รูปแบบของรายการวิดีโอทัศน์เพื่อการศึกษา การพัฒนาการใช้วิดีโอทัศน์เพื่อการศึกษา การสอน มีรูปแบบการนำเสนออยู่หลายรูปแบบการเลือกรูปแบบแล้วแต่จุดประสงค์ของการทำรายการ การเลือกรูปแบบรายการวิดีโอทัศน์เพื่อการศึกษาที่ถูกต้องเหมาะสมจะช่วยเสริมรายการให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้น วิภา อุดมฉันท (2538 : 16) จำแนกไว้ 3 ประเภท คือ

4.2.1 รายการพูดคนเดียว (Straight talk Program) โดยทั่วไปมักเป็นรายการที่ผลิตในสตูดิโอ ผู้พูดจะพูดคนเดียวต่อหน้ากล้อง ซึ่งเสมือนเป็นตัวแทนกลุ่มผู้ชม ศิลปะการพูดและบุคลิกของผู้พูดจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับรายการประเภทนี้ การพูดจะต้องเป็นไปอย่างธรรมชาติ วิธีที่จะช่วยการพูดให้น่าสนใจและเข้าใจง่าย ผู้พูดควรใช้แผ่นภาพ วัตถุ แผ่นผัง กระดานดำหรืออุปกรณ์อื่นๆ เข้าช่วย บางครั้งอาจแทรกภาพ (Insert) หรือตัดเข้าสู่ภาพที่ถ่ายทำมาก่อนหรือถ่ายทอดตรงมาจากที่อื่น ช่วยเพิ่มความหลากหลายให้แก่รายการ ลักษณะเด่นของรูปแบบรายการชนิดนี้คือ เพื่อให้ข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่งในลักษณะที่กระชับ และน่าเชื่อถือ

4.2.2 รายการสัมภาษณ์และสนทนา (Interview and Forum Program) การสัมภาษณ์ คือ การพูดคุยระหว่างคนสองคน ส่วนการสนทนา หมายถึง การแลกเปลี่ยนความ

คิดเห็นในกลุ่มคนร่วมรายการมากกว่าสองคนขึ้นไป แต่ทั้งสองแบบล้วนมีคนหนึ่งที่ทำหน้าที่พิธีกรคอยกำกับรายการในกรณีสัมภาษณ์ พิธีกรจะทำหน้าที่เป็นผู้สัมภาษณ์ไปด้วยในเวลาเดียวกัน ในขณะที่ทำหน้าที่ พิธีกรจะต้องพยายามดึงประเด็นที่คิดว่าเป็นความสนใจของผู้ชมมากที่สุด เข้าสู่คำถามหรือวงสนทนาให้ได้ สภาพตรงกันข้ามที่ต้องพยายามหลีกเลี่ยงก็คือ พิธีกรไม่มีจุดรวมความสนใจ มุ่งแต่จะให้ผู้ชมได้รับรู้หมดทุกเรื่อง ลักษณะนี้กลับจะทำให้ประเด็นปัญหาไม่ชัดเจน ผู้ชมเกิดความสับสน ความสำเร็จของรายการจึงอยู่ที่พิธีกรซึ่งจะต้องสามารถนำการสนทนาอย่างราบรื่น ไม่วกวนและขาดความต่อเนื่อง

4.2.2.1 รายการสารคดี (Documentaries) สารคดีทำหน้าที่เสนอเหตุการณ์และเรื่องราวที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง สารคดีไม่เพียงบรรยายเรื่องราวต่างๆ ตามที่เกิดขึ้นจริงและบันทึกเอาไว้เท่านั้น แต่ยังสามารถนำเรื่องราวในอดีตมาเสนอใหม่ตามแต่โอกาส ยกตัวอย่างเช่นสามารถใช้ฟิล์มภาพยนตร์ประวัติศาสตร์รูปภาพหรือโบราณวัตถุต่างๆ มาผลิตรายการสารคดีประวัติศาสตร์ขึ้นมาใหม่ ปัจจุบันกล้องวิดีโอที่มีขนาดเล็กกะทัดรัดช่วยให้การผลิตรายการสารคดีง่าย และ แพร่หลายมากขึ้น

วสันต์ อดิศักดิ์ (2533 : 146) เสนอรูปแบบรายการเพื่อการศึกษาดังนี้

- รายการสอนตรง (Direct Teaching) เป็นรูปแบบดั้งเดิม ที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้และยังนิยมใช้กันอยู่มากในปัจจุบัน เพราะให้การเรียนรู้ได้ดีในเวลาที่ไม่มากนัก โดยเฉพาะเมื่อครูมีความสามารถสูงในการสอน การอธิบายยังทำให้รายการแบบนี้มีประสิทธิภาพสูง

- รายการบรรยาย (Monologue) เป็นรายการที่มีผู้ปรากฏตัวพูดคุยกับผู้ชมเพียงคนเดียวคล้ายๆ กับการสอนตรง เพียงประเภทแรกเน้นในเรื่องการสอนเป็นหลักแต่ประเภทนี้จะเน้นในการให้ความรู้ความคิดต่างๆ ไปแก่ผู้ชมมากกว่า

- รายการสอนแบบจุลภาพ (Micro Teaching) เป็นการสอนในสถานการณ์แบบย่อส่วน ในห้องเรียนแบบง่ายๆ ที่สามารถควบคุมได้ทุกกระบวนการ โดยใช้นักเรียนเพียง 5-6 คน และ ใช้เวลาประมาณ 5-15 นาที เป็นการฝึกทักษะต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริง การบันทึกด้วยวิดีโอสามารถทำให้สะดวก และให้ผู้เรียนเห็นทั้งภาพและเสียง โดยคุณภาพตัวเองสอนจากวิดีโอทัศน์

- รายการสถานการณ์จำลอง (Simulation) เป็นการบันทึกสถานการณ์ต่างๆ ที่ได้สร้างขึ้น เพื่อการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนให้เหมาะสมกับงานในสาขานั้นๆ รวมทั้ง การสร้างสถานการณ์จำลองประเภทต่างๆ ไว้เพื่อเป็นกรณีตัวอย่างในการศึกษา

- รายการสาธิต (Demonstration) การสาธิตคือการอธิบายถึงข้อเท็จจริง โดยมีการแสดงประกอบในบางส่วน หรือทั้งหมด โดยมุ่งให้ผู้ชมทราบวิธีการดำเนินงานตามลำดับ

ขึ้น โดยสามารถที่จะเห็นภาพและได้ยินเสียง และสามารถที่จะทำภาพขนาดต่างๆ เพื่อความชัดเจนในการชม

- รายการสารคดี (Documentaries) เป็นรายการเพื่อการเล่าเรื่องราวที่น่าสนใจให้ผู้ชมเข้าใจ สารคดีนั้นควรจะให้ความรู้ ความเพลิดเพลิน เรื่องอารมณ์ และการโน้มน้าวจิตใจลักษณะสารคดี สามารถเสนอได้หลายรูปแบบ อาจเป็นด้วยภาพถ่าย สไลด์ ภาพยนตร์ ก็ได้ที่จะนำเสนอในรูปแบบวีดิทัศน์

- รายการคนตรีและร่ายรำ (Dramatization) เป็นการเสนอภาพที่ปรากฏในแง่ผลของภาพซึ่งเป็นการจัดองค์ประกอบของภาพ การใช้เงาในการตกแต่งภาพตลอดจนการเคลื่อนไหวต่างๆ และในแง่ของการให้ข่าวสาร ไม่ว่าจะเป็นเทคนิคการใช้สีกับเครื่องดนตรี การเคลื่อนไหวของมือหรือเท้าในการร่ายรำ โดยที่การจับภาพและการตัดต่อภาพจะต้องเข้ากับอารมณ์และจังหวะของภาพที่ปรากฏ ซึ่งลักษณะรายการประเภทนี้จะเหมาะสมกับการส่งเสริมกิจกรรมพิเศษของนักเรียน และการสอนภาษา

นอกจากนี้ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และ นิคม ทาแดง (2531:731-736) ได้เสนอรูปแบบรายการวีดิทัศน์ไว้ 12 รูปแบบเช่นกัน คือ รูปแบบพูดหรือบรรยายคนเดียว รูปแบบสนทนา รูปแบบอภิปราย รูปแบบสัมภาษณ์ รูปแบบเกมหรือตอบปัญหา รูปแบบสารคดี รูปแบบนิตยสาร และรูปแบบการถ่ายทอดสด ซึ่งมีวิธีการสร้างคล้ายคลึงกันจะเห็นได้ว่ารูปแบบรายการวีดิทัศน์หรือรายการโทรทัศน์นั้นมีอยู่ด้วยกันหลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบจะสร้างขึ้นเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชมรายการให้มีความต้องการที่จะศึกษารายการอยู่ตลอดเวลา จึงจำเป็นจะต้องคำนึงถึงเนื้อหาสาระเพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบที่นำเสนอ

เกศินี โชติกเสถียร (2528:181) ได้จำแนกรูปแบบรายการที่ผลิตขึ้นเพื่อการศึกษาเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

- รูปแบบที่ผลิตขึ้นเพื่อการสอน (teaching format) เป็นรายการที่ทั้งผู้ผลิตรายการและผู้ชมต่างก็มีข้อตกลงนัดหมายที่จะใช้ในการเรียนการสอนตามหลักสูตร รูปแบบจะมีบทบาทในเชิง การสอนมากกว่าการจูงใจกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นแบบปิด (close) อยู่ในสถานการณ์บังคับ

- รูปแบบที่ผลิตขึ้นเพื่อการเรียน (learning format) เป็นรายการที่มุ่งใช้ในการเรียนการสอนตามหลักสูตรแบบกลุ่มแรก แต่เป็นรายการที่ต้องสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ชมมากขึ้น โดยผู้ชมไม่มีความรู้สึกว่าการผลิตมุ่งสอนตนแต่กลับรู้สึกว่าเป็นการดีและชมตลอดเวลา การผลิตรายการในรูปแบบนี้ต้องการความประณีตและเทคนิควิธีที่มีประสิทธิภาพสูง กลุ่มผู้ชมเป้าหมายได้รับการแนะนำให้ชม และผู้ชมไม่ได้อยู่ในสถานการณ์บังคับ

- รูปแบบรายการเพื่อการเผยแพร่ข่าวสาร (information format) เป็นกลุ่มรายการที่มุ่งใช้เป็นสื่อเสนอเทศแก่ประชาชนทั่วไปเพื่อสนองความสนใจใคร่รู้ รูปแบบนี้ต้องสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ชมมากที่สุด กลุ่มเป้าหมายอิสระในลักษณะการเปิด (open reception) และนอกจากนั้นการผลิตรายการ วัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาทำได้หลายรูปแบบ เช่น ชุดการเรียนการสอนสำเร็จรูป โปรโตคอล (protocol package) หมายถึง การใช้วิธีทัศน์บันทึกภาพกิจกรรมหรือเหตุการณ์ที่สำคัญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งไว้ล่วงหน้าแล้วนำมาพัฒนาเป็นสื่อสำหรับฝึกอบรมเพื่อให้ผู้รับเข้าการศึกษาอบรมวิเคราะห์หาเหตุผล แสดงความคิดเห็น และกำหนดทิศทางพฤติกรรมที่ถูกต้องว่าควรเป็นเช่นไรเพื่อให้ได้มาซึ่งสาระ การเรียนรู้ในกลุ่มวิชาต่างๆ

กิดานันท์ มลิทอง (2535:143) ได้แบ่งรายการวิธีทัศน์ ไว้ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่มีแตกต่างกันบ้างในแง่ของการค้า คือ

- รายการวิธีทัศน์เพื่อการค้า (commercial television : CTV) เป็นรายการวิธีทัศน์เพื่อความบันเทิงและธุรกิจโฆษณา

- รายการวิธีทัศน์เพื่อการศึกษา (educational television : ETV) เป็นรายการวิธีทัศน์เพื่อความรู้ทั่วไปด้านต่างๆ เช่น ความรู้ทางวิชาการ ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา สิ่งแวดล้อม ฯลฯ โดยไม่จำกัดความรู้ของผู้ชมหรือเจาะจงเฉพาะบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นการให้ความรู้แก่บุคคลทั่วไป

- รายการวิธีทัศน์เพื่อการสอน (instructional television : ITV) เป็นรายการวิธีทัศน์ที่จัดขึ้นตามหลักสูตร ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ โรงเรียน เพื่อเสนอบทเรียนแก่ผู้เรียนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ ผู้เรียนอาจจะเรียนอยู่ในสถานศึกษาหรือเรียนอยู่ที่บ้านก็ได้ในรูปแบบของการศึกษาทางไกล รวมถึงการแพร่ภาพและเสียงทั้งในระบบวงจรปิดและระบบวงจรเปิด เช่น การสอนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และของมหาวิทยาลัยรามคำแหง หรือการเรียนในห้องเรียน โดยใช้รายการศึกษาและการสอนที่บันทึกไว้ในเทปวิธีทัศน์เพื่อให้ผู้เรียนชมแล้วบรรลุถึงจุดมุ่งหมายในการเรียน

แต่ถ้าพิจารณาตามรูปแบบและเนื้อหาของรายการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2523:595) ได้แบ่งประเภทของรายการวิธีทัศน์เพื่อการศึกษาออกเป็น 2 ประเภท คือ

- รายการควบคู่ทั่วไป (general education programmed) หมายถึง รายการที่มุ่งให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ชมได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมรายการประเภทนี้มีได้มุ่งหมายเพื่อการสอนในหลักสูตรใดโดยเฉพาะ แต่ก็สามารถทำหน้าที่เสริมหรือประกอบการสอนได้

- รายการเพื่อการสอน (instructional programmed) เป็นรายการที่ผลิตขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการสอน ลักษณะรายการมีแนวโน้มที่คล้ายบทเรียน โดยมีวิธีนำเสนอที่น่าสนใจ การจัดเนื้อหาอาจแบ่งเป็นตอนหรือไม่เป็นตอนก็ได้ แต่เนื้อหาดังกล่าวจะสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาของระดับใดระดับหนึ่งหรือของสถานศึกษาใดสถานศึกษาหนึ่ง เนื้อหาที่เสนอมุ่งจุดประสงค์ให้เกิดการเรียนรู้ และมีการวัดผลการเรียนจากการชมรายการประกอบด้วย รายการเพื่อการสอนนี้ สามารถแบ่งย่อยออกได้อีก 3 ประเภทคือ

1) รายการที่ทำหน้าที่สอนทั้งหมด (total teaching หรือ direct classroom teaching) คือ รายการซึ่งทำหน้าที่ในการสอนสมบูรณ์ในตัวเอง ดังนั้น รายการจึงทำหน้าที่เสมือนเป็นครูหรืออุปกรณ์การสอนในตัว

2) รายการทำหน้าที่สอนเนื้อหาหลัก (principle or main resources) คือ รายการที่ทำหน้าที่สอนเนื้อหาสำคัญของหัวข้อการสอนในวันนั้น โดยในชั้นเรียนจะมีครูทำหน้าที่แนะนำรายการชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของรายการกับหัวข้อบทเรียน ทบทวน ให้ทำแบบฝึกหัด และอธิบายขยายความเพิ่มความเข้าใจของนักเรียนด้วย

3) รายการทำหน้าที่เสริมการสอน (supplementary or enrichment) รายการจะทำหน้าที่เสริมเนื้อหาที่ครูสอนให้สมบูรณ์ขึ้น เช่น การสาธิตวิธีการทดลองทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

วิดิทัศน์ทั้ง 2 ประเภท ต่างก็มีบทบาทสำคัญในการให้การศึกษาแก่กลุ่มเป้าหมายที่ให้บริการกับรูปแบบของการนำเสนอมีลักษณะที่แตกต่างกัน

ชัชวาล วัตอักษร (2528:11) ได้จำแนกบทบาทของวิดิทัศน์การสอน ไว้ดังนี้

- เพื่อเพิ่มพูนความสมบูรณ์แก่กระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน เช่น ให้ตัวอย่างหรือแนะนำเรื่องใหม่ที่ไม่อยู่ในตำราเป็นการเชื่อมโยงห้องเรียนกับโลกภายนอก

- สอนวิชาโดยตรงโดยใช้วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิที่มีอยู่จำกัด

- เป็นเครื่องมือในพัฒนาการสอนของครู อาจารย์

- เป็นโรงเรียนทางอากาศในกรณีที่ต้องถือนั้นขาดแคลนบุคลากร และอุปกรณ์ทางการศึกษา

จะเห็นได้ว่าการผลิตวิดิทัศน์เพื่อการศึกษานั้นมีวัตถุประสงค์เดียวกัน คือ เพื่อประโยชน์ทางการเรียนการสอน เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพโดยครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้เหมาะกับผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเรียนได้ตามจุดมุ่งหมาย หากครูผู้สอนนำวิดิทัศน์เพื่อการศึกษาไปใช้อย่างถูกต้องและ

เหมาะสมแล้ว ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนสอนอย่างกว้างขวางไม่แพ้การเรียนการสอนโดยวิธีอื่นๆ (สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต 2526:2)

4.3 การใช้วิทยุโทรทัศน์ในห้องเรียน

ประทีน คล้ายนาค (2545 : 72 -75) ได้กล่าวถึงความสำเร็จของการใช้วิทยุโทรทัศน์เพื่อการเรียนการสอนจะต้องจัดให้ผู้ดูได้เห็นภาพและได้ยินเสียงอย่างชัดเจน สิ่งที่ควรพิจารณาเกี่ยวกับ การใช้โทรทัศน์ในห้องเรียน ได้แก่

4.3.1 การเตรียมห้องเรียน ถ้าเป็นไปได้ควรจะ

ก. มีระบบกันเสียงสะท้อน คือบริเวณฝาผนังและหน้าต่างจะมีผ้าม่านติดตั้งไว้โดยรอบพื้นควรปูด้วยพรม

ข. มีอุปกรณ์ควบคุมแสงสว่างของห้อง แต่โดยทั่วไปแล้วห้องสำหรับดูโทรทัศน์จำเป็นต้องมีคณิศน

ค. เครื่องรับโทรทัศน์ควรเป็นชนิดที่มีลำโพงติดไว้ด้านหน้าของเครื่องจะดีกว่าชนิด ลำโพงอยู่ด้านข้าง เพราะจะทำให้ทิศทางของเสียงเป็นธรรมชาติมากกว่า นักเรียนจำนวน 25-30 คน ควรใช้เครื่องรับโทรทัศน์ 20-24 นิ้ว ดังนั้นถ้าใช้กับนักเรียน 100 คนก็ควรใช้ห้องเรียนขนาดใหญ่และต้องติดตั้งรับเครื่องโทรทัศน์ถึง 4 เครื่อง

ระยะการดูภาพจากจอโทรทัศน์ ไม่ควรให้นักเรียนห่างจากจอเครื่องรับมากเกินไป ที่ถูกต้องคือมักจะนับระยะห่างเป็นฟุต โดยเทียบขนาดของจอเป็นนิ้ว ตัวอย่างเช่นเครื่องรับโทรทัศน์ขนาด 24 นิ้วก็ไม่ควรให้แถวหลังสุดไกลจากจอเกินกว่า 24 ฟุต เป็นต้น

4.3.2 การติดตั้งเครื่องรับโทรทัศน์ ควรติดตั้งเครื่องรับโทรทัศน์ไว้หน้าห้องเรียนทางก้านเดียวกับหน้าต่าง หรือหันหลังเครื่องเข้าหาแสง เพื่อกันมิให้แสงจากหน้าต่างส่องไปที่จอเครื่องรับและสะท้อนเข้าตาผู้ดู ทำให้ผู้ดูเห็น แสงสะท้อนจากจอแทนการเห็นภาพ การติดตั้งอาจใช้วิธีการแขวนกับเพดาน หรือตั้งบนขาตั้งก็ได้แต่ควรสูงจากพื้นประมาณ 5 ฟุตปรับให้จอเอียงก้มลงพอดีกับสายตา หรือควรใช้แท่นตั้งชนิดปรับก้มเงยและหมุนได้รอบตัว

4.3.3 การเลือกรายการ ก่อนอื่นครูจะต้องพิจารณาว่าจะใช้โทรทัศน์สอนทั้งหมดหรือจะใช้รายการโทรทัศน์เป็นส่วนให้ความรู้เสริม ถ้าจะใช้สอนทั้งหมดหรือเพื่อการสอนโดยตรงจะต้องทราบตารางรายการออกอากาศว่า วันเวลาใดมีรายวิชาและเนื้อหาเกี่ยวกับอะไรบ้าง แต่ถ้าเป็นการใช้รายการโทรทัศน์เพื่อเสริมความรู้ที่นอกเหนือ ไปจากการสอนปกติในชั้นเรียนแล้วจะต้องศึกษาก่อนว่าเนื้อหาของรายการหนักไปทางแนวใด ถ้าเป็นไปได้ควรใช้วิธีการบันทึกลงแถบบันทึกภาพไว้ก่อน และนำมาฉายก่อนหรือภายหลังจากการสอนตามหลักสูตร ไม่ว่าจะเป็นการใช้รายการโทรทัศน์ลักษณะใดสิ่งทีครูจะต้องจัดเตรียมก่อนถึงเวลาฉายให้นักเรียนดูก็คือ สื่อต่างๆ เช่น

สไลด์แผนภูมิ แผนภาพ และแผ่นใสรวมทั้งกิจกรรมเพื่อนำมาใช้ร่วมกับการดูรายการจากโทรทัศน์ เช่น คำถามต่างๆ เพื่อให้นักเรียนร่วมกับอภิปราย เป็นต้น

4.3.4 การเตรียมนักเรียน ครูจำเป็นต้องเตรียมตัวนักเรียนเพื่อให้เกิดความพร้อมในการดูรายการโทรทัศน์ เช่น บอกสิ่งที่ควรดูล่วงหน้า ให้จับประเด็น และจะต้องตอบคำถามอะไรบ้าง ภายหลังจากดูรายการแล้ว

4.3.5 ระหว่างดูรายการโทรทัศน์ เมื่อถึงเวลาเรียนจากโทรทัศน์ จะต้องเปิดเครื่องรับให้ผู้เรียนเห็นภาพอย่างทั่วถึงและได้ยินเสียงชัดเจน นักเรียนอาจจะต้องจดบันทึกเนื้อหาลงในสมุดพร้อมกับการดูรายการ ห้องเรียนจึงต้องมีแสงสว่างเพียงพอ แต่การเขียนไปดูไปจะมีข้อเสียก็คือนักเรียนจะลด ความตั้งใจดูรายการน้อยลง นอกจากนี้เด็กโตจะจดบันทึกได้ดีกว่าเด็กเล็ก จึงต้องคำนึงถึงสิ่งต่างๆเหล่านี้ด้วย

4.3.6 ภายหลังจากดูรายการ หลังจากดูรายการโทรทัศน์แล้วจะต้องมีกิจกรรมอะไรบ้าง เช่นการอภิปรายเพื่อหาคำตอบจากคำถามที่ให้ไว้ก่อนดูรายการ จะทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันมากขึ้น

4.4 การผลิตรายการวิทยุทัศน์เพื่อการศึกษา การผลิตวิทยุทัศน์เพื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพนั้น มีความจำเป็นที่จะต้อง ศึกษากระบวนการผลิต ตลอดจนเทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อให้ได้รายการวิทยุทัศน์ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพบรรลุจุดมุ่งหมาย ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดในการผลิตวิทยุทัศน์ ไว้ดังนี้

ประทีน คล้ายนาค (2545 :79 - 83) ได้กล่าวถึงการผลิตรายการโทรทัศน์ว่ามี 5 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตอนการวางแผน (Planning) เป็นขั้นตอนการผลิตที่ผู้ผลิตรายการมีความต้องการผลิตรายการ เริ่มต้นวางแผนคิดว่า เป็นรายการเกี่ยวกับอะไร ลักษณะของรายการเป็นอย่างไร ถ้าเป็นการศึกษาจะให้ประโยชน์อะไรแก่ผู้ดูบ้างลักษณะของรายการเป็นอย่างไร ใช้เวลาสร้างนานเท่าไร ความยาวสักกี่นาที กี่ตอนจบ จึงแยกรายละเอียดในขั้นตอนในขั้นตอนของการวางแผนดังนี้

- การวิเคราะห์เนื้อหารายการ เป็นกระบวนการหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการทำเป็นรายการโทรทัศน์ว่ามีข้อเท็จจริงอย่างไรบ้าง ข้อมูลที่ได้อาจเป็นรายงานวิจัย รายงานของหน่วยราชการ เอกสารตำราหรือการไปศึกษาดูงานจากสถานที่จริง

- วิเคราะห์ผู้ชมหรือกลุ่มเป้าหมายว่าเป็นใคร อายุเท่าไร หรืออยู่ในวัยใด เพื่อการผลิตรายการออกไปให้บรรลุวัตถุประสงค์มากที่สุด

- กำหนดวัตถุประสงค์เป็นการคาดหมายว่าผู้ชมได้ดูรายการโทรทัศน์ไปแล้วจะได้รับความรู้อะไรบ้าง ทำอะไรได้บ้าง

- การเขียนบท เป็นการมอบหมายให้ผู้เขียนบทได้นำเนื้อหาเรื่องราวไปจัดทำเป็น บทโทรทัศน์เพื่อเรียงลำดับภาพกับเสียงให้มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

- เตรียมงบประมาณ ผู้ผลิตต้องตั้งงบประมาณในการผลิตรายการ

2. ขั้นเตรียมการ (Preparation)

- เตรียมบุคลากร ได้แก่ เจ้าหน้าที่เทคนิคฝ่ายต่างๆ ช่างกล้อง ช่างแสง ช่างเสียง

- เตรียมวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ กล้องโทรทัศน์ เครื่องบันทึกเทปโทรทัศน์ ฯลฯ

- เตรียมสถานที่ถ่ายทำ

- เตรียมผู้แสดง

- เตรียมงานกราฟิกที่นำมาใช้ประกอบรายการ

- เตรียมฉากและอุปกรณ์

3. ขั้นดำเนินการผลิต (Production) แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นการซ้อมและถ่ายทำจริง

- การซ้อม เป็นการเตรียมตัวให้ทุกคนมีความพร้อมก่อนถ่ายทำจริง เป็นการเตรียมตัวทุกสิ่งทุกอย่างไว้เป็นอย่างดี

- ขั้นผลิตรายการ เป็นการบันทึกรายการเทป เพื่อนำไปผ่านกระบวนการตัดต่อ ถ่ายแบบ Stock Shot

4. ขั้นตัดต่อ หรือ Post Production รายการที่ถูกบันทึกไว้ในม้วนเทปวิดีโอ จะต้องนำไปตัดต่อจึงเป็นรายการที่สมบูรณ์ในช่วงของการตัดต่อจะนำชื่อต่างๆ ที่ถ่ายทำไว้และเลือกชื่อที่ดีที่สุดมาประกอบเข้าด้วยกันด้วยเครื่องตัดต่อโดยเฉพาะ หรือเครื่องที่ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยตัดต่อ ประโยชน์ของการตัดต่อก็คือ ผู้ตัดต่อสามารถเลือกภาพเหตุการณ์ที่ดีที่สุดดังกล่าวแล้วยังสามารถใส่งานกราฟิก เช่น ไตเติล ชื่อเรื่อง ชื่อตอน ชื่อวิทยากร ใส่ภาพจากเทปวิดีโอ จากฟิล์มภาพยนตร์ หรือ สไลด์

5. ขั้นประเมินรายการหลังการตัดต่อแล้วจะนำรายการวิดีโอที่สร้างขึ้นไปดูว่ามีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงหรือเพิ่มเติมให้ตรงกับวัตถุประสงค์หรือไม่

ในการผลิตรายการวิดีโอเพื่อการศึกษา นั้น วสันต์ อดิษฐ์ (2533 :138) กล่าวว่ารายการวิดีโอเพื่อการศึกษา ต้องพิจารณาประสิทธิภาพของการเรียนรู้แก่กลุ่มผู้ชมอย่างสูง งานเทคนิคต่างๆ จึงต้องเสริมต่อการส่งเสริมสมรรถภาพการเรียนรู้ทั้งสิ้น

ไพโรจน์ ตีรณธนากุล และคณะ(2528:76-78)กล่าวถึงขั้นตอนในการผลิตสื่อวีดิทัศน์ เพื่อนำเสนอ ซึ่งมีด้วยกัน 13 ขั้นตอน

1. กำหนดจุดประสงค์ และกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน (Objectives)
2. รวบรวมข้อมูลและเอกสาร (Collection of Materials and Research) เป็นสิ่งสำคัญในการจัดทำรายการ การตรวจสอบความถูกต้องข้อมูล และขั้นนี้เป็นขั้นที่สำคัญมากก่อนการจัดสร้างสื่อการสอนในลักษณะรายการวีดิทัศน์
3. คัดเลือกข้อมูล (Selection of Materials) การเลือกข้อมูลเฉพาะที่ใช้ในการจัดสร้างสื่อการสอนเท่านั้น
4. เขียนบทรายการวีดิทัศน์ (Scenario Writing) การเรียบเรียงเนื้อหาเป็นรายการวีดิทัศน์
5. การเตรียมบันทึกเทปวีดิทัศน์ (Preparation for Video Recording) จัดทำตารางในการบันทึกเทป จัดเจ้าหน้าที่แต่ละงานเพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจงานที่จะปฏิบัติงานได้ไม่ผิดพลาด
6. งานศิลป์ (Artwork) การเตรียมหัวเรื่อง งานกราฟิก ฉาก อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับงานถ่ายทำ
7. เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการสาธิต (Equipment and Material for Demonstration) ก่อนการบันทึกเทป อุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้งานต้องพร้อมที่จะใช้งานได้เป็นอย่างดี
8. การบันทึกภาพ (Video Recording) ก่อนการบันทึก ต้องตรวจสอบเครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ ให้อยู่สภาพที่พร้อมใช้งานและดำเนินการบันทึกภาพตามเนื้อหา
9. การตัดต่อ (Editing) หลังการบันทึกเทปแล้วนำภาพมาเรียงเรียงตัดต่อ เพื่อให้ดำเนินเนื้อหาตามที่กำหนด
10. การบันทึกเสียง (Sound Recording) คำบรรยาย ดนตรีประกอบ เสียงประกอบจะถูกบันทึกในเทปวีดิทัศน์ตามบทรายการวีดิทัศน์
11. ฉายทดลอง (Preview) เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
12. การนำไปใช้ (Utilization of Program) นำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย
13. การประเมินผล (Evaluation) เมื่อฉายเทปวีดิทัศน์ดังกล่าวแล้ว ก็ควรมีการประเมินเพื่อทำให้ทราบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจในเนื้อหาอย่างไร นอกจากนั้นกลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการถ่ายทำ การแสดง การสาธิต(ถ้ามี) การดำเนินเนื้อหา การตัดต่อ ศิลปกรรม ดนตรี เสียงประกอบ ซึ่งผลจากการประเมินนี้ ผู้ผลิตก็สามารถนำไปใช้ปรับปรุงรายการเทปวีดิทัศน์และอาจเป็นแนวทางในการผลิตเทปวีดิทัศน์ในเรื่องอื่นๆต่อไป

วิจิตร ภักดิ์รัตน์ (2523) ได้กล่าวถึงการผลิตวีดิทัศน์เพื่อการศึกษาที่ดีนั้น ผู้ผลิตจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ผู้ผลิตต้องศึกษาเข้าใจขอบเขตเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นอย่างดี
2. ผู้ผลิตต้องเข้าใจพื้นฐานของผู้เรียนให้มากที่สุด เช่น พื้นความรู้ประสบการณ์เพศ วัย และความสนใจ
3. ต้องมีการวางแผนในการผลิตรายการให้ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการให้ความรู้ผู้เรียนอย่างดีที่สุดให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย
4. มีความเข้าใจในเรื่องราวการผลิตรายการโดยทั่วไป เช่น เข้าใจการถ่ายภาพ การจับภาพในระยะต่างๆ การเขียนบทตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการผลิต
5. ต้องตระหนักว่าทุกภาพและทุกเสียงที่แพร่ออกไปถึงผู้ชมนั้นต้องมีความหมายกระจ่างชัดในตัวของมันเองทั้งนั้นการศึกษาทางวีดิทัศน์เป็นการศึกษาสื่อทางเดียว ผู้สอนกับผู้เรียนไม่สามารถซักถามโต้ตอบกันได้ ครูหรือวิทยากรผู้ให้ความรู้ไม่มีโอกาสเห็นปฏิกิริยาของผู้เรียนได้ และไม่มีโอกาสปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมได้ทันที

สำหรับการเตรียมการผลิตวีดิทัศน์เพื่อการเรียนการสอนผู้ผลิตต้องเตรียมตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. เนื้อหาของรายการ (Program Content) เนื้อหาของรายการควรจะน่าสนใจและดึงดูดผู้ชม ถ้าหากเป็นรายการทางการศึกษาโดยตรงก็ควรเลือกเนื้อหาที่น่าสนใจมาเสนอต่อผู้ชม
2. ค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการ (Cost) ผู้ผลิตรายการน่าจะจะต้องคำนึงถึงงบประมาณในการผลิตแต่ละครั้งจะต้องใช้จ่ายเป็นจำนวนเท่าใด
3. บทวีดิทัศน์ (Script) ผู้ผลิตรายการอาจจะเขียนบทหรือจ้างเขียนบทก็ได้ และต้องนำบทที่เสร็จเรียบร้อยแล้วมาให้ผู้เกี่ยวข้อง
4. ตัวแสดง (Performer) การเลือกผู้แสดงให้เหมาะสมกับวีดิทัศน์ทางการศึกษา
5. อุปกรณ์ทางเทคนิค (Technical Facilities) ได้แก่ ฉากและวัสดุ ผู้ผลิตรายการจะต้องตกลงกับผู้ออกแบบฉากวัสดุกราฟิกเพื่อให้เหมาะสมในการออกแบบรายการทางการศึกษา

ไพโรจน์ ติรณธนากุล, นิพนธ์ สุภศรี และขจรรัตน์ ปิยะกุล (2528) ได้ลำดับขั้นตอนในการผลิตรายการวีดิทัศน์เพื่อการเรียนการสอน 13 ขั้นตอนไว้ดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์และเป้าหมายให้ชัดเจน จะต้องรู้จุดประสงค์ของเรื่องที่ต้องการ รู้ประเภทของผู้ชม และรู้วิธีการที่จะสอนในห้องเรียนด้วย

2. รวบรวมข้อมูลและเอกสาร จะต้องรวบรวมข้อมูลและเอกสารที่จำเป็นสำหรับการจัดทำรายการวิดิทัศน์ ตรวจสอบความถูกต้อง รวมทั้งคุณภาพและปริมาณด้วย ขั้นนี้นับว่ามี ความสำคัญมาก

3. คัดเลือกข้อมูลและเอกสาร หลังจากรวบรวมและตรวจสอบข้อมูล และเอกสาร ทั้งหมด ก็นำมาคัดเลือกเอาเฉพาะที่เหมาะสมที่จะใช้ในการทำรายการเท่านั้น

4. การเขียนบทวิดิทัศน์ ขั้นนี้เป็นการเรียบเรียงเรื่องและจัดเนื้อหารายการ ซึ่ง ควรจะทำตั้งแต่เนิ่นๆ

5. การเตรียมบันทึกวิดิทัศน์ จัดทำตารางในการบันทึก และจัดเจ้าหน้าที่ประจำ แต่ละงานและต้องแน่ใจว่าเจ้าหน้าที่แต่ละคนทราบงานในหน้าที่ดี

6. งานศิลปกรรม เตรียมงานศิลป์สำหรับหัวเรื่อง แผ่นภาพ ภาพพลิก ฉาก และ อุปกรณ์อื่นๆ

7. เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสาธิตการทดลอง(ถ้ามี)ก่อนการบันทึก เทปต้องแน่ใจว่าสิ่งต่างๆ ที่จะใช้ในการสาธิตจะต้องมีพร้อม

8. การบันทึกวิดิทัศน์ ก่อนการบันทึกเทปควรตรวจสอบเครื่องมือและการต่อสาย ทั้งหมดให้เรียบร้อย โดยเฉพาะเมื่อมีการบันทึกนอกสถานที่ด้วย เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจ เกิดขึ้นได้

9. การตัดต่อวิดิทัศน์ หลังจากบันทึกวิดิทัศน์แล้วนำมาเรียบเรียงตัดต่อ เพื่อให้ เรื่องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เหมาะสมตามที่กำหนดไว้

10. การบันทึกเสียง ขั้นนี้จะเป็นการบันทึกเสียงเกี่ยวกับการบรรยาย คนตรี และ เสียงประกอบอื่นๆ

11. การตรวจแก้ไขก่อนนำไปใช้ เป็นการตรวจแก้ไขเล็กน้อยๆ

12. การนำรายการไปใช้ เป็นการเสนอรายการให้ผู้ชมดู

13. การประเมินผลรายการ รายการที่จัดทำขึ้นต้องมีการประเมินผลบ่อยๆ เพื่อ ตรวจสอบความเหมาะสมของรายการ

วชิระ อินทร์อุดม (2539) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการผลิตวิดิทัศน์เพื่อการศึกษา ไว้ดังนี้

1. ขั้นวางแผน (Planning) เป็นขั้นตอนแรกและผู้ผลิตจะต้องวางแผนร่วมกัน โดย คำนึงถึง

- เนื้อหา เป็นปัจจัยแรกของการผลิตรายการวิดิทัศน์ ซึ่งต้องคำนึงถึง เรื่อง ที่ผลิตเกี่ยวกับเรื่องใด มีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร กลุ่มเป้าหมายเป็นใคร และผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการผลิตเป็นอย่างไร

- เวลา(Time) ในด้านเวลา จะต้องคำนึงถึงเวลาที่จะนำรายการวีดิทัศน์ไปใช้เมื่อใด ความยาวกี่นาที และระยะเวลาเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด ใช้เวลานานเท่าใด

- ทีมงาน (Staff) การผลิตรายการวีดิทัศน์ที่มีประสิทธิภาพ จะต้องประกอบด้วยผู้ที่มีความชำนาญ คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา นักเทคโนโลยีทางการศึกษาและทีมงานผู้ผลิต

- ค่าใช้จ่าย (Cost) ผู้ผลิตรายการวีดิทัศน์ จะต้องทราบงบประมาณในการใช้จ่ายการผลิตแต่ละรายการทั้งสิ้นเท่าใด มาจากแหล่งใด และมีการควบคุมงบประมาณ

2. ขั้นการวางแผน สามารถสรุปลำดับขั้นได้ดังนี้

- การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการผลิต
- กำหนดหัวข้อเรื่อง
- กำหนดกลุ่มเป้าหมาย
- ประชุมทีมผู้ผลิตและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
- กำหนดกระบวนการดำเนินงาน
- รวบรวมเอกสารและงานวิจัย
- คัดเลือกเอกสารและวัสดุที่ใช้
- จัดทำแบบสำรวจสถานที่ (Location Fact Sheet) ในกรณีที่ต้องถ่ายนอกสถานที่
- กำหนดรายละเอียดงบประมาณ
- กรอกรายการต่างๆ ใน Planning Sheet

3. ขั้นเตรียมการผลิต (Pre-Production) เป็นการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ก่อนผลิตรายการ ได้แก่ บทวีดิทัศน์ บุคลากร เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ งานศิลปกรรม โดยมีประชุมปรึกษาหารือในทีมงานที่เกี่ยวข้อง ให้เข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติงานตลอดจนปัญหาต่างๆ ก่อนลงมือปฏิบัติงานตามตารางเวลาที่กำหนดไว้

4. ขั้นผลิตรายการ(Production) เป็นขั้นตอนที่จะบันทึกวีดิทัศน์ตามแผนการทำงาน ซึ่งก่อนที่จะดำเนินการต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ให้ทราบวัน เวลา ในการบันทึกรายการ ตรวจสอบวัสดุอุปกรณ์ให้เรียบร้อยอยู่ในสภาพที่พร้อมจะใช้งาน มีการซักซ้อมผู้แสดง ควรมีการซ้อมกล้องก่อน ถ่ายทำจริง ในขณะที่บันทึกวีดิทัศน์จะต้องตรวจสอบความถูกต้องทางด้านเทคนิค ถ้าพบข้อบกพร่องต้องแก้ไขและบันทึกใหม่ทันที เมื่อบันทึกรายการเสร็จแล้วควรมีการตรวจสอบวีดิทัศน์หาข้อบกพร่อง ถ้ามีจะแก้ไขและบันทึกใหม่

5. ขั้นหลังการผลิต (Post-Production) เป็นขั้นตอนหลังจากบันทึกการวิดีโอทัศน์แล้ว จะต้องนำภาพแต่ละ Shot แต่ละ Scene มาจัดลำดับให้ต่อเนื่องตามบทที่กำหนดไว้ ขั้นหลังการผลิตมีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

- การตัดต่อ(Editing) เป็นการนำภาพมาตัดต่อให้เป็นเรื่องราวตามบท โดยใช้เครื่องตัดต่อ ซึ่งประกอบด้วย เครื่องควบคุมการตัดต่อ และเครื่องทำภาพเทคนิคพิเศษ และอื่นๆ การตัดต่อมี 2 ลักษณะ คือ แบบ Assemble Edit เป็นการนำภาพมาเรียงกัน แต่ละ Shot หรือ Segment หรือ Scene มาเรียงลำดับต่อกันตามบทให้เป็นเรื่องราว และแบบ Insert Edit เป็นการตัดต่อโดยแทรกภาพใหม่ลงไปในส่วนที่บันทึกไว้แล้ว

- การบันทึกเสียง (Sound Recording) เป็นขั้นตอนหลังตัดต่อภาพได้สมบูรณ์ตามบทแล้ว จึงทำการบันทึกเสียงดนตรี เสียงบรรยายและเสียงประกอบลงไป

- ฉายเพื่อตรวจสอบ (Preview) เมื่อบันทึกเสียงวิดีโอทัศน์แล้ว ต้องนำไปฉายเพื่อตรวจสอบก่อนว่ามีอะไรต้องปรับปรุงหรือไม่

6. ประเมินผล (Evaluation) เป็นการประเมินผลรายการหลังการผลิตซึ่งมี 2 ลักษณะคือ ประเมินผลกระบวนการผลิต จะประเมินในด้านความถูกต้องของเนื้อหาคุณภาพของเทคนิคนำเสนอ ความสมบูรณ์ของเทคนิคการผลิต โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาผู้เขียนบท ผู้กำกับรายการ ทีมงานผลิต และการประเมินผลผลิต ซึ่งจะประเมินโดยกลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก ประเมินในด้านความน่าสนใจของรายการ ความเข้าใจในเนื้อหา และสาระที่นำเสนอ

วิภา อุตมฉันท (2538) ได้กล่าวถึงพื้นฐานในการวางแผนผลิตวิดีโอทัศน์ไว้ 4 ข้อ ดังนี้

1. Why : วัตถุประสงค์อะไร ในการผลิตรายการก่อนอื่นใดทั้งหมดผู้ผลิตจะต้องแจ่มชัดแก่ตนเองว่ามีวัตถุประสงค์อะไร หรือมีความจำเป็นอะไรที่ต้องทำการผลิต

- เพื่อการสอน (รายการเพื่อการศึกษา)
- เพื่อแจ้งข่าวสาร (รายการข่าว)
- เพื่อบันทึกเหตุการณ์ (รายการสารคดี)
- เพื่อให้ความเพลิดเพลิน (รายการบันเทิง)

2. Who : เพื่อใคร ข้อสำคัญต่อมา คือ ทำให้ตัวเองแจ่มชัดว่าเป้าหมายผู้ชมคือใคร

- เด็กนักเรียน
- ครู อาจารย์ ปัญญาชน
- ผู้ใหญ่
- ผู้ชมทั่วไป

3. What : ผลิตเรื่องอะไร เมื่อกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้รับสารแล้ว ก็ต้องกำหนดเนื้อหาสาระโดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ด้วย

- จะสอนเรื่องอะไร
- จะแจ้งข่าวอะไร
- จะบันทึกเหตุการณ์อะไร
- จะให้ความบันเทิงอะไร

4. How : ใช้รูปแบบอย่างไรในการนำเสนอ

- รูปแบบการอ่านรายงาน (Announcing)
- รูปแบบการสนทนา (Dialogue)
- รูปแบบสารคดี (Documentary)
- รูปแบบละคร (Drama)

วีรศิริ ศิริวัฒนกุล (2524) ได้รวบรวมเทคนิคการผลิตรายการวิทยุทัศน์เพื่อการศึกษาไว้ว่า ในการผลิตรายการวิทยุทัศน์เพื่อศึกษานั้นความยาวของรายการ คือ สิ่งสำคัญถึงแม้ว่าชนิดต่างๆ จะขึ้นอยู่กับขนาด ธรรมชาติ ลักษณะรายการ และเนื้อหาของเรื่องจะเป็นเช่นไร ผู้ชมก็สามารถให้ความสนใจในสาระสำคัญได้ ประมาณ 10 นาที

สรุปได้ว่าการผลิตรายการวิทยุทัศน์เพื่อการสอน หรือวิทยุทัศน์เพื่อการศึกษา จะต้องมีการวางแผน และเตรียมงานเป็นอย่างดี ในด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย วัตถุประสงค์ การรวบรวมข้อมูล บทวิทยุทัศน์ การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ การเตรียมบุคลากรหรือทีมงาน และอื่นๆ ให้มีความพร้อม เพื่อให้เกิดผลงานที่ดีที่สุด กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับการผลิตวิทยุทัศน์ที่มีประสิทธิภาพนั้น มีการปฏิบัติงานแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นวางแผน (Planning)
2. ขั้นเตรียมการผลิต (Pre-Production)
3. ขั้นผลิตรายการ (Production)
4. ขั้นหลังการผลิต (Post-Production)

ในแต่ละขั้นตอนจะต้องมีการทำงานที่ประสานและสอดคล้องกันอย่างมีระบบ จึงจะทำให้รายการที่ผลิตออกมามีคุณภาพและประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4.5 คุณค่าของวิทยุทัศน์เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ในวงการศึกษปัจจุบันนี้มักจะพบกับปัญหาต่างๆ มากมาย เช่น ครูไม่มีทักษะการสอนที่ดีขาดความรู้และความรอบรู้ที่เหมาะสม นักเรียนมีจำนวนมากเกินไป รวมทั้งนักเรียนที่มีความสามารถที่แตกต่างกัน ซึ่งปัญหาเหล่านั้นนี้สามารถนำวิทยุทัศน์มาช่วยได้ โดยไม่ยากนักเพราะว่าวิทยุทัศน์นั้นมีประสิทธิภาพในการสื่อสารสูง มี

ทั้งภาพและเสียงในเวลาเดียวกัน การนำวีดิทัศน์มาเสริมการศึกษาในโรงเรียนนั้นครูผู้สอนจะต้องเลือกใช้วีดิทัศน์ให้ถูกต้อง กล่าวคือ วีดิทัศน์เพื่อการศึกษานั้นมี 2 ลักษณะ คือ วีดิทัศน์เพื่อการเรียนการสอน โดยตรง ซึ่งเป็นวีดิทัศน์ช่วยสอนแทนครูได้และวีดิทัศน์เพื่อการศึกษาทั่วไปเป็นการใช้วีดิทัศน์เพื่อเสริมความรู้ทั่วไปกับบทเรียนเพื่อความรู้

วีดิทัศน์เพื่อการเรียนการสอนนี้ สามารถใช้สอนแทนครูได้ในกรณีที่มีครูไม่พอ ขาดทักษะเฉพาะด้านหรือมีนักเรียนเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังสามารถใช้สอนควบคู่กับครูเพื่อแสดงเรื่องราวซึ่งจะดีกว่าการอธิบายหรือการสาธิตของครู รวมทั้งบางช่วงที่จำเป็นต้องนำเสนอประสบการณ์โลกภายนอกเข้าเสริมในบทเรียน วีดิทัศน์จะสามารถทำหน้าที่ได้ดีมาก นอกจากนี้วีดิทัศน์ยังสามารถสาธิตเกี่ยวกับการปฏิบัติกระบวนการกิจกรรมและแสดงขั้นตอนการทำงานเพื่อให้เกิดทักษะได้ไม่ต่างจากการสาธิตของครูผู้สอนเลย มีนักวิชาการ นักการศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวีดิทัศน์ หลายคนได้กล่าวถึงประโยชน์ของการนำวีดิทัศน์มาใช้ในการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. สามารถเป็นสื่อกลางระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในห้องบรรยายขนาดใหญ่ได้อย่างดี ช่วยให้ผู้เรียนเห็นเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างชัดเจน เช่น การทดลอง การสาธิต นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนเรียนได้เป็นจำนวนมากโดยเพิ่มเครื่องรับภาพให้มากขึ้น

2. สามารถนำเอาสื่อการเรียนการสอนชนิดอื่นๆ มาใช้ร่วมกันอย่างสะดวกเป็นการใช้สื่อเรียกว่า “สื่อประสม” ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ สื่อประสมที่นำมาใช้ เช่น แผนภูมิ แผนภาพ แผนสถิติ ภาพถ่าย ภาพนิ่ง ภาพยนตร์ ของจริง หรืออุปกรณ์อื่นๆ ตลอดจนพวกวัสดุสามมิติอื่นๆ

3. สามารถนำสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวผู้เรียน มาสู่ผู้เรียนได้ อาจใช้สื่อประเภทต่างๆ เช่น พูดถึงตอนการล้างฟิล์มขาว-ดำ ก็สามารถนำวีดิทัศน์ ภาพนิ่ง รูปภาพเกี่ยวกับสิ่งที่พูดถึงเข้ามาประกอบให้ผู้เรียนเห็นภาพได้อย่างชัดเจน

4. สามารถแสดงสิ่งสัมพันธ์เพื่อให้ทุกคนได้เห็นอย่างชัดเจน โดยใช้เทคนิคการถ่ายใกล้ (Close Up) ซึ่งในสภาพความเป็นจริงไม่สามารถกระทำได้ ถ้าจำนวนผู้เรียนมีจำนวนมากและสิ่งที่ต้องการแสดงมีขนาดเล็กจึงควรใช้วีดิทัศน์เป็นการสื่อเพื่อการสาธิต

5. เป็นสื่อที่สามารถดึงดูดความสนใจได้เป็นอย่างดี เนื่องจากได้ทั้งภาพและเสียง มีสีสันเหมือนธรรมชาติ มีอิทธิพลทางจิตใจต่อผู้ชมเหมาะแก่การใช้เป็นเครื่องมือสร้างค่านิยมแก่ผู้เรียน

6. ช่วยปรับปรุงการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพขึ้น โดยใช้เป็นเครื่องมือในการใช้ข้อมูลย้อนกลับ การบันทึกภาพที่สามารถนำมาดูย้อนกลับได้ทันที ทำให้เหมาะแก่การใช้ข้อมูลย้อนกลับในการฝึกอบรมต่างๆ ได้ดี เช่น การฝึกขั้นตอนการล้างฟิล์มและอัดขยายภาพขาว-ดำ

7. ทำให้มีความรู้ทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพราะมีการบันทึกเทปโทรทัศน์ หรือแถบวีดิทัศน์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาให้ชม ได้

8. สามารถใช้ประกอบการเรียนซ่อมเสริมรายบุคคลหรือรายกลุ่มได้

9. ทำให้ผู้เรียนได้เรียนจากครูที่มีความชำนาญในเนื้อหาจริงๆ และทำให้ครูประจำได้เห็นตัวอย่างการสอนที่ดีและสามารถปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้นได้ เช่น การสอนวิชาการถ่ายภาพ

10. วีดิทัศน์สามารถนำมาสอนได้ทุกวิชาและทุกระดับชั้นเรียน (วสันต์ อดิศักดิ์ 2533:13-14 ; วาสนา ชาวหา 2533:203-204)

เกศินี โชติกเสถียร (2523:181) กล่าวว่า การนำเทปวีดิทัศน์มาใช้ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ในวงการศึกษาดังนี้

1. สามารถที่จะนำการสอนของครู ซึ่งอาจเป็นการสอนหรือการสาธิตกลับมาฉายซ้ำให้นักเรียนดูหลายครั้ง

2. สามารถบันทึกรายการการสอนเพื่อนำกลับมาใช้กับชั้นเรียนหลายชั้น โดยไม่ต้องเตรียมการสอนใหม่ ทำให้ทุ่นแรงผู้สอน

3. การบันทึกการสอนไว้ในเทปภาพ สามารถที่จะเผยแพร่หรือแลกเปลี่ยนรายการระหว่างสถาบันการศึกษาได้ทั้งในและนอกประเทศ

4. การบันทึกภาพการสอนของครูในชั้นเรียน หรือกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียน แล้วนำมาเปิดทบทวนเพื่อวิเคราะห์และประเมินผล จะได้ปรับปรุงหรือเปรียบเทียบอันจะนำมาซึ่งการสอนที่ดีขึ้น

สาเหตุที่วีดิทัศน์เข้ามามีบทบาทแพร่หลายในวงการการศึกษามากที่สุด มีเหตุผลสำคัญพอจะสรุปใจความได้ดังนี้

1. เป็นสื่อการสอนที่สามารถนำเอาสื่อการสอนหลายๆอย่างมาใช้รวมกันอย่างสะดวก เช่น ภาพยนตร์ สไลด์ รูปภาพ แผนภูมิ แผนสถิติ ของจริง หุ่นจำลอง ทำให้การเรียนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. เป็นสื่อการสอนที่สามารถสอนได้กับนักเรียนทุกระดับชั้น ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา

3. เป็นแหล่งวิทยาการอันสมบูรณ์ เผยแพร่ภาพการสอนไปได้ไกลและกว้างขวาง นักเรียนมีโอกาสรับประสบการณ์จากบทเรียนที่ครูได้เลือกสรรแล้วเป็นอย่างดี

4. ช่วยปรับปรุงการสอนของครูประจำการ ครูสามารถจดจำตัวอย่าง หรือ กลวิธีการสอนที่ดี หรือในแขนงวิชาที่ตนไม่ถนัดจากผู้เชี่ยวชาญที่สอนแต่ละสาขาวิชาเหล่านั้นแล้ว นำไปปรับปรุงการสอนของตนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น

5. ใช้ในการสาธิตอย่างได้ผล เช่น การทดลองในวิชาวิทยาศาสตร์ ชีววิทยา เคมี ศิลปะ ขับร้อง ละคร

6. สามารถผลิตรายการทั้งในและนอกห้องเรียนได้ อาจถ่ายทอดไปยังห้องเรียนที่อยู่ห่างไกลได้ และอาจแลกเปลี่ยนรายการระหว่างสถาบันได้อีกด้วย

จะเห็นได้ว่าวิดิทัศน์เป็นสื่อการศึกษาที่มีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอย่างกว้างขวาง สามารถที่เอาชนะอุปสรรคการเรียนรู้ได้หลายประการ สามารถเสนอแนวคิด สร้างเจตคติ ให้ข่าวสารที่ผู้รับไม่จำเป็นต้องอยู่ในเหตุการณ์ ทั้งยังนำอุปกรณ์อื่นๆ มาใช้ร่วมกับวิดิทัศน์ได้สะดวก การใช้อุปกรณ์หลายอย่างรวมกันได้ ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้วิดิทัศน์ยังสามารถให้ความรู้แก่ผู้เรียนได้ทุกรูปแบบและทุกเนื้อหาวิชา โดยประสิทธิภาพการสอนไม่ด้อยไปกว่าการสอนของครูหรือการใช้สื่อต่างๆเลย ทั้งยังให้ผลการเรียนรู้ของนักเรียนดีกว่าการสอนตามปกติของครู

5.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยภายในประเทศ

สุรณานู ปิ่นประดับ (2540: 65) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้จากการสอนด้วยวิดิทัศน์ที่มีการสรุปต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนจากการสอนด้วยวิดิทัศน์ที่มีการสรุปการบรรยายในวิดิทัศน์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

ก่อเกียรติ ขวัญสกุล (2541: 72) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนารายการวิดิทัศน์เรื่องการสืบค้น ข้อมูลสารสนเทศ ในระบบห้องสมุดอัตโนมัติสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตพบว่า

1. นักศึกษามีผลการเรียนรู้จากการชมรายการวิดิทัศน์ที่ผลิตขึ้น โดยเฉลี่ยร้อยละ 90 ขึ้นไปทั้ง 3 ตอน

1.1 ตอนที่ 1 เรื่องการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ มีผลการเรียนรู้เฉลี่ยหลังชมรายการวิดิทัศน์ ร้อยละ 91

1.2 ตอนที่ 2 เรื่องการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูล มีผลการเรียนรู้เฉลี่ยหลังชมรายการวิดิทัศน์ ร้อยละ 91

1.3 ตอนที่ 3 เรื่องการสืบค้นข้อมูลอินเทอร์เน็ต มีผลการเรียนรู้เฉลี่ยหลังการชมวีดิทัศน์ร้อยละ 91

2. นักศึกษามีผลการเรียนรู้หลังการชมรายการวีดิทัศน์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ภิสิต อานมณี (2541: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนารายการวีดิทัศน์เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการทดสอบหาประสิทธิภาพของรายการวีดิทัศน์ด้วยเกณฑ์ที่กำหนดคือ 90/90 และหาผลการเรียนรู้โดยเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่า

1. รายการวีดิทัศน์มีประสิทธิภาพเป็น 95.85/91.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุธนีย์ ขจัดภัย (2541: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์วิชากิจกรรมนาฏศิลป์ในระดับชั้นประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนดาราคาม ปีการศึกษา 2541 จำนวน 40 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 20 คน และกลุ่มควบคุม 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วยแบบทดสอบ โดยใช้แบบฝึกหัดระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมนาฏศิลป์หลังการเรียน ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนวีดิทัศน์มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างเรียน โดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์กับการเรียนแบบปกติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

วิภา ตรีอัจริยกุล (2541: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลการเรียนรู้และความคงทนทางการเรียนจากรายการวีดิทัศน์รูปแบบละคร และรูปแบบบรรยายที่ใช้คำถามขึ้นต้นว่า

1. นักเรียนกลุ่มที่เรียนจากรายการวีดิทัศน์รูปแบบละครที่ใช้คำถามขึ้นต้นกับนักเรียนที่เรียนจากรายการวีดิทัศน์รูปแบบบรรยายที่ใช้คำถามขึ้นต้น มีการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

2. นักเรียนที่ระดับความสามารถทางการเรียนสูงเรียนจากรายการวีดิทัศน์รูปแบบละครที่ใช้คำถามขึ้นต้นและเรียนจากรายการวีดิทัศน์รูปแบบบรรยายที่ใช้คำถามขึ้นต้นมีผลการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

3. นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนปานกลาง เรียนจากรายการวีดิทัศน์รูปแบบละครที่ใช้คำถามขึ้นต้นและเรียนจากรายการวีดิทัศน์รูปแบบบรรยายที่ใช้คำถามขึ้นต้น มีผลการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

4. นักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนต่ำเรียนจากรายการวิดิทัศน์รูปแบบละครที่ใช้คำถามขึ้นต้น และเรียนจากรายการวิดิทัศน์แบบรายการบรรยายที่ใช้คำถามขึ้นต้น มีผลการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

5. นักเรียนที่เรียนจากรายการวิดิทัศน์รูปแบบละครที่ใช้คำถามขึ้นต้นและเรียนจากรายการวิดิทัศน์รูปแบบบรรยายที่ใช้คำถามขึ้นต้น มีผลการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

รัตนารณ์ พีชผล (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการพัฒนารายการวิดิทัศน์ เรื่อง งานปั้นตุ๊กตาชาววัง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่5 ใน โครงการศูนย์ศิลป์ปาชีพบาง ไทรผลของการวิจัยพบว่า รายการวิดิทัศน์การสอนที่ทำการวิจัยและพัฒนา มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 90/90 ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และจากการพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของการทำแบบฝึกหัดและคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบของนักเรียน มีคะแนนเฉลี่ย 90.00/92.33 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

สุภลักษณ์ ครูทง (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการใช้วิดิทัศน์การสอนวิชาศิลปะศึกษาในเนื้อหา การรู้คุณค่าทางศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพของวิดิทัศน์การสอนวิชาศิลปะศึกษาในเนื้อหา การรู้คุณค่าทางศิลปะ มี ประสิทธิภาพโดยรวม 93/93 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

2. ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยนักเรียนที่เรียนจากวิดิทัศน์การสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากนักเรียนที่เรียนปกติทั้งโดยรวมและรายเรื่องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

ลำราญ คงเพชร (2542 : 72) ได้เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่4 โดยใช้รายการวิดิทัศน์แบบคำถามสร้างสรรค์ พบว่าพัฒนาทางความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนกลุ่มที่ใช้แบบฝึกหัด โดยใช้รายการวิดิทัศน์แบบคำถามสร้างสรรค์มีการพัฒนาทางด้านความคิดสร้างสรรค์ขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พิศิษฐ์ กาญจพิมาย (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการพัฒนารายการวิดิทัศน์เพื่อการอบรมเป็นผู้ประกาศของกรมประชาสัมพันธ์ผลการวิจัยประสิทธิภาพของรายการวิดิทัศน์จากการฝึกอบรมนักศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพของรายการวิดิทัศน์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็น 86/86

อนุพันธ์ บุญชื่น (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพรายการวิดิทัศน์ประกอบการเรียนการสอน วิชากายวิภาคศาสตร์พื้นฐาน เรื่องระบบกล้ามเนื้อ ผลของการวิจัยได้รายการวิดิทัศน์ วิชากายวิภาคศาสตร์ เรื่องระบบกล้ามเนื้อ สำหรับนักศึกษา พยาบาลรามมาชิปดีที่ 1 ที่มีความยาว20นาที มีประสิทธิภาพ 93.6/95.22 เป็นไปตามเกณฑ์

นพพร แก้วเอี่ยม (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพรายการวิดิทัศน์ เรื่องนาฏยศัพท์ ผลของการวิจัยปรากฏว่า ประสิทธิภาพของวิดิทัศน์เรื่อง “นาฏยศัพท์” มีค่า

เท่ากับ 84.20/80.97 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังชมวีดิทัศน์สูงกว่าก่อนชมวีดิทัศน์ เรื่อง นาฏยศัพท์

ธานีรินทร์ จันทอง (2547: 128) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนารายการวีดิทัศน์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องมลพิษทางน้ำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยการทดสอบหาประสิทธิภาพของรายการวีดิทัศน์ด้วยเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80 และหาผลการเรียนรู้โดยเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่า

1.สื่อวีดิทัศน์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องมลพิษทางน้ำที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80

2.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังจากที่เรียนจากสื่อวีดิทัศน์ เรื่องมลพิษทางน้ำสูงกว่าก่อนเรียน

3.ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์ อยู่ในระดับมาก

วิชาญ ดอนสุวรรณ (2547: 104) ได้ทำการศึกษาเรื่องการสร้างรายการวีดิทัศน์ เรื่องโบราณสถานที่สำคัญของจังหวัดสมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการทดสอบหาประสิทธิภาพของรายการวีดิทัศน์ด้วยเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80 โดยเปรียบเทียบระหว่างการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์กับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า

1.บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่องโบราณสถานที่สำคัญของจังหวัดสมุทรสาคร มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.63 / 84.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังจากที่เรียนจากบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่องโบราณสถานที่สำคัญของจังหวัดสมุทรสาคร สูงกว่าการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์ อยู่ในระดับมาก

5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

เคลลี่ (Kelly 1960:134) ได้ศึกษาการสอนทางโทรทัศน์ในอเมริกาปี ค.ศ. 1959-1960 เพื่อต้องการทราบว่า การสอนทางโทรทัศน์จะให้ผลดีแก่นักเรียนหรือไม่ โดยทดลองกับนักเรียน 7 ห้องเรียนละ 90-135 คน ในเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์อเมริกา วิทยาศาสตร์เบื้องต้น คณิตศาสตร์เบื้องต้น การอ่านและภาษาต่างประเทศ โดยใช้โทรทัศน์ทางการศึกษา แล้วทดสอบด้วยแบบทดสอบมาตรฐานของ สตอดดาร์ด (Stodard) ปรากฏว่า ทุกวิชาที่สอนทางโทรทัศน์ได้ผลดีเช่นเดียวกับการเรียนในห้องเรียนขนาดใหญ่ กับการเรียนธรรมดาทั่วไป แต่มีอยู่ 2 ห้องเรียนที่การทดสอบครั้งที่ 2 ได้คะแนนต่ำกว่าครั้งแรก

ลีมเลอร์ (Lemler 1961 : 20) ได้รวบรวมผลการวิจัยการสอนโดยโทรทัศน์ของ ฮิเดยส์คุมาทะ (Hideys Kumata) สรุปว่า

1. นักเรียนที่เรียนจากโทรทัศน์เรียนได้ดีพอๆกับนักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนปกติ
2. บางกรณีกลุ่มที่เรียนจากโทรทัศน์ได้ผลดีกว่ากลุ่มที่เรียนตามปกติ
3. เกี่ยวกับความจำปรากฏว่ากลุ่มที่เรียนจากโทรทัศน์จำได้ดีพอๆกับกลุ่มที่เรียนปกติ
4. การสอนโดยใช้โทรทัศน์ได้ผลดีกว่าการสอนปกติถ้าเนื้อหาวิชาจัดเป็นกลุ่มย่อยๆ
5. การสอนโดยดูโทรทัศน์ได้ผลดีพอๆกับการสอนแบบปาฐกถา หรือแบบตัวต่อตัว
6. การเรียนจากภาพยนตร์ที่ถ่ายทอดออกรายการโทรทัศน์โดยตรงได้ผลดีพอๆกับการเรียนจากรายการโทรทัศน์

8. การสอนทางโทรทัศน์มีประโยชน์ต่อผลการเรียนเกี่ยวกับทักษะมากกว่าอย่างอื่น
9. การฝึกหัดครูที่สอนทางโทรทัศน์ที่ดี สามารถทำได้ในระยะเวลาอันสั้น

คาร์เนอร์ (Camer 1967: 118) ได้ประเมินผลการสอนอ่านทางโทรทัศน์ระหว่างวงจรปิด โดยทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนคอร์ทแลนด์ (Cortland public school) นักเรียนเหล่านี้ได้เรียนวิธีการอ่านจากโทรทัศน์ทุกวัน เพื่อฝึกทักษะในการอ่านและเข้าใจศัพท์ ผลปรากฏว่านักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านที่อยู่ในระดับต่ำ ได้รับความรู้ในการอ่านมากขึ้นกว่าการเรียนในชั้นธรรมดา

โคอิค และ ฮิล (Kociaq and Hill 1967 : 12) ได้สรุปผลการวิจัยเปรียบเทียบผลการเรียนการสอนโดยใช้วิธีวิดีโอเทปกับการสอบจากครูในห้องเรียน ผลการวิจัยปรากฏว่าการเรียนการสอนโดยใช้วิธีวิดีโอเทปมีผลดีกว่าการสอนโดยครู ทั้งนี้อาจเป็นสาเหตุเพราะการสอนทางโทรทัศน์มีการเตรียมตัวที่ดีกว่า

เคอร์เก้ (Kerke 1971 : 120) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลการสอนโดยใช้เทปโทรทัศน์กับการสอนโดยใช้ครูในห้องเรียนปกติ ผลการวิจัยพบว่า การสอนโดยใช้เทปโทรทัศน์ให้คุณภาพการเรียนการสอนที่ดีกว่าการสอนโดยใช้ครูในห้องเรียนปกติ และมีความเห็นเพิ่มเติมว่าการสอนโดยใช้โทรทัศน์ดีกว่า เพราะสามารถมองเห็นได้ทั่วทุกคน ไม่ว่าจะเป็นการสอนแบบการทดลอง การสาธิต หรือการสอนด้วยภาษา

เบลลี (Bailey 1975 :21-24) วิจัยเพื่อศึกษาผลการเรียนรู้วิชาฟิสิกส์ที่สอนผ่านโทรทัศน์ และศึกษาเจตคติที่มีต่อโทรทัศน์ทางการศึกษา โดยใช้บัณฑิตจำนวน 40 คนที่กำลังเรียนวิชาฟิสิกส์เป็นตัวอย่าง โดยแยกเป็น 2 กลุ่ม ให้เรียนจากโทรทัศน์การศึกษา กับเรียนโดยการสอนตามปกติ ผลการทดลองปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ที่เรียนจากโทรทัศน์การศึกษากับที่เรียนโดยการสอนตามปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เกี่ยวกับเจตคติแล้ว นิสิตไม่ชอบการ

สอนทางโทรทัศน์และไม่เห็นด้วยว่าโทรทัศน์จะทำให้สมาธิดีขึ้น แต่ยอมรับว่า โทรทัศน์ช่วยให้ดูการสาธิตได้ใกล้ชิดขึ้น

ฟิชเชอร์ (Fisher 1977: 216) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการใช้เทปโทรทัศน์ในการสอนทักษะการว่ายน้ำและการเรียนรู้จังหวะการเคลื่อนไหว โดยการศึกษาวิจัยนักเรียนชายและหญิงอายุประมาณ 10-13ปี จำนวน60คน แบ่งเป็น2กลุ่ม ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนทั้งสองกลุ่มมีพัฒนาการเรียนดีขึ้น มีการเรียนรู้ทักษะที่สอนและมีทักษะการว่ายน้ำไม่แตกต่างกัน

ซาโบ และ แลนด์ (Szabo and Landy 1981 : 289) ได้ศึกษาการสอนอ่านพื้นฐานโดยใช้โทรทัศน์เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน โดยสุ่มตัวอย่างจากนักเรียนเกรด 4,6 และ 8 จากโรงเรียนในเมืองชิคาโก (Chicago) และมีเนียโพลิส (Minneapolis) แบ่งการสอนออกเป็น 2 วิธีคือ กลุ่มที่1 เรียนด้วยโปรแกรมการสอนอ่านทางโทรทัศน์ อีกกลุ่มหนึ่งเรียนตามปกติ ผลปรากฏว่า กลุ่มที่เรียนจากโปรแกรมการสอนอ่านทางโทรทัศน์ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กัสตาฟสัน (Gustavsson 1982 : 15) ได้ทดลองการใช้โทรทัศน์สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาในประเทศสวีเดน (sodertaljew Vocation School) การทดลองปรากฏผลดังนี้

1. โทรทัศน์เป็นนิมิตใหม่ที่จะใช้เป็นอย่างดี
2. นักเรียนสนใจและประหยัดเวลาในการสอน เพิ่มเปอร์เซ็นต์ในการรับรู้แก่นักเรียนถึง 25-30 เปอร์เซ็นต์
3. สามารถแสดงถึงเทคนิคต่างๆ ได้อย่างชัดเจน
4. ประสิทธิภาพในการสอนของครูเพิ่มขึ้น

ดีวี่ (Dewey 1983: 3218) ได้ศึกษาผลของวีดิโอเทปและวีดิโอดิस्क สำหรับการสอนแบบปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนในสภาพการศึกษาแบบอิสระ สำหรับการศึกษารุ่นนี้เพื่อการพัฒนาโมดูลสำหรับฝึกทักษะฟุตบอล โดยการใช้ไมโครคอมพิวเตอร์มาควบคุมระบบวีดิโอ MCVIT หรือ CAI แบบมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ขอบเขตในการศึกษาคือ นักฟุตบอลในระดับไฮสกูล โรงเรียนมัธยมต้นที่มีประสบการณ์สูงและไม่มีความรู้ เพื่อที่จะศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการทดลองชี้ให้เห็นว่า MCVIT (microcomputer controlled videotape system) ทำให้นักฟุตบอลทั้งกลุ่มที่มีประสบการณ์สูงและต่ำมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสังเกตและพิสูจน์ได้

มิลเลอร์ (Miller 1984:2659-A) ได้สรุปผลการวิจัยเรื่องการใช้วีดิโอเทปในการฝึกอบรมความปลอดภัยในโรงงานอุตสาหกรรม โดยทดลองกับลูกจ้างในบริษัท ผลการวิจัยปรากฏว่าลูกจ้างที่ดูวีดิโอเทปจะมีความปลอดภัยในการทำงานมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ดู

อับรัม (Abram 1986 : 3326) ได้ทำการศึกษาผลของ interactive video ที่มีต่อการสอนทักษะการถ่ายภาพเบื้องต้น การศึกษารุ่นนี้เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของ interactive video ใน

กระบวนการการเรียนการสอนเปรียบเทียบกับวิดีโอสอนทักษะการถ่ายภาพเบื้องต้นในสถานการณ์เรียนแบบรายบุคคลในระดับวิทยาลัย ผลการทดลองปรากฏว่ากลุ่มที่เรียนด้วย interactive video มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนจากวิดีโอธรรมดาทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ฟินเชอร์ (Fincher 1995 : Abstract) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการจำของนักศึกษาทางด้านความรู้ ความเข้าใจและทักษะการปฏิบัติจากการเรียนด้วยวิดีโอทัศน์แบบปฏิสัมพันธ์ (interactive Video,IAV) กับวิดีโอทัศน์แบบเส้นตรง (Linear Video,LV) ซึ่งอาศัยหลักทฤษฎีการเรียนรู้ควบคู่กับวิธีสอนมาใช้ในการศึกษา ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้เรียนจากการสังเกตและความคงทนในการจำผลที่ได้ไม่ต่างกัน

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่า วิดีทัศน์สามารถใช้แก้ปัญหาทางการศึกษาในเรื่องการขาดแคลนครูได้เป็นอย่างดี บางครั้งใช้สอนแทนครูได้ ใช้สอนการสาธิตอย่างได้ผล สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือประกอบการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นฉายดูก่อนเรียน ระหว่างเรียน หรือสรุปบทเรียน สามารถที่จะให้ความรู้ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ดังนั้นสื่อวีทัศน์จึงมีคุณค่าต่อการเรียนการสอนอย่างแท้จริง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนาสื่อวีดิทัศน์วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อนำไปช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการเรียนนาฏศิลป์ และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่กำลังเรียนในโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี จำนวน 200 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่มได้แก่

2.1 กลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ทดสอบประสิทธิภาพของแบบทดสอบ โดยการใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี จำนวน 30 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้หาประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์ โดยการใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 31 คน โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 31คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อใช้สอบถามผู้เชี่ยวชาญ

3.2 สื่อวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เวลาประมาณ 30 นาที

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากสื่อวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์

3.4 แบบวัดและประเมินผลการปฏิบัติท่ารำ ทางการเรียนจากสื่อวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์

3.5 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์

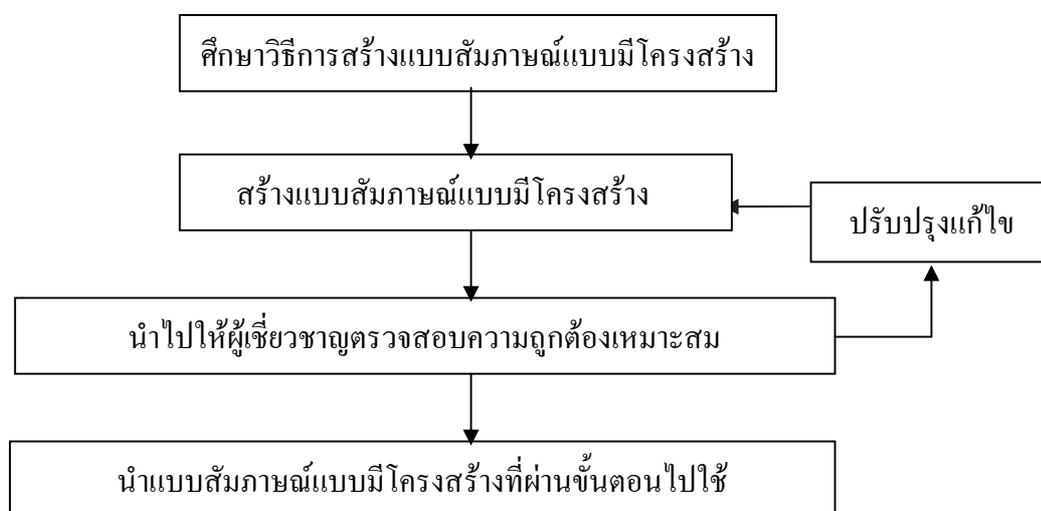
4. การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อใช้ในการสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ โดยศึกษาจากเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างแล้วนำมาสร้างประเด็นสัมภาษณ์สอบถาม 2 ด้าน คือ

1. เนื้อหาของวิชาทฤษฎีศิลปะ เรื่องภาษาท่านาฏศิลป์
2. ด้านการออกแบบสร้างสื่อวีดิทัศน์

วิเคราะห์โครงสร้างรูปแบบ สาระสำคัญทั้ง 2 ด้าน การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อสอบถามความคิดเห็นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและครอบคลุมเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ทำการทดลองใช้และปรับแก้ไข

นำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่แก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และ ด้านการสร้างสื่อวีดิทัศน์ ด้านละ 3 ท่าน โดยใช้การสัมภาษณ์ เพื่อหาข้อสรุปและยืนยัน ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับสื่อวีดิทัศน์ที่จะสร้างขึ้น โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Average)

แผนภาพที่ 1 การสร้างสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ผลการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านสื่อวีดิทัศน์
วิเคราะห์ห้วงสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา สรุปได้ดังตาราง

ตารางที่ 1 สรุปแนวคิดจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาต่อการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์

หัวข้อสัมภาษณ์	สรุปแนวคิดจาก 3 ท่าน
ท่านคิดว่าการสอนเรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหา เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ ควร มีเนื้อหาประกอบไปด้วยหัวข้อใดบ้าง	1.ความหมายและที่มาของภาษาทำนาฏศิลป์ 2.ประเภทของภาษาทำนาฏศิลป์
การสาธิตท่ารำที่เป็นภาษาทำนาฏศิลป์ โดยวิธีการนำเสนอภาพวิทยากรหรือนักแสดง มีความเหมาะสมเพียงใด และมีข้อเสนอแนะอย่างไร	เหมาะสม โดยเสนอแนะขั้นตอนดังนี้ 1.มีการแสดงนำเรื่อง 2.พิธีกรแนะนำเรื่องราว 3.วิทยากรอธิบาย 4.สาธิตให้ดูเป็นตัวอย่าง แล้วจึงสาธิตรายละเอียดพร้อมบรรยาย
หลังจากนักเรียนได้ศึกษาสื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์แล้ว ควรใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบใด	แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ ความเข้าใจ ใช้แบบตัวเลือก โดยทดสอบทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน
สื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ ควรใช้วิธีวัดและประเมินผลในลักษณะใด จึงจะเหมาะสม	ประเมินผลทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ

ตารางที่ 2 สรุปแนวคิดจากผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อวีดิทัศน์ต่อการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์

หัวข้อสัมภาษณ์	สรุปแนวคิดจาก 3 ท่าน
ท่านคิดว่าการทำสื่อวีดิทัศน์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ ควรนำเสนอในลักษณะโครงสร้างแบบใด และมีข้อเสนอแนะอย่างไร	1.นำเสนอการแสดงสั้นๆ เพื่อให้เกิดคำถาม 2.พิธีกรเข้าเรื่อง 3.วิทยากรให้ความรู้พื้นฐาน 4.มีการสาธิตพร้อมบรรยาย โดยมีภาพในลักษณะมุมใกล้ ภาพสโลว์ และภาพซ้ำเพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตาม

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หัวข้อสัมภาษณ์	สรุปแนวคิดจาก 3 ท่าน
	5. นำเสนอการแสดงที่สวยงาม 1 ชุด โดยเนื้อหาของ การแสดงมาจากท่าทางที่นักเรียนได้ศึกษาจาก วีดิทัศน์
การสาธิตท่ารำที่เป็นภาษาท่านาฏศิลป์ โดย วิธีการนำเสนอภาพวิทยากรหรือนักแสดง มี ความเหมาะสมเพียงใด และมีข้อเสนอแนะ อย่างไร	เหมาะสม การสาธิตช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติ ตามได้ ควรเน้นภาพการเคลื่อนไหวหลังสาธิตอีก ครั้งหนึ่ง โดยการใช้นุ่มกล้องที่ชัดเจน วิทยากรควร เป็นผู้มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับ
หลังจากนักเรียนได้ศึกษาสื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ภาษาท่านาฏศิลป์แล้ว ควรใช้แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบใด	แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ ความเข้าใจ ใช้แบบตัวเลือก 15 ข้อ
สื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ภาษาท่านาฏศิลป์ ควรใช้ วิธีวัดและประเมินผลในลักษณะใด จึงจะ เหมาะสม	ประเมินผลทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ

จากบทสรุปการวิเคราะห์หัวข้อสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้นำไปปรึกษากับ
อาจารย์ที่ปรึกษาและนำบทสรุปไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ต่อไป

4.2 การสร้างและพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ การศึกษาครั้งนี้มุ่งพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ โดยเลือก
เนื้อหาเรื่องภาษาท่านาฏศิลป์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีขั้นตอนดังนี้

4.2.1 ศึกษาโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวทางของ
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2547) กลุ่มสาระ
การเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 3 เรื่อง ภาษาท่านาฏศิลป์ และเอกสารเพิ่มเติมต่างๆที่ประกอบในเรื่อง
ภาษาท่านาฏศิลป์

4.2.2 นำเนื้อหาจากคู่มือการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระ
นาฏศิลป์ ตามโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2542 และทำการสัมภาษณ์แบบมี
โครงสร้างกับผู้เชี่ยวชาญทางนาฏศิลป์ไทย เพื่อมาบูรณาการเนื้อหาเข้าด้วยกันแล้วเรียบเรียงเป็น
เนื้อหาที่สมบูรณ์

4.2.3 ทำการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสื่อ
วีดิทัศน์ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างสื่อวีดิทัศน์

4.2.4 นำเนื้อหาข้อสรุปจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านวิธีทัศนมาเขียนบทเรียนเรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของเนื้อหา แล้วนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงแก้ไข

4.2.5 นำบทวิธีทัศนที่เขียนเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตสื่อจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของบทวิธีทัศนแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4.2.6 เตรียมอุปกรณ์ สถานที่ บุคลากร และวัสดุที่เกี่ยวข้องในการผลิตบทเรียนวิธีทัศนการสอน

4.2.7 ดำเนินการสร้างและถ่ายทำบทเรียนวิธีทัศนการสอนที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วตามขั้นตอน จากนั้นจึงทำการตัดต่อ พร้อมทั้งบันทึกเสียงบทเรียนวิธีทัศนการสอนตามบท

4.2.8 นำเสนอสื่อวิธีทัศนเรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ ต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง และให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตสื่อจำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาจำนวน 3 ท่าน ประเมินประสิทธิภาพของสื่อ แล้วนำมาปรับปรุง แก้ไข

ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตสื่อวิธีทัศน จำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาจำนวน 3 ท่าน ได้ประเมินประสิทธิภาพของสื่อ ดังใน ตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การประเมินสื่อวิธีทัศน เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์จากผู้เชี่ยวชาญ

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับคุณภาพ
1	ด้านเนื้อหา เนื้อหาตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5.00	0	มากที่สุด
2	การเสนอเนื้อเรื่องตามลำดับขั้นตอน	5.00	0	มากที่สุด
3	เนื้อหามีความเหมาะสมกับผู้เรียน	5.00	0	มากที่สุด
4	การสัมภาษณ์และการบรรยายเนื้อหาใน รายการวิธีทัศนมีความเหมาะสม	5.00	0	มากที่สุด
5	การแยกแยะเนื้อหาแต่ขั้นตอนมีความ เหมาะสม	5.00	0	มากที่สุด
6	การสอนด้วยบทเรียนวิธีทัศนจะสามารถช่วย ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และนำไปใช้ได้	5.00	0	มากที่สุด

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับคุณภาพ
7	การสอนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์ภาษาทำนาฏศิลป์ สามารถช่วยสอนแทนครูศิลปะที่ไม่มีทักษะทางด้านนาฏศิลป์ได้	5.00	0	มากที่สุด
	รวม	5.00	0	มากที่สุด
1	<u>ด้านการตรวจเครื่องมือ</u> ความเหมาะสมของเรื่อง	4.66	0.57	มาก
2	ความชัดเจนของภาพ	5	0	มากที่สุด
3	ความชัดเจนของเสียงบรรยาย	5	0	มากที่สุด
4	ความชัดเจนของเสียงการสัมภาษณ์	4.66	0.57	มาก
5	ความเหมาะสมกลมกลืนของเสียงดนตรี	4.33	0.57	มาก
6	ความต่อเนื่องของรายการที่น่าเสนอ	5	0	มากที่สุด
7	ความเหมาะสมของลักษณะ ขนาดของตัวอักษร	5	0	มากที่สุด
8	ความเหมาะสมของเทคนิคการลำดับภาพ	4.66	0.57	มาก
	รวม	4.79	0.19	มาก

4.2.9 นำสื่อวีดิทัศน์เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์ กำหนดเกณฑ์ร้อยละ 70 กล่าวคือ

เกณฑ์ประสิทธิภาพร้อยละ 70 ด้านความรู้ หมายถึง ค่าคะแนนจากการทดสอบหลังเรียน ของการทำแบบทดสอบของผู้เรียนทุกคน โดยนำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่าร้อยละ (ค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตั้งแต่ 70 ขึ้นไป)

เกณฑ์ประสิทธิภาพร้อยละ 70 ด้านปฏิบัติ หมายถึง ค่าคะแนนจากการทดสอบหลังเรียน จากการปฏิบัติทำร่าของนักเรียน โดยนำคะแนนจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านมาเฉลี่ยวิธีการดำเนินการหาประสิทธิภาพของสื่อกับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

4.2.9.1 ชั้นทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One – to One Tryout) เพื่อใช้ทดสอบประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี จำนวน 3 คน ซึ่งทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

(Purposive Sampling) คัดเลือกนักเรียนเก่ง ปานกลางและอ่อน จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (พิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษปี ที่สอบได้ในการสอบปลายภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549) ที่ไม่ใช่ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากการทดลองครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อการปรับปรุงสื่อวีดิทัศน์ให้มีความเหมาะสม ก่อนที่จะนำไปใช้ทดลองภาคสนาม หลังการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่งให้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดความรู้ด้านเนื้อหา และทดสอบด้านปฏิบัติ จากนั้นนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนการสอบหลังเรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์ มาคำนวณหาประสิทธิภาพของสื่อตามเกณฑ์ 50

- ขั้นตอนการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1 : 1) ในการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์ เพื่อให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70 ได้ผลการทดลองดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง ของสื่อวีดิทัศน์วิชาภาษาอังกฤษ เรื่องภาษาท่านาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (n = 3)

คนที่	pretest	posttest	การสอบปฏิบัติ
1	6	9	81.33
2	6	11	84.33
3	7	10	88
รวม	19	30	253.66
เฉลี่ย (\bar{x})	6.33	10	84.55
S.D.	0.57735	1	3.33
ร้อยละ	42.2	66.66	84.55

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง ได้ค่าประสิทธิภาพของแบบทดสอบหลังเรียนไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 70 ทั้งนี้เป็นเพราะการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง ผู้วิจัยทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ไม่เคยเรียนเรื่อง ภาษาท่านาฏศิลป์มาก่อน โดยคัดเลือกนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน แบ่งเป็นเก่ง ปานกลาง และอ่อน อย่างละ 1 คน โดยทำการทดลองทีละคน เพื่อหาข้อบกพร่องของภาษาที่ใช้ ความคมชัดของภาพ ความเหมาะสมของเสียงบรรยายและดนตรีประกอบและสังเกตเวลาที่ใช้ในการเรียนและการกำหนดเวลาที่ใช้ทำแบบทดสอบ เด็กอ่อนจะใช้เวลาในการทำแบบทดสอบนานกว่าเด็กเก่งและเด็กปานกลางทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน สิ่งที่ต้องปรับปรุงคือ 1.เพิ่มเวลาในการทำแบบทดสอบ 2.ปรับขนาดของ

ตัวอักษรให้ใหญ่ขึ้น สำหรับการทดสอบภาคปฏิบัตินั้น นักเรียนสามารถปฏิบัติได้คะแนนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 70 คือได้ค่าเฉลี่ยร้อยละ 84.55

4.2.9.2 ขั้นตอนทดลองแบบกลุ่มเล็ก (Small Group Tryout) เพื่อใช้ทดสอบประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี จำนวน 9 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง(Purposive Sampling) คัดเลือกจากนักเรียนกลุ่มเก่ง ปานกลางและอ่อน กลุ่มละ 3 คน (โดยพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ที่สอบได้ในการสอบปลายภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549) โดยทดลองเรียนเป็นรายกลุ่มให้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดความรู้ด้านเนื้อหา และทดสอบด้านปฏิบัติ จากนั้นนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนการสอบหลังเรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์มาคำนวณหาประสิทธิภาพของสื่อตามเกณฑ์ 60

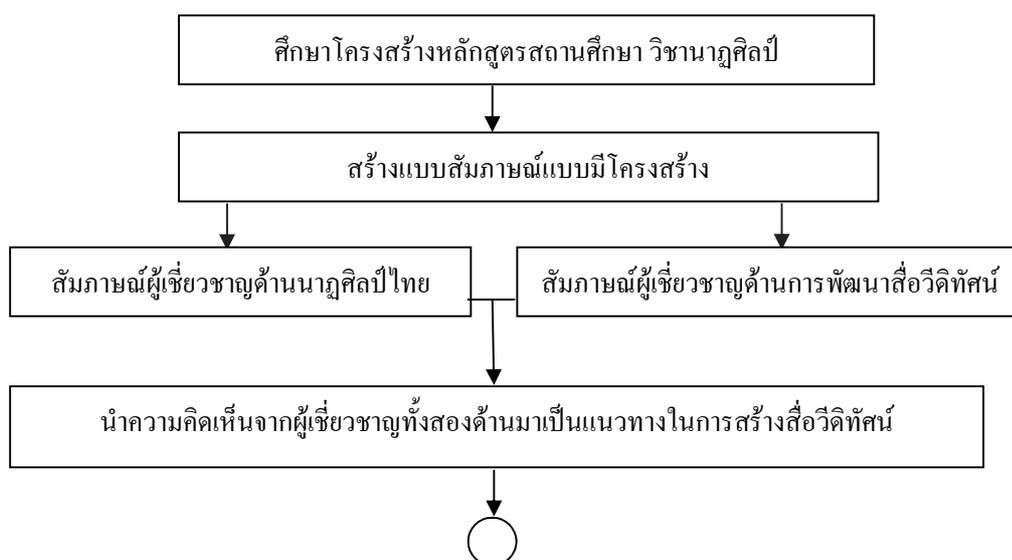
ในการทดลองแบบกลุ่มเล็ก การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์ เพื่อให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70 ได้ผลการทดลองดังนี้

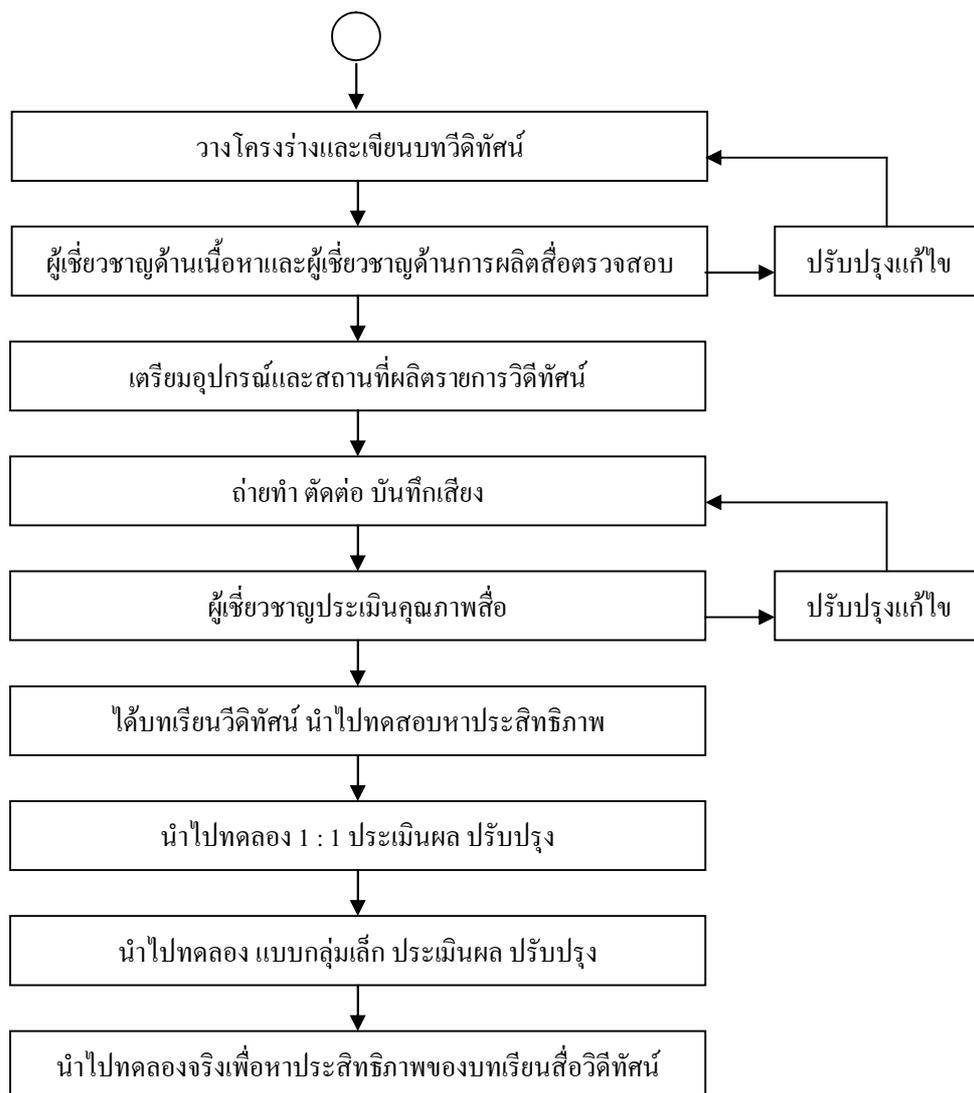
ตารางที่ 5 ผลการทดลองแบบกลุ่มเล็ก (1 : 10) ของสื่อวีดิทัศน์วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาท่านาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (n = 9)

คนที่	pretest	posttest	การสอบปฏิบัติ
1	8	10	86.66
2	5	10	89
3	7	12	87.66
4	7	11	88
5	7	11	87.33
6	7	12	84
7	8	12	85.33
8	7	11	85.66
9	6	11	88.66
รวม	62	100	782.3
เฉลี่ย (\bar{x})	6.89	11.11	86.9
S.D.	0.92	0.78	1.65
ร้อยละ	45.66	74.06	86.9

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าการทดลองแบบกลุ่มเล็ก ได้ค่าประสิทธิภาพของแบบทดสอบหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 70 คือ ได้ค่าเฉลี่ยร้อยละ 74.06 โดยการทดลองแบบกลุ่มเล็ก ผู้วิจัยทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ไม่เคยเรียนเรื่อง ภาษาทำนานภูศิลป์มาก่อน โดยคัดเลือกนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 คน แบ่งเป็นเก่ง ปานกลาง และอ่อน อย่างละ 3 คน โดยทำการทดลองทีละกลุ่ม เพื่อหาข้อบกพร่องของภาษาที่ใช้ ความคมชัดของภาพ ความเหมาะสมของเสียงบรรยายและดนตรีประกอบและสังเกตเวลาที่ใช้ในการเรียนและการกำหนดเวลาที่ใช้ทำแบบทดสอบ เด็กอ่อนจะใช้เวลาในการทำแบบทดสอบนานกว่าเด็กเก่งและเด็กปานกลางทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน แต่ยังคงอยู่ในเวลาที่กำหนด การทดลองครั้งนี้ไม่มีสิ่งที่จะต้องปรับปรุง แต่นักเรียนให้ความเห็นว่า ต้องการให้รูปปฏิบัติทำทำให้ดูประกอบไปกับการศึกษาจากวีดิทัศน์ด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้ให้เหตุผลกับนักเรียนว่า เนื่องจากการทดลองนี้เป็นการทดลองประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์ ครูจึงไม่สามารถปฏิบัติทำซ้ำได้ สำหรับการทดสอบภาคปฏิบัตินั้น นักเรียนสามารถปฏิบัติได้คะแนนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 70 คือ ได้ค่าเฉลี่ยร้อยละ 86.9

4.2.9.3 ชื่อนำไปทดลองจริงเพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนสื่อวีดิทัศน์ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70 โดยผู้วิจัยได้ทำการทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 31 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผลปรากฏว่าได้ค่าประสิทธิภาพของแบบทดสอบหลังเรียน 79.78 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ไว้ 70 และผลการทดสอบปฏิบัติ 83.78 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 70 รายละเอียดดังแสดงในบทที่ 4 ตารางที่ 7

แผนภาพที่ 2 การสร้างรายการวิดิทัศน์ เรื่องภาษาทำนาภูศิลป์

4.3 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เครื่องมือที่เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ส่วนที่ 1 คือแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

4.3.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วิเคราะห์เนื้อหาและตั้งจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เพื่อสร้างแบบทดสอบมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

4.3.2 เขียนข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยสร้างเป็นแบบปรนัย

ชนิด 4 ตัวเลือกจำนวน 20 ข้อ ให้ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

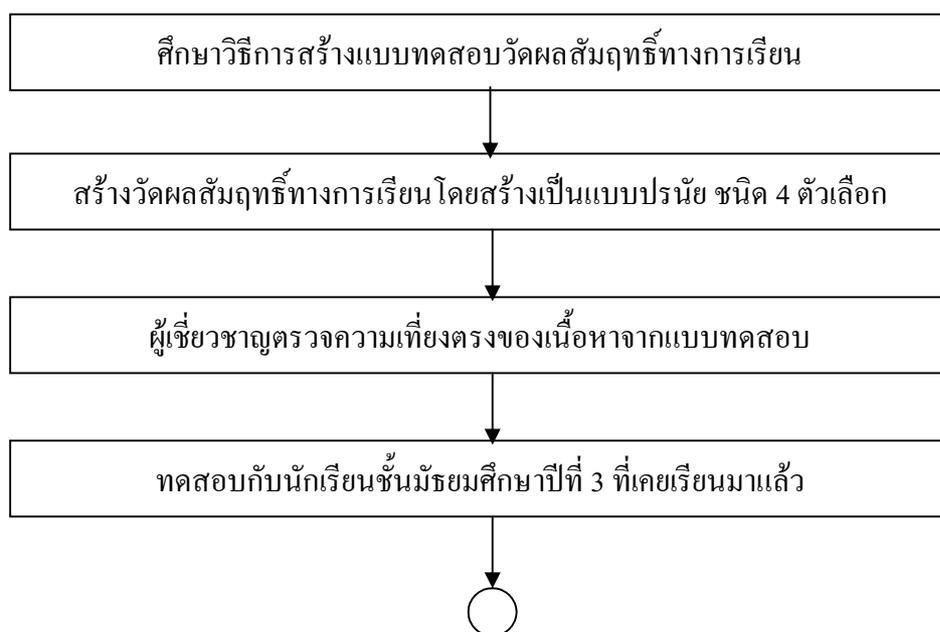
4.3.3 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ (IOC) โดยถ้าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย ก็ให้ลงความเห็นนั้นว่าสอดคล้องได้ 1 คะแนน ไม่แน่ใจได้ 0 คะแนน ไม่เห็นด้วย -1 คะแนน โดยนำข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไปมาใช้เป็นแบบทดสอบ

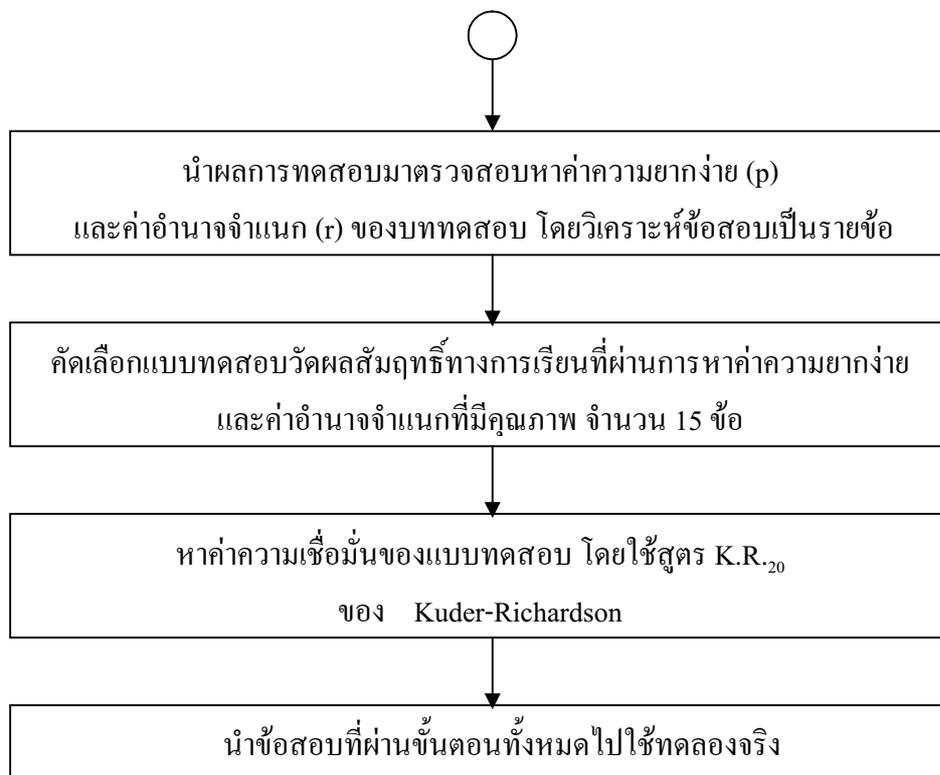
4.3.4 นำแบบทดสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไปจำนวน 20 ข้อไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เคยเรียนมาแล้ว โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของบททดสอบ โดยวิเคราะห์ข้อสอบเป็นรายข้อ โดยใช้เกณฑ์ความยากง่าย (p) .20 - .80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ค่า p และค่า r ดังแสดงในภาคผนวก ข ตารางที่ 11 - 12

4.3.5 คัดเลือกแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านการหาค่าความยากง่ายและ ค่าอำนาจจำแนกแล้ว ที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ คือ ค่าความยากง่าย ระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป และตรงตามเนื้อหาจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ จำนวน 15 ข้อ เพื่อนำมาเป็นแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

4.3.6 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร K.R.20 ของ Kuder - Richardson (ลิวน สายยศ และอังคณา สายยศ 2538:182)

4.3.7 นำข้อสอบที่ผ่านขั้นตอนทั้งหมดไปใช้ทดลองจริง

แผนภาพที่ 3 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

4.4 การสร้างแบบวัดและประเมินผลการปฏิบัติทำรำ

เครื่องมือที่เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ส่วนที่ 2 คือ แบบวัดผลงานการปฏิบัติ ทำรำ ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

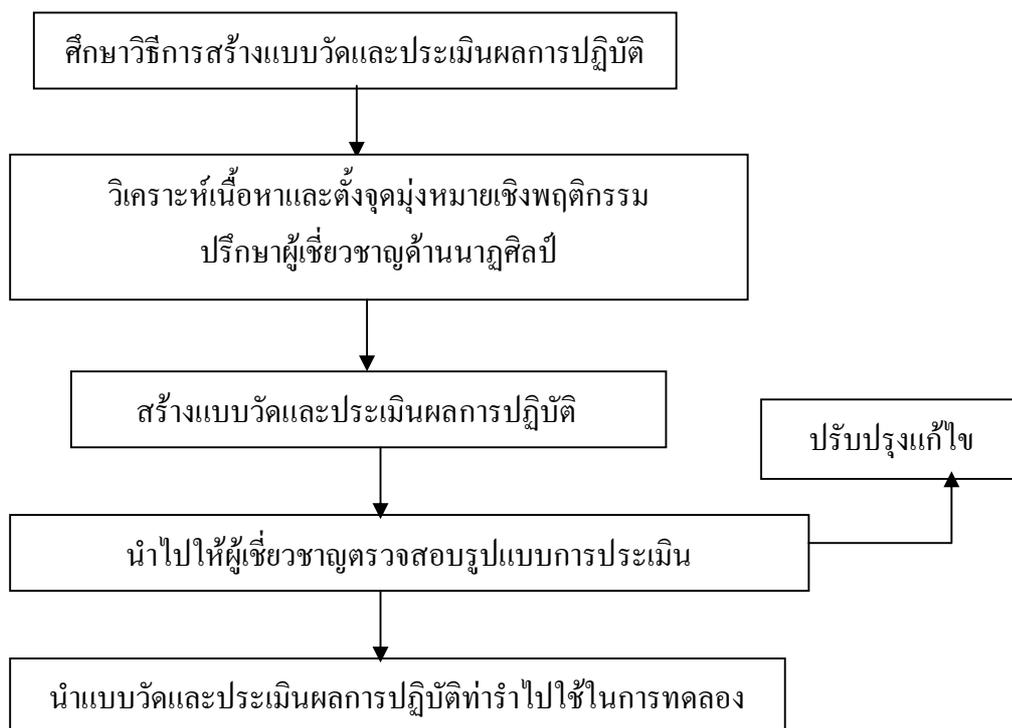
4.4.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบวัดและประเมินผลการปฏิบัติ

4.4.2 วิเคราะห์เนื้อหาและตั้งจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เพื่อสร้างแบบวัดและประเมินผลการปฏิบัติทำรำ โดยปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย เรื่อง รายการประเมินและรูปแบบที่เหมาะสมของแบบประเมิน

4.4.3 สร้างแบบวัดและประเมินผลการปฏิบัติทำรำ

4.4.4 นำแบบวัดและประเมินผลการปฏิบัติทำรำ ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อปรับปรุงแก้ไข

4.4.5 นำแบบวัดและประเมินผลการปฏิบัติทำรำ ทำการทดลองใช้จริง โดยเกณฑ์ในการวัดคะแนนเต็ม 100 คะแนน เกณฑ์ผ่าน 70 คะแนน

แผนภาพที่ 4 การสร้างแบบวัดและประเมินผลการปฏิบัติทำำ

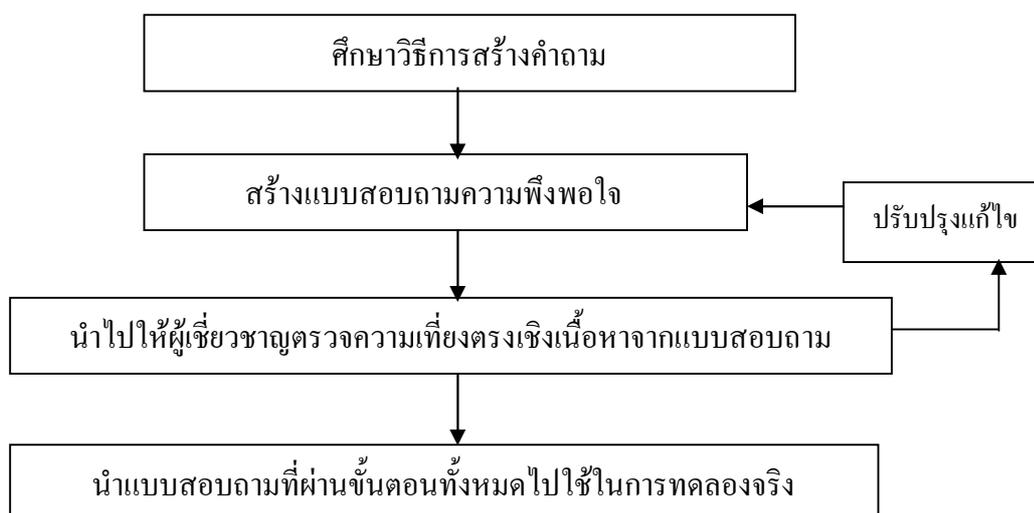
4.5 การสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถามจากตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดผล ประเมินผล กำหนดรูปแบบของแบบสอบถามเป็น 2 ส่วน คือ แบบปลายปิดที่มีลักษณะการตอบแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับของเบสท์ (Best) และแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อสอบถามความคิดเห็นอื่นๆ นำแบบสอบถามความพึงพอใจไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างหลังจากที่เรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์

ตารางที่ 6 เกณฑ์เฉลี่ยของระดับความพึงพอใจ

ระดับคะแนน	คะแนนเฉลี่ย	คุณภาพ
5	4.50 - 5.00	มากที่สุด
4	3.50 - 4.49	มาก
3	2.50 - 3.49	ปานกลาง
2	1.50 - 2.49	น้อย
1	1.00 - 1.49	น้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

1. ศึกษาวิธีการสร้างคำถาม จากแบบสอบถามที่มีผู้วิจัยคนอื่นๆ ได้สร้างขึ้น รวมถึงงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์
3. นำข้อคำถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้องและหาค่า IOC ดังแสดงในภาคผนวก ค ตารางที่ 17
4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ
5. นำแบบสอบถามที่ผ่านขั้นตอนทั้งหมดไปใช้ในการทดลองจริง

แผนภาพที่ 5 การสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์

5. แบบแผนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีแบบแผนดังนี้ ให้กลุ่มทดลองเรียนจากสื่อวีดิทัศน์ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น จนจบ จากนั้นผู้วิจัยทำการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนทันที ตามแบบแผนการวิจัยแบบ One – group Pretest – Posttest Design ดังนี้

กลุ่มทดลอง	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง	ค่าแตกต่าง
E	T ₁	X	T ₂	DE

E คือ กลุ่มทดลอง

T_1 คือ การทดสอบก่อนเรียน

X คือ การสอนด้วยสื่อรายการวีดิทัศน์

T_2 คือ การทดสอบหลังเรียน

D คือ ค่าแตกต่าง

6. การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

6.1 เตรียมผู้เรียน ประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนเพื่อขอความร่วมมือกับนักเรียน ในระหว่างทดลองครั้งนี้ แจ้งให้นักเรียนทราบถึงวิธีการใช้สื่อวีดิทัศน์

6.2 ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ภาษาทำนาภูศิลป์

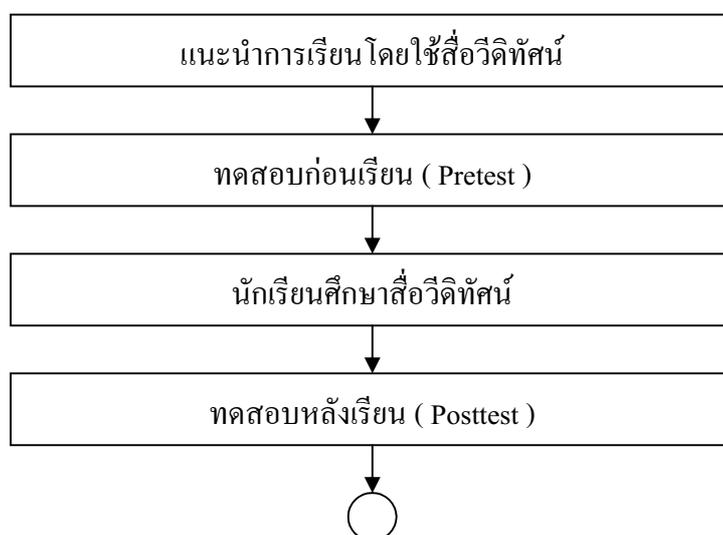
6.3 ให้นักเรียนศึกษาสื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ภาษาทำนาภูศิลป์

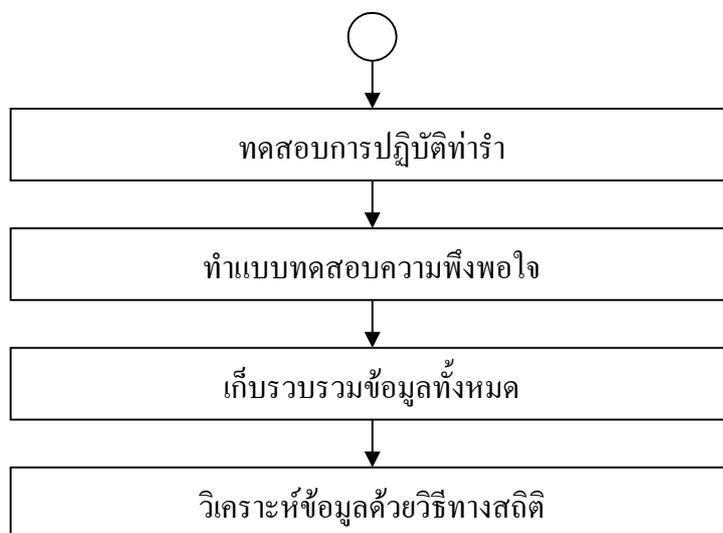
6.4 เมื่อนักเรียนศึกษาจบเนื้อหา ทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ภาษาทำนาภูศิลป์

6.5 ทดสอบหลังเรียน จากการปฏิบัติทำไร่ของนักเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เป็นผู้ทำการทดสอบนักเรียนทีละคน

6.6 ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์

6.7 เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดแล้วนำผลการทดสอบก่อนและหลังเรียน และผลการทดสอบการปฏิบัติ ไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติต่อไป

แผนภาพที่ 6 การดำเนินการทดลองและการรวบรวมข้อมูล

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 การหาประสิทธิภาพของแบบทดสอบ การหาประสิทธิภาพของแบบทดสอบด้วยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ โดยใช้สูตร IOC (Index of Objective Congruency) โดยที่ค่าดัชนีที่คำนวณได้ ไม่ต่ำกว่า 0.05 (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ 2527 69-70)

ถ้าแน่ใจว่าใช่ = +1

ถ้าไม่แน่ใจว่าใช่/ไม่ใช่ = 0

ถ้าแน่ใจว่าไม่ใช่ = -1

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

สัญลักษณ์ของสูตรดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์มี

ความหมาย ดังนี้

เมื่อ	IOC แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์
	R แทน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

7.2 สถิติพื้นฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แผนภูมิที่ 6 การดำเนินการทดลองและการรวบรวมข้อมูล องศาแน่นทั้งหมด และการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนของแบบทดสอบของแบบทดสอบก่อนเรียน ซึ่งใช้สูตรดังนี้

$$\text{ค่าเฉลี่ยเลขคณิต} \quad \bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

$$\text{ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน} \quad \text{S.D.} = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

สัญลักษณ์ของสูตรค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าความแปรปรวน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีความหมายดังนี้

\bar{x}	แทน	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

ค่าสัมประสิทธิ์แห่งค่าความเที่ยงของคูเดอร์ – ริชาร์ดสัน หรือ KR₂₀ ใช้สูตรดังนี้

$$r_{tt} = \frac{K}{K-1} \left(\frac{1 - \sum pq}{s^2} \right)$$

สัญลักษณ์ของสูตรค่าความเที่ยงตรงของคูเดอร์ – ริชาร์ดสัน หรือ KR₂₀ มีความหมายดังนี้

r_{tt}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง
K	แทน	จำนวนข้อสอบ
p	แทน	สัดส่วนของคนทำถูกในแต่ละข้อ

q	แทน	สัดส่วนของคนทำผิดในแต่ละข้อ
S ²	แทน	ความแปรปรวนของคะแนน
Σ	แทน	ผลรวม

7.3 การหาประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์ สถิติที่ใช้ในการคำนวณหาประสิทธิภาพสื่อวีดิทัศน์ ใช้การหาค่าร้อยละ โดยใช้เกณฑ์ 70 โดยใช้สูตร

$$\text{ค่าประสิทธิภาพของแบบทดสอบหลังเรียน} = \frac{\sum X}{\frac{n}{A}} \times 100$$

70 หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของแบบทดสอบหลังเรียน

สัญลักษณ์ของสูตรการคำนวณหาประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์มีความหมาย ดังนี้

ΣX	แทน	คะแนนรวมของนักเรียนทุกคนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
A	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน(Posttest)

7.4 การหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก สถิติที่ใช้หาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกหาค่าระดับความยากง่าย โดยใช้สูตร

$$\text{ค่าความยากง่าย (p)} = \frac{P_H + P_L}{2n}$$

หาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้สูตร

$$\text{ค่าอำนาจจำแนก (r)} = \frac{P_H + P_L}{n}$$

สัญลักษณ์ของสูตรค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกมีความหมายดังนี้

P	แทน	ค่าดัชนีความยากง่าย
R	แทน	ค่าอำนาจจำแนก
P _H	แทน	จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มสูง
P _L	แทน	จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มต่ำ

n แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำ

7.5 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน โดยใช้สูตร t – test dependent Samples (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2538 : 84) ซึ่งคำนวณจากสูตร

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

เมื่อ $df = n - 1$

สัญลักษณ์ของสูตร t – test dependent Samples มีความหมาย ดังนี้

D แทน ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่

N แทน จำนวนคู่ทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์ 70
2. การหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนที่เรียนจากสื่อวีดิทัศน์วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ และการหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบปฏิบัติ หลังจากที่ได้เรียนจากสื่อวีดิทัศน์วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์
3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์

ตอนที่ 1 การหาประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์ 70

ผู้วิจัยได้ทำการทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 31 คน เพื่อทำการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70 ได้ผลการทดลองดังนี้

ตารางที่ 7 ผลการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างของสื่อวีดิทัศน์วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (n = 31)

คนที่	pretest	posttest	การสอบปฏิบัติ	คนที่	pretest	posttest	การสอบปฏิบัติ
1	11	12	85	17	6	13	84
2	12	12	86.33	18	6	12	89
3	11	13	81	19	8	11	89.66
4	7	11	92.33	20	3	13	71
5	11	11	90.66	21	6	11	80
6	8	11	83.33	22	5	12	81.66
7	5	11	78.66	23	10	14	90
8	6	10	79	24	6	12	87.66

ตารางที่ 7 (ต่อ)

คนที่	pretest	posttest	การสอบปฏิบัติ	คนที่	pretest	posttest	การสอบปฏิบัติ	
9	8	14	86.66	25	6	12	82.66	
10	7	13	81	26	6	13	90	
11	5	10	84	27	10	13	83.66	
12	8	12	79.33	28	4	12	82	
13	7	13	83.33	29	5	12	82.66	
14	7	11	87	30	6	11	81	
15	7	12	77.33	31	7	12	82.33	
16	6	12	85	รวม	220	371	2597.333	
เฉลี่ย (\bar{x})						7.1	12	83.78
S.D.						2.19	1.01	4.5
ร้อยละ						47.33	79.78	83.78

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า การทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนจำนวน 31 คน ผลปรากฏว่าได้ค่าประสิทธิภาพของแบบทดสอบหลังเรียน 79.78 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ไว้ 70 และผลการทดสอบปฏิบัติ 83.78 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 70 ซึ่งในการทดสอบปฏิบัตินั้น ทำการทดสอบโดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน คือ ครูวิรินวรรณ พรรณบัว ครูหนึ่งนุช สุวรรณารักษ์ ครูจันจิรา วิเศษ โหวหาร ซึ่งเป็นครูผู้สอนนาฏศิลป์ เป็นผู้ให้คะแนนการสอบปฏิบัติของนักเรียนที่ทำการสอบครั้ง 1 คน โดยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้จับฉลากทำรำจำนวน 10 ท่า ให้นักเรียนปฏิบัติให้ดูทีละท่า แล้วให้คะแนนทีละท่าตามเกณฑ์การให้คะแนนที่ตั้งไว้ในแบบวัดและประเมินผลการปฏิบัติทำรำทางการเรียนจากสื่อวีดิทัศน์ ดังแสดงในภาคผนวก ง หน้า 96-97 จากนั้นนำผลคะแนนรวมจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ

ตอนที่ 2 การหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนที่เรียนจากสื่อวีดิทัศน์วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์

ตารางที่ 8 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนที่เรียนจากสื่อวีดิทัศน์วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D	T
ทดสอบก่อนเรียน	31	15	7.1	2.19	12.149
ทดสอบหลังเรียน	31	15	12	1.01	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนจากสื่อวีดิทัศน์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ พบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนเท่ากับ 7.1 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.19 และคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 12 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.01 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รายละเอียดในภาคผนวก จ ตารางที่ 18

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์

การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ มีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ตารางที่ 9 คะแนนเฉลี่ย \bar{x} ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์

รายการประเมิน		\bar{x}	S.D.	แปลผล
1	การนำเสนอน่าสนใจ	3.871	0.73	มาก
2	ความยาวของรายการวีดิทัศน์มีความเหมาะสม	3.677	0.654	มาก
3	เสียงบรรยายและเสียงประกอบมีความเหมาะสม	4.194	0.661	มาก
4	ภาพชัดเจน น่าสนใจ สามารถปฏิบัติตามได้	4.097	0.893	มาก
5	ตัวอักษรอ่านง่าย ชัดเจน	4.29	0.72	มาก
6	เนื้อหาความรู้ของสื่อวีดิทัศน์น่าศึกษา	4.097	0.773	มาก
7	การผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อการสอนเป็นสิ่งที่มิประโยชน์	4.258	0.765	มาก
8	ควรมีการนำสื่อวีดิทัศน์มาใช้ในการสอนอีก	3.839	0.894	มาก

ตารางที่ 9 (ต่อ)

รายการประเมิน		\bar{x}	S.D.	แปลผล
9	หลังจากชมวิดีโอแล้ว นักเรียนได้รับความรู้เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ เพิ่มขึ้น	4.129	0.864	มาก
10	นักเรียนมีความพึงพอใจในวิดีโอเรื่องนี้ในระดับ	3.71	0.957	มาก
	รวม	4.01	0.219	มาก

จากตารางที่ 9 นักเรียนมีความพึงพอใจในวิดีโอ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ อยู่ในระดับมาก (4.01) ทุกด้าน โดยมีความพึงพอใจมากเป็นอันดับแรก คือ ตัวอักษรอ่านง่าย ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 4.29 การผลิตสื่อวิดีโอเพื่อการสอนเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ 4.258 เสียงบรรยายและเสียงประกอบมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.194 หลังจากชมวิดีโอแล้ว นักเรียนได้รับความรู้เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ เพิ่มขึ้น มีค่าเฉลี่ย 4.129 ภาพชัดเจน น่าสนใจ สามารถปฏิบัติตามได้ และ เนื้อหาความรู้ของสื่อวิดีโอนำศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.097 การนำเสนอ น่าสนใจมี ค่าเฉลี่ย 3.871 ควรมีการนำสื่อวิดีโอมาใช้ในการสอนอีก มีค่าเฉลี่ย 3.839 นักเรียนมีความพึงพอใจในวิดีโอเรื่องนี้ในระดับ 3.71 ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ความยาวของรายการวิดีโอมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.677

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ วิชาภาษาอังกฤษ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ เพื่อหาประสิทธิภาพสื่อทั้งด้านความรู้และการปฏิบัติตามเกณฑ์ 70 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน และศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อสื่อ วิชาภาษาอังกฤษ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ โดยสามารถสรุปสาระสำคัญและผลการศึกษาได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสื่อบทเรียนวีดิทัศน์ วิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ทั้งด้านความรู้และการปฏิบัติให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้านความรู้ของนักเรียนที่เรียนจากบทเรียนวีดิทัศน์ วิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนจากบทเรียนวีดิทัศน์ วิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์

สมมติฐานในการวิจัย

1. บทเรียนวีดิทัศน์ วิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ทั้งด้านความรู้และการปฏิบัติ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ร้อยละ 70
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งด้านความรู้ของนักเรียนที่เรียนจากบทเรียนวีดิทัศน์ วิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์สูงกว่าก่อนเรียนจากสื่อวีดิทัศน์
3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนจากบทเรียนวีดิทัศน์ วิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์อยู่ในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

2.1 กลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ทดสอบประสิทธิภาพของแบบทดสอบ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี จำนวน 30 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้หาประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียน สวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาพื้นฐานศิลปะ สาระ นาฏศิลป์ จำนวน 1 ห้องเรียน 31 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและสื่อวีดิทัศน์

3.2 สื่อวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นสื่อที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น โดยผ่านการตรวจแก้ไขในด้านความถูกต้องและเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน และด้านการผลิตสื่อ จำนวน 3 ท่าน และทดสอบภาคสนามหาประสิทธิภาพของสื่อกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 31 คน

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากสื่อวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ เป็นแบบวัดผลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยคำถามแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ โดยผ่านการตรวจแก้ไขด้านความถูกต้องของภาษาและคำถาม จากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน และผ่านการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก ค่าความยากง่าย โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR20

3.4 แบบวัดและประเมินผลการปฏิบัติทำรำ ทางการเรียนจากสื่อวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ เป็นแบบวัดและประเมินผลการปฏิบัติทำรำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบประเมินค่าแบบใช้ตัวเลข โดยผ่านการตรวจแก้ไขด้านความถูกต้องของภาษาและคำถาม จากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน

3.5 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผ่านการตรวจแก้ไขด้านความถูกต้องของภาษาและเหมาะสมจากอาจารย์ที่ปรึกษา

4. วิธีดำเนินการทดลอง

4.1 เตรียมผู้เรียน ประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนเพื่อขอความร่วมมือกับนักเรียน ในระหว่างทดลองครั้งนี้ แจ้งให้นักเรียนทราบถึงวิธีการใช้สื่อวีดิทัศน์

4.2 ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์

4.3 ให้นักเรียนศึกษาสื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์

4.4 เมื่อนักเรียนศึกษาจบเนื้อหา ทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์

4.5 ทดสอบหลังเรียน จากการปฏิบัติท่ารำของนักเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านเป็นผู้ทำการทดสอบนักเรียนครั้ง 1 คน

4.6 ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์

4.7 เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดแล้วนำผลการทดสอบก่อนและหลังเรียน และผลการทดสอบการปฏิบัติ ไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าเฉลี่ยร้อยละ และการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียนใช้ค่า t – test for dependent

สรุปผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ทั้งด้านความรู้ สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้โดยมีค่า 79.78 และการปฏิบัติ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้โดยมีค่า 83.78

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ ของนักเรียนที่เรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อสื่อวีดิทัศน์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่สรุปข้างต้นสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ได้รับการพัฒนา และมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 70 ทั้งด้านความรู้และการ

ปฏิบัติ เป็นผลมาจากการนำประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง และแบบกลุ่มเล็กมาปรับปรุงแก้ไขในส่วนของ การปรับขนาดของตัวอักษรให้ใหญ่ขึ้น และปรับปรุงระยะเวลาในการทำแบบทดสอบให้เหมาะสม จึงทำให้บทเรียนวีดิทัศน์ที่สร้างขึ้นและพัฒนา มีประสิทธิภาพสูงขึ้นจนถึงเกณฑ์ 70 เพราะบทเรียนวีดิทัศน์มีลักษณะเด่นจากสื่อการสอนอื่นๆ กล่าวคือ วีดิทัศน์สามารถเป็นสื่อกลางระหว่างผู้สอนและผู้เรียนได้อย่างดี เพราะช่วยให้ผู้เรียนเห็นเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างชัดเจน เช่น การทดลอง การสาธิต อีกทั้งยังสามารถแสดงสิ่งสัมพันธ์ โดยใช้เทคนิคการถ่ายใกล้ (Close Up) ซึ่งในสภาพความเป็นจริงไม่สามารถกระทำได้ ดังที่ วสันต์ อดิษฐ์ (2533:13-14) และวาสนา ชาวหา (2533:203-204) กล่าวไว้และสอดคล้องกับ ไพโรจน์ ตรีธนากุล นิพนธ์ สุภศรี และ ขจรรัตน์ ปิยะกุล (2528:3) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนที่ใช้บทเรียนวีดิทัศน์มีประสิทธิภาพในการสื่อสารสูง เนื่องจากสามารถให้ทั้งภาพ และเสียงในเวลาเดียวกัน สามารถหยุดดูภาพนิ่งบางจุดดูซ้ำ หรือดูภาพซ้ำ โดยไม่ทำให้เสียเนื้อเรื่องไป นอกจากนี้ยังเป็น การแก้ปัญหาผู้สอน และการใช้วีดิทัศน์ทำให้ครูผู้สอนคนเดียวสามารถสอนนักเรียนพร้อมกันทีละจำนวนมากๆ ทั้งนี้เพราะในการสร้างและพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์การสอนตั้งแต่เริ่มจากศึกษาจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ และดำเนินการผลิตจนถึงการปรับปรุงแก้ไขวีดิทัศน์การสอนในขั้นตอนสุดท้าย สื่อวีดิทัศน์จึงเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ให้ความรู้และใช้ในการสาธิตอย่างได้ผล (เกศินี โชติเกษียร 2523 : 181) จึงทำให้บทเรียนวีดิทัศน์การสอนมีประสิทธิภาพสูงขึ้นตามเกณฑ์ 70 ที่กำหนดไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ภาษากฎศิลป์ ของนักเรียนที่เรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสื่อวีดิทัศน์การสอนให้ความรู้กับนักเรียนเป็นขั้นตอนที่มีการเรียงลำดับเนื้อหาไว้อย่างดี ทำให้นักเรียนไม่สับสน เข้าใจบทเรียนได้ง่าย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนซ้ำในจุดที่นักเรียนไม่สามารถปฏิบัติได้ จนนักเรียนสามารถปฏิบัติได้ เป็นผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นอกจากนี้สื่อวีดิทัศน์ทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายกับการเรียนและยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจการเรียนตามปกติจากการถ่ายทำโดยขยายภาพให้ชัดเจน วีดิทัศน์การสอนยังเป็นสื่อการศึกษาที่ให้ผลทางการรับรู้สูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวข้องกับการรับรู้ของคนเราจากการเห็นร้อยละ 75 การฟังร้อยละ 13 การสัมผัสร้อยละ 6 การสัมผัสจับต้องร้อยละ 6 การชิมรสร้อยละ 3 ดังนั้น วีดิทัศน์มีผลรวมของรับรู้ได้ถึงร้อยละ 88 คือการมองเห็นและการฟัง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2532 : 223) ดังนั้นสื่อวีดิทัศน์จึงสามารถช่วยลดปัญหาในการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้ โดยเฉพาะบุคลากรไม่เพียงพอและขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าว ประกอบกับวีดิทัศน์สะดวกต่อการใช้ ผู้สอนสามารถจัดเตรียมอุปกรณ์ได้ง่าย และ

ผู้เรียนสามารถทบทวนได้ ศึกษาเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ สามารถตอบสนองได้ด้วยการเห็นภาพและเสียงซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

การวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพพร แก้วเอี่ยม (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพสื่อรายการวีดิทัศน์ เรื่อง นาฏยศัพท์ ผลของการวิจัยปรากฏว่า ประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์เรื่อง นาฏยศัพท์ มีค่าเท่ากับ 84.20/80.97 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังชมวีดิทัศน์สูงกว่าก่อนชมวีดิทัศน์ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรณา ปิ่นประดับ (2540: 65) ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้จากการสอนด้วยวีดิทัศน์ที่มีการสรุปต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนจากการสอนด้วยวีดิทัศน์ที่มีการสรุปการบรรยายในวีดิทัศน์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01และงานวิจัยของ ก่อเกียรติ ขวัญสกุล (2541: 72) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนารายการวีดิทัศน์เรื่องการสืบค้น ข้อมูลสารสนเทศ ในระบบห้องสมุดอัตโนมัติสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตพบว่า นักศึกษามีผลการเรียนรู้หลังการชมรายการวีดิทัศน์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภิสิต อานมณี (2541: บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนารายการวีดิทัศน์เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการทดสอบหาผลการเรียนรู้โดยเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่า ผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยธานีรินทร์ จันทอง (2547: 128) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนารายการวีดิทัศน์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องมลพิษทางน้ำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดอ้อมน้อย อำเภอกะทู้มูแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยการทดสอบหาผลการเรียนรู้โดยเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังจากที่เรียนจากสื่อวีดิทัศน์ เรื่องมลพิษทางน้ำสูงกว่าก่อนเรียน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า วีดิทัศน์เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ เป็นสื่อที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่จะทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นและสามารถเป็นสื่อที่ถ่ายทอดความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติได้เป็นอย่างดี เป็นการนำเอาเทคโนโลยีผสมผสานกับความรู้ที่เป็นเนื้อหา และการสาธิตจากผู้เชี่ยวชาญมานำเสนอเป็นสื่อการสอน ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างหลังการใช้สื่อวีดิทัศน์จึงสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนจากบทเรียนวีดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ช่วงชั้นที่ 3 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์

ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนจากบทเรียนวีดิทัศน์ พบว่า การนำเสนอที่น่าสนใจ ความยาวของรายการวีดิทัศน์มีความเหมาะสม เสียงบรรยายและเสียงประกอบมี

ความเหมาะสม ภาพชัดเจน น่าสนใจ สามารถปฏิบัติตามได้ ตัวอักษรอ่านง่าย ชัดเจน เนื้อหาความรู้ของสื่อวีดิทัศน์น่าศึกษา การผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อการสอนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ควรมีการนำสื่อวีดิทัศน์มาใช้ในการสอนอีก หลังจากชมวีดิทัศน์แล้ว นักเรียนได้รับความรู้เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์เพิ่มขึ้น นักเรียนมีความพึงพอใจในวีดิทัศน์เรื่องนี้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนได้ชมวีดิทัศน์แล้วเกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติได้ และสามารถนำไปใช้ในการชมนานาฏศิลป์ไทยให้มีความเข้าใจมากขึ้นอีกด้วย โดยผลการวิจัยด้านความพึงพอใจนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของกรวีร์เมฆหมอก (2542:60) ที่ได้ศึกษาเจตคติต่อวิชาพุทธศาสนาจากการเรียนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าเจตคติต่อวิชาพุทธศาสนาของนักเรียนที่เรียนจากวีดิทัศน์แบบ โปรแกรมสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับชานินทร์ จันทอง (2547: 128) ที่ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์การสอนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องมลพิษทางน้ำ พบว่าความพึงพอใจของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก และวิชาญคอนสุวรรณ (2547: 104) ที่ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์การศึกษาเรื่องโบราณสถานที่สำคัญของจังหวัดสมุทรสาคร พบว่าความพึงพอใจของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก

ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการวิจัย

1. การสร้างบทเรียนวีดิทัศน์เพื่อการเรียนการสอนเรื่องภาษาทำนาฏศิลป์ต้องใช้เวลาในการผลิตและงบประมาณอย่างมาก จึงควรต้องวางแผนและกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจนเพราะในขั้นตอนของการผลิตสื่อจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขหลายขั้นตอนเพื่อให้ได้สื่อวีดิทัศน์ที่สมบูรณ์ก่อนที่จะนำไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย

2. ในการถ่ายทำการปฏิบัติท่ารำของผู้สาธิต ควรมีผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์มาร่วมเป็นผู้กำกับการแสดงด้วย เพื่อจะได้ภาพการสาธิตท่ารำของนักแสดงได้ถูกต้องสวยงาม ทั้งนี้สื่อวีดิทัศน์ที่มีคุณภาพจะต้องใช้ต้นทุนในการผลิตสูง โดยเฉพาะสื่อวีดิทัศน์ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนปฏิบัติ นั้นจะต้องมีความชัดเจน ถูกต้อง และความพิถีพิถันมากซึ่งผู้ผลิตต้องคำนึงเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่จะมีส่วนช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้สื่อบทเรียนวีดิทัศน์การสอนแตกต่างกัน เช่น เทคนิคการผลิตรายการ วิธีการนำเสนอ การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ด้านคอมพิวเตอร์เข้ามามีส่วนร่วมในการผลิต เป็นต้น

2. ควรมีการเผยแพร่ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการสอนวิชานาฏศิลป์ เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับโรงเรียนในภาวะขาดแคลนครูที่มีความชำนาญเฉพาะทาง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยบทเรียนวีดิทัศน์ในรูปแบบของการสอนทักษะอื่นๆของวิชานาฏศิลป์ เพื่อช่วยเหลือสถานศึกษาที่ขาดแคลนครูนาฏศิลป์ ให้สามารถถ่ายทอดไปสู่ผู้เรียนได้มากขึ้น
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับหลัก และการผลิตสื่อที่มีความเหมาะสมกับศักยภาพของกลุ่มตัวอย่างที่มีทักษะทางนาฏศิลป์ต่างกัน เช่น กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง กลุ่มอ่อน
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องความคงทนในการจำ จากการเรียนจากสื่อวีดิทัศน์เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสื่อทางการเรียนที่เหมาะสมต่อไป
4. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการสอนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์กับการสอน โดยใช้ครูสอนแบบปกติ

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ.) , 2545.
- ก่อเกียรติ ขวัญสกุล. “การพัฒนารายการวิดีโอเรื่องการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศในระบบห้องสมุดอัตโนมัติสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , 2541.
- กิดานันท์ มลิทอง. เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2535. _____ . เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์ , 2543.
- เกศินี โชติกเสถียร. การใช้เทคโนโลยีทางการสอนในห้องเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. _____ . รูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ใน รายการสัมมนา รูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2528.
- ชัชวาล วัฒอักษร. “การศึกษาเปรียบเทียบการเรียนรู้จากรายการโทรทัศน์ปกติกับโทรทัศน์ที่มีอักษรบรรยายสรุป.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2528.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์และนิคม ทาแดง. “การผลิตรายการโทรทัศน์.” เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เริ่มต้นเกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์. นนทบุรี : ฝ่ายการพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2531.
- ชานินทร์ จันทอง. “การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องมลพิษทางน้ำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดอ้อมน้อย อำเภอกะทู้มบะน จังหวัดสมุทรสาคร.” สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2547.
- ทรงศักดิ์ ปรารักษ์วัฒนากุล. การละครไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บูรพาสาส์น, 2535.
- นพพร แก้วเอี่ยม. “ผลการใช้วีดิทัศน์ เรื่อง นาฏยศัพท์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพิบูล เขตตลิ่งชัน สังกัดกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยการศึกษามหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.
- นภาพรณ อัจฉริยะกุล และ พิไลพรรณ ปุกहुต. หลักและทฤษฎีการสื่อสาร. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2529.

บุญนำ จิวลีดา. “การพัฒนาวิดิทัศน์เพื่อการสอน เรื่องความผิดปกติของหน่วยพันธุกรรม.” รายงาน
การศึกษาอิสระปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น , 2544.

บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดวิธีการ. กรุงเทพฯ : โอเดียนส โตร์, 2527.

ประทีน คล้ายนาค. การผลิตรายการโทรทัศน์ทางการศึกษา. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2545.

ประทีน พวงสำลี. หลักนาฏศิลป์. กรุงเทพฯ : ไทยมิตรการพิมพ์, 2514.

พิศิษฐ์ กาญจนพิมาย. “การพัฒนารายการวิดิทัศน์เพื่อการอบรมการเป็นผู้ประกาศของกรม
ประชาสัมพันธ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2543.

ไพโรจน์ ศีรธนากุล, นิพนธ์ สุภศรี และขจีรัตน์ ปิยะกุล. เทคนิคการผลิตรายการวิดีโอเทปเพื่อ
การศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ, 2528.

ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. คำพ่อสอน ประมวลพระบรมราโชวาทและพระ
ราชดำรัสเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 17 ธันวาคม 2548. เข้าถึงได้
จาก <http://www.onec.go.th/khamphorson/p104.htm>

ภูมิต อานมณี. “การพัฒนารายการวิดิทัศน์ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญา
โท สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร , 2541.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. “วิดิทัศน์เพื่อการศึกษ” เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยี
การสื่อสารการศึกษา. หน่วยที่ 9. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2523.

_____. เอกสารการสอนชุดวิชา การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ หน่วยที่ 1 – 7. นนทบุรี :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2530.

_____. เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีการสื่อสารการศึกษา. หน่วยที่ 9. นนทบุรี :
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2536.

_____. เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์ หน่วยที่ 1-7.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธรรมดา, 2532.

รัตนารณ์ พีชผล. “การพัฒนารายการวิดิทัศน์ เรื่อง ตู๊กตาชาววัง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5 ในโครงการศูนย์ศิลปาชีพบางไทร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชา

- เทคโนโลยีทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2542.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5 (ปรับปรุง). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2530.
- วสันต์ อดิศักดิ์. การผลิตเทปโทรทัศน์เพื่อการศึกษาและฝึกอบรม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, 2533.
- วชิระ อินทร์อุดม. การผลิตวีดิทัศน์เพื่อการศึกษา. ขอนแก่น : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2539.
- วาสนา ชาวหา. สื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2523.
- วิจิตร ภักดีรัตน์. วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับการศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2523.
- วิชาญ ดอนสุวรรณ. “การสร้างรายการวีดิทัศน์เรื่องโบราณสถานที่สำคัญของจังหวัดสมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.” สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชา เทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.
- วิภา ตรีอัจฉริยกุล. “การศึกษาเรื่องผลการเรียนรู้และความคงทนจากการเรียนรู้จากรายการวีดิทัศน์ รูปแบบละครและรูปแบบบรรยายที่ใช้คำถาม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชา เทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541.
- วิภา อุดมฉันท. การผลิตสื่อโทรทัศน์และวีดิทัศน์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- วีรศิริ ศิริวัฒนกุล. โทรทัศน์เทคนิคการผลิตรายการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.
- ศรีเวียง ไตชะลันสุนทร. ดนตรี – นาฏศิลป์. พระนครศรีอยุธยา : วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา, 2530.
- ศุภลักษณ์ ครุฑทอง. “ผลการใช้วีดิทัศน์การสอนวิชาศิลปศึกษาในเนื้อหา การรู้คุณค่าทางศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.” ปริญญานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2542.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานการพิมพ์จำกัด, 2542.
- สำราญ คงเพชร. “การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการเรียนรู้ด้วยรายการวีดิทัศน์ที่มีการดำเนินรายการต่างกัน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2542.

สุธนีย์ ขจัดภัย. “การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์วิชากิจกรรมนาฏศิลป์ในระดับชั้นประถมศึกษา.”

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2541.

สุพิทย์ กาญจนพันธ์. รวมศัพท์เทคโนโลยีและสื่อสารเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2541.

สุมิตร เทพวงษ์. นาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์สำหรับครูประถมและมัธยม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียน สโตร์, 2541.

สุรัชย์ ลิกขาบัณฑิต. “บทบาทวีดิโอเทปในโรงเรียน.” ใน รวมบทความเทคโนโลยีทางการศึกษา, 2.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2526.

สุนาฏ ปิ่นประดับ. “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้จากการสอนด้วยวีดิทัศน์ที่มีการสรุปต่างกัน.”

ปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540.

อนุพันธ์ บุญชื่น. “การพัฒนาและหาประสิทธิภาพรายการวีดิทัศน์ประกอบการเรียนการสอน วิชากาย

วิภาคศาสตร์พื้นฐาน เรื่องระบบกล้ามเนื้อ.” ปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2543.

อมรากล่ำเจริญ. สุนทรียนาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โอเดียน สโตร์, 2531.

_____. วิธีสอนนาฏศิลป์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ โอเดียน สโตร์, 2535.

Abrams, Arnold H. “Effectiveness of Interactive Video in Teaching Basic Photography Skill

(Disc, Intelligent, Computer Assisted).” Dissertation Abstracts International 46, 11

(January 1986) : 3326-A.

Bailey, J.G “Development of Competency-Based instruction Module for Vocational Leadership

Personal : Manage Selected Interpersonal Conflict” Dissertation Abstracts

International 4 (October 1975) : 1822-A.

Carner, Richard L. “An Evaluation of Teaching Reading to Element Pupils Through Closed

Circuit TV .” Dissertation Abstracts International 7, 23 (March 1967) : 160.

Dewey, J. Richard. “The Effectiveness of Interactive Microcomputer Controlled Video Tape /

Disc Instructional in an Independent Study Enviroment.” Dissertation Abstracts

International 44, 11 (1983) : 3218-A.

Diamone, Edgar. Audic – Visual Methods in Teaching. New York : The Dryden Press, 1964.

- Fincher, ADA Louise. Effect of Learning style on cognitive and psychomotor Achievement and Retention When Using Liner and Interactive Video (Cognitive Achievement Video). New York : University of Alabama, 1995.
- Fisher, Judith C. "The Effect Videotape Recording on Swimming Performance and Knowledge of Stoke Mechanics." Completed Research in HealthPhysical Education and Research 20, 73 (September 1977) : 216.
- Gustavsson, Normen. Constructing Achievement Test. 3 ed. Englewood Cliff : Prentice – Hall Inc., 1982.
- Hill, P.J. A Dictionary of Education. U.S.A. R: Routledge R Kengan Pual, 1982.
- James, Mcinnes. Video in Education and Training. London : Focal Press, 1980.
- Kelly , F.C. "Evaluation Report on First Year using Educational Television 1957-1960 Doss Moines and Pold Country School." Audio – Visual Communication Review 8 (May 1960) : 134.
- Koeniq, A.E., and R.b. Hill. The Future Vision. Wisconsin : The University of Wisconsin Press, 1967.
- Kurke , James. W., Richard B. Leis, and Fred F. Hercleroad. "A-V Instructional Technology." Media and Method Sixth Edition 22 (21 May 1971) : 120.
- Lemler, F.L., and R. Leestma. Supplementary Course Material in Audio Visual Education. New York : Slater's Boolstore, 1961.
- Miller, R.S. "The Effectiveness of Vidio Technology in Safety Training at an Industrial Site." Dissertation Abstracts International 9 (March 1984) : 2659-A.
- Szabo , M., and A.L. Landy. "Television Based Reading Instruction, Reading Achivement and Task Involvement." Journal of Education Research 74 (April 1984) : 289.
- Warshofsky, Ferd W. "The Biggest thing Since Television." The Reader's Digest 32 (March 1979) : 90.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเนื้อหา

1. อาจารย์ชวลิต สุนทรานนท์ นักวิชาการละครและดนตรี 9
หัวหน้ากลุ่มวิจัยและพัฒนากาแสดง
สำนักการสังคีต กรมศิลปากร
2. อาจารย์เวณิกา บุณนาค ครูเชี่ยวชาญ คศ. 4 วิทยาลัยนาฏศิลป์
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร
3. อาจารย์วีระชัย มีป่อทรัพย์ ครูชำนาญการพิเศษ คศ. 3 วิทยาลัยนาฏศิลป์
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบสื่อวีดิทัศน์

1. อาจารย์บุญชัย เจริญจิตรกรรม อาจารย์ระดับ 7 ภาควิชาออกแบบนิเทศศิลป์
คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. อาจารย์สุรพล โฉมฉายแสง นักวิชาการ โสตทัศนศึกษา 6
หัวหน้าแผนกนวัตกรรมการศึกษา สำนักพัฒนาเทคนิคศึกษา
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
3. นายอภิภู สิทธิภูมิมงคล หัวหน้าสำนักงานเทคโนโลยีการศึกษา
สำนักงานหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยมหิดล
วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม

ภาคผนวก ข

ค่า IOC ข้อคำถาม ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r)
และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตารางที่ 10 ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ (IOC) ของแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) เรื่อง ภาษาทำนานุกศิลป์

ข้อสอบ	เกณฑ์การประเมิน			X
	+ 1	0	- 1	
1	///			1
2	///			1
3	///			1
4	///			1
5	///			1
6	///			1
7	///			1
8	///			1
9	///			1
10	///			1
11	///			1
12	///			1
13	///			1
14	///			1
15	///			1
16	///			1
17	///			1
18	///			1
19	///			1
20	///			1

ตารางที่ 11 ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง ภาษาทำนาภูศิลป์

n = 30

ข้อที่	P_H	P_L	$P_H + P_L$	$P_H - P_L$	p	r	หมายเหตุ
1	10	6	16	4	0.8	0.4	*
2	9	5	14	4	0.7	0.4	*
3	9	7	16	2	0.8	0.2	
4	10	5	15	5	0.75	0.5	*
5	5	3	8	2	0.4	0.2	*
6	9	9	18	0	0.9	0	
7	8	7	15	1	0.75	0.1	*
8	10	7	17	3	0.85	0.3	
9	6	6	12	0	0.6	0	*
10	10	8	18	2	0.9	0.2	
11	10	4	14	6	0.7	0.6	*
12	7	2	9	5	0.45	0.5	*
13	9	6	15	3	0.75	0.3	*
14	8	2	10	6	0.5	0.6	*
15	7	5	12	2	0.6	0.2	*
16	10	6	16	4	0.8	0.4	*
17	10	7	17	3	0.85	0.3	
18	5	1	6	4	0.3	0.4	*
19	8	5	13	3	0.65	0.3	*
20	9	5	14	4	0.7	0.4	*

* หมายถึง ข้อที่เลือก

ตารางที่ 12 การหาค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยง (r) ของแบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบ
หลังเรียน เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์

n = 30

คนที่	ข้อที่															x	x ²
	1	2	4	5	7	9	11	12	13	14	15	16	18	19	20		
1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	0	11	121
2	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	0	1	1	12	144
3	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	11	121
4	1	1	1	0	0	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	11	121
5	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	13	169
6	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	12	144
7	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	12	144
8	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	13	169
9	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	13	169
10	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	13	169
11	1	1	1	0	1	1	1	0	1	0	0	1	0	1	1	10	100
12	1	1	1	0	1	0	1	1	1	0	0	1	0	1	0	9	81
13	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	0	12	144
14	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	12	144
15	1	0	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	12	144
16	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	0	11	121
17	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1	1	11	121
18	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	0	0	1	1	11	121
19	1	1	1	0	1	1	1	0	1	0	1	1	0	1	1	11	121
20	1	1	1	0	1	0	1	0	0	0	1	1	0	1	1	9	81
21	0	0	1	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	5	25
22	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	1	0	0	1	1	7	49
23	0	1	1	0	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	6	36
24	1	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	6	36
25	0	1	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0	7	49
26	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	1	0	1	1	8	64
27	1	0	1	1	1	1	0	0	1	0	1	1	0	0	0	8	64
28	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1	6	36
29	1	1	0	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0	0	1	8	64
30	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	1	1	7	49
ถูก	26	23	24	11	25	19	24	14	23	12	18	25	9	22	22	297	88209
p	0.87	0.77	0.8	0.37	0.83	0.63	0.8	0.47	0.77	0.4	0.6	0.83	0.3	0.73	0.73		
q	0.13	0.23	0.2	0.63	0.17	0.37	0.2	0.53	0.23	0.6	0.4	0.17	0.7	0.27	0.27		
pq	0.12	0.18	0.16	0.23	0.14	0.23	0.16	0.25	0.18	0.24	0.24	0.14	0.21	0.2	0.2		

$$\sum pq = 2.87 \quad s^2 = 6.23 \quad r_{tt} = 0.57$$

ภาคผนวก ค

ค่า IOC ข้อคำถามแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
ค่า IOC ของข้อคำถามในแบบประเมินสื่อ
และค่า IOC ข้อคำถามในแบบสอบถามความพึงพอใจ

ตารางที่ 13 ค่า IOC ข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา
เรื่อง ภาษานานาชาติ

ข้อ	รายการประเมิน	ท่านที่1	ท่านที่2	ท่านที่3	รวม	IOC
1	ท่านคิดว่าการสอนเรื่องนานาชาติเบื้องต้น เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหา เรื่องภาษาทำนานาชาติ ควรมีเนื้อหาประกอบไปด้วยหัวข้อใดบ้าง	1	1	1	3	1.00
2	การสาธิตทำรูปที่เป็นภาษาทำนานาชาติ โดยวิธีการนำเสนอภาพวิทยากรหรือนักแสดง มีความเหมาะสมเพียงใด และมีข้อเสนอแนะอย่างไร	1	1	1	3	1.00
3	หลังจากนักเรียนได้ศึกษาสื่อวีดิทัศน์ เรื่องภาษาทำนานาชาติแล้ว ควรใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบใด	1	1	1	3	1.00
4	สื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ภาษาทำนานาชาติ ควรใช้วิธีวัดและประเมินผลในลักษณะใด จึงจะเหมาะสม	1	1	1	3	1.00

ตารางที่ 14 ค่า IOC ข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านวีดิทัศน์
เรื่อง ภาษานานาชาติ

ข้อ	รายการประเมิน	ท่านที่1	ท่านที่2	ท่านที่3	รวม	IOC
1	ท่านคิดว่าการทำสื่อวีดิทัศน์ เรื่องภาษาทำทางนานาชาติ ควรนำเสนอในลักษณะโครงสร้างแบบใด และมีข้อเสนอแนะอย่างไร	1	1	1	3	1.00
2	การสาธิตทำรูปที่เป็นภาษาทำทางนานาชาติ โดยวิธีการนำเสนอภาพวิทยากรหรือนักแสดง มีความเหมาะสมเพียงใด และมีข้อเสนอแนะอย่างไร	1	1	1	3	1.00
3	หลังจากนักเรียนได้ศึกษาสื่อวีดิทัศน์ เรื่องภาษาทำทางนานาชาติแล้ว ควรใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบใด	1	1	1	3	1.00
4	สื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ภาษาทำทางนานาชาติ ควรใช้วิธีวัดและประเมินผลในลักษณะใด จึงจะเหมาะสม	1	1	1	3	1.00

ตารางที่ 15 ค่า IOC ข้อคำถามในแบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างแบบประเมิน
คุณภาพสื่อวีดิทัศน์

ข้อ	รายการประเมิน	ท่านที่1	ท่านที่2	ท่านที่3	รวม	IOC
1	ด้านเนื้อหา เนื้อหาตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้	1	1	1	3	1.00
2	การเสนอเนื้อเรื่องตามลำดับขั้นตอน	1	1	1	3	1.00
3	เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน	1	1	1	3	1.00
4	การสัมภาษณ์และการบรรยายเนื้อหาในรายการ วีดิทัศน์มีความเหมาะสม	1	1	1	3	1.00
5	การแยกแยะเนื้อหาแต่ขั้นตอนมีความเหมาะสม	1	1	1	3	1.00
6	การสอนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์จะสามารถช่วยให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และนำไปใช้ได้	1	1	1	3	1.00
7	การสอนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์ภาษาท่านภูศิลป์ สามารถช่วยสอนแทนครูศิลปะที่ไม่มีทักษะ ทางด้านนาฏศิลป์ได้	1	1	1	3	1.00

ตารางที่ 16 ค่า IOC ข้อคำถามในแบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างแบบประเมิน
คุณภาพสื่อวีดิทัศน์

ข้อ	รายการประเมิน	ท่านที่1	ท่านที่2	ท่านที่3	รวม	IOC
1	ด้านการตรวจเครื่องมือ ความเหมาะสมของเรื่อง	1	1	1	3	1.00
2	ความชัดเจนของภาพ	1	1	1	3	1.00
3	ความชัดเจนของเสียงบรรยาย	1	1	1	3	1.00
4	ความชัดเจนของเสียงการสัมภาษณ์	1	1	1	3	1.00
5	ความเหมาะสมกลมกลืนของเสียงดนตรี	1	1	1	3	1.00
6	ความต่อเนื่องของรายการที่น่าเสนอ	1	1	1	3	1.00
7	ความเหมาะสมของลักษณะ ขนาดของตัวอักษร	1	1	1	3	1.00
8	ความเหมาะสมของเทคนิคการผลิต	1	1	1	3	1.00

ตารางที่ 17 ค่า IOC ข้อคำถามในแบบสอบถามความพึงพอใจที่นักเรียนมีต่อสื่อวีดิทัศน์ เรื่องภาษา
ทำนาฏศิลป์

ข้อ	รายการประเมิน	ท่านที่1	ท่านที่2	ท่านที่3	รวม	IOC
1	การนำเสนอน่าสนใจ	1	1	1	3	1.00
2	ความยาวของรายการวีดิทัศน์มีความเหมาะสม	1	1	1	3	1.00
3	เสียงบรรยายและเสียงประกอบมีความเหมาะสม	1	1	1	3	1.00
4	ภาพชัดเจน น่าสนใจ สามารถปฏิบัติตามได้	1	1	1	3	1.00
5	ตัวอักษรอ่านง่าย ชัดเจน	1	1	1	3	1.00
6	เนื้อหาความรู้ของสื่อวีดิทัศน์น่าศึกษา	1	1	1	3	1.00
7	การผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อการสอนเป็นสิ่งที่มีความ ประโยชน์	1	1	1	3	1.00
8	ควรมีการนำสื่อวีดิทัศน์มาใช้ในการสอนอีก	1	1	1	3	1.00
9	หลังจากชมวีดิทัศน์แล้ว นักเรียนได้รับความรู้เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ เพิ่มขึ้น	1	1	1	3	1.00
10	นักเรียนมีความพึงพอใจในวีดิทัศน์เรื่องนี้อยู่ใน ระดับ	1	1	1	3	1.00

ภาคผนวก ง
แบบประเมินสื่อ

แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างแบบประเมินคุณภาพสื่อวีดิทัศน์

กรุณาลงความเห็นว่ารายการประเมินแบบประเมินคุณภาพสื่อวีดิทัศน์สำหรับผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือ แต่ละข้อมีความถูกต้องเหมาะสมและครอบคลุมเนื้อหา (IOC) โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในตาราง ให้คะแนนดังต่อไปนี้

มีความสอดคล้องได้ 1 คะแนน ไม่แน่ใจได้ 0 คะแนน ไม่เห็นด้วย -1 คะแนน

.....

ส่วนที่ 2 แบบประเมินคุณภาพสื่อวีดิทัศน์ สำหรับผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือ

รายการประเมิน	สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
	1 คะแนน	0 คะแนน	- 1 คะแนน
1.ความเหมาะสมของเรื่อง			
2.ความชัดเจนของภาพ			
3.ความชัดเจนของเสียงบรรยาย			
4.ความชัดเจนของเสียงการสัมภาษณ์			
5.ความเหมาะสมกลมกลืนของเสียงดนตรี			
6.ความต่อเนื่องของรายการที่น่าเสนอ			
7.ความเหมาะสมของลักษณะ ขนาดของตัวอักษร			
8.ความเหมาะสมของเทคนิคการผลิต			

.....
(.....)

ผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างแบบประเมินคุณภาพสื่อวีดิทัศน์

กรุณาลงความเห็นว่ารายการประเมินแบบประเมินคุณภาพสื่อวีดิทัศน์สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา แต่ละข้อมีความถูกต้องเหมาะสมและครอบคลุมเนื้อหา (IOC) โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในตาราง ให้คะแนนดังต่อไปนี้

มีความสอดคล้องได้ 1 คะแนน ไม่แน่ใจได้ 0 คะแนน ไม่เห็นด้วย -1 คะแนน

ส่วนที่ 2 แบบประเมินคุณภาพสื่อวีดิทัศน์ สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

รายการประเมิน	สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
	1 คะแนน	0 คะแนน	- 1 คะแนน
1.เนื้อหาตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้			
2.การเสนอเนื้อเรื่องตามลำดับขั้นตอน			
3.เนื้อหา มีความเหมาะสมกับผู้เรียน			
4.การสัมภาษณ์และการบรรยายเนื้อหาในรายการวีดิทัศน์มีความเหมาะสม			
5.การแยกแยะเนื้อหาแต่ขั้นตอนมีความเหมาะสม			
6.การสอนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และนำไปใช้ได้			
7.การสอนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์ภาษาทำนาฏศิลป์สามารถช่วยสอนแทนครูศิลปะที่ไม่มีทักษะทางด้านนาฏศิลป์ได้			

(.....)

ผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างแบบสอบถามวัดความพึงพอใจ

กรุณาลงความเห็นว่ารายการประเมินแบบสอบถามวัดความพึงพอใจที่มีต่อการสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ช่วงชั้นที่ 3 เรื่อง ภาษาทำนาภูศิลป์ แต่ละข้อมีความถูกต้องเหมาะสมและครอบคลุมเนื้อหา (IOC) โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในตาราง ให้คะแนนดังต่อไปนี้

มีความสอดคล้องได้ 1 คะแนน ไม่แน่ใจได้ 0 คะแนน ไม่เห็นด้วย -1 คะแนน

.....

ส่วนที่ 2 แบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อการสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์

	รายการประเมิน	สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
		1 คะแนน	0 คะแนน	- 1 คะแนน
1	การนำเสนอน่าสนใจ			
2	ความยาวของรายการวีดิทัศน์มีความเหมาะสม			
3	เสียงบรรยายและเสียงประกอบมีความเหมาะสม			
4	ภาพชัดเจน น่าสนใจ สามารถปฏิบัติตามได้			
5	ตัวอักษรอ่านง่าย ชัดเจน			
6	เนื้อหาความรู้ของสื่อวีดิทัศน์น่าศึกษา			
7	การผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อการสอนเป็นสิ่งที่มีความ ประโยชน์			
8	ควรมีการนำสื่อวีดิทัศน์มาใช้ในการสอนอีก			
9	หลังจากชมวีดิทัศน์แล้ว นักเรียนได้รับความรู้ เรื่อง ภาษาทำนาภูศิลป์ เพิ่มขึ้น			
10	นักเรียนมีความพึงพอใจในวีดิทัศน์เรื่องนี้ อยู่ในระดับ			

.....
(.....)

ผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินคุณภาพสื่อวีดิทัศน์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ช่วงชั้นที่ 3 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์
สำหรับผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือ

คำชี้แจง ท่านเห็นว่าสื่อที่ท่านกำลังประเมินอยู่ในมาตราส่วนการประเมินค่าช่องใด โดยให้ทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ท่านเห็นด้วย

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ปรับปรุง
	5	4	3	2	1
1.ความเหมาะสมของเรื่อง					
2.ความชัดเจนของภาพ					
3.ความชัดเจนของเสียงบรรยาย					
4.ความชัดเจนของเสียงการสัมภาษณ์					
5.ความเหมาะสมกลมกลืนของเสียงดนตรี					
6.ความต่อเนื่องของรายการที่น่าเสนอ					
7.ความเหมาะสมของลักษณะ ขนาดของตัวอักษร					
8.ความเหมาะสมของเทคนิคการผลิต					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....
 (.....)

ผู้ประเมิน

แบบประเมินคุณภาพสื่อวีดิทัศน์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ช่วงชั้นที่ 3 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์
สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

คำชี้แจง ท่านเห็นว่าสื่อที่ท่านกำลังประเมินอยู่ในมาตราส่วนการประเมินค่าช่องใด โดยให้ทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ท่านเห็นด้วย

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ปรับปรุง
	5	4	3	2	1
1.เนื้อหาตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้					
2.การเสนอเนื้อเรื่องตามลำดับขั้นตอน					
3.เนื้อหา มีความเหมาะสมกับผู้เรียน					
4.การสัมภาษณ์และการบรรยายเนื้อหาในรายการวีดิทัศน์มีความเหมาะสม					
5.การแยกแยะเนื้อหาแต่ขั้นตอนมีความเหมาะสม					
6.การสอนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และนำไปใช้ได้					
7.การสอนด้วยบทเรียนวีดิทัศน์ภาษาทำนาฏศิลป์สามารถช่วยสอนแทนครูศิลปะที่ไม่มีทักษะทางด้านนาฏศิลป์ได้					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....
 (.....)

ผู้ประเมิน

**แบบวัดและประเมินผลการปฏิบัติทำร่ำ ทางการเรียนจากสื่อวีดิทัศน์
วิชานาฏศิลป์ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์**

1. ภาระงาน : ปฏิบัติทำร่ำ ภาษาทำนาฏศิลป์

วิธีการวัด : สังเกตพฤติกรรมการทำร่ำ ภาษาทำนาฏศิลป์

2. เกณฑ์การประเมิน

เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมทำร่ำ ภาษาทำนาฏศิลป์

ประเด็นที่ประเมิน	ระดับคุณภาพและคำอธิบาย			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
1. ความถูกต้องในการปฏิบัติ	สามารถปฏิบัติทำร่ำ ภาษาทำนาฏศิลป์ได้ถูกต้องตามขั้นตอน	สามารถปฏิบัติทำร่ำ ภาษาทำนาฏศิลป์ได้ถูกต้อง	สามารถปฏิบัติทำร่ำ ภาษาทำนาฏศิลป์ได้	ปฏิบัติทำร่ำ ภาษาทำนาฏศิลป์ได้เพียงเล็กน้อย
2. ความสวยงาม	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)	
	สามารถปฏิบัติทำร่ำ ภาษาทำนาฏศิลป์ได้อย่างสวยงามและอ่อนช้อย	สามารถปฏิบัติทำร่ำ ภาษาทำนาฏศิลป์ได้ค่อนข้างสวย	สามารถปฏิบัติได้แต่ยังไม่สวยงาม	
3. ความมั่นใจในการปฏิบัติ	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)	
	มีความแม่นยำในทักษะปฏิบัติ	มีทักษะปฏิบัติในระดับปานกลาง	ขาดทักษะและขาดความมั่นใจในการปฏิบัติ	

• เกณฑ์การตัดสิน

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
8-10	ดี
5-7	พอใช้
1-4	ปรับปรุง

3. เครื่องมือวัดผลแบบรายบุคคล ชื่อ – สกุล.....เลขที่.....

2.1 แบบสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติท่ารำ ภาษาทำนภูศิลป์

คำชี้แจง แบบสังเกตฉบับนี้วัดใน 3 ประเด็น ดังนี้

1. ความถูกต้องในการปฏิบัติ
2. ความสวยงาม
3. ความมั่นใจในการปฏิบัติ

ท่ารำ	ความถูกต้อง				ความสวยงาม			ความมั่นใจ			คะแนน รวม (10)	ผลการ ประเมิน
	4	3	2	1	3	2	1	3	2	1		
ท่าที่ 1												
ท่าที่ 2												
ท่าที่ 3												
ท่าที่ 4												
ท่าที่ 5												
ท่าที่ 6												
ท่าที่ 7												
ท่าที่ 8												
ท่าที่ 9												
ท่าที่ 10												
คะแนนรวม 100 คะแนน												

ลงนาม.....

(ครูผู้ประเมิน)

แบบสอบถามวัดความพึงพอใจที่มีต่อการสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ช่วงชั้นที่ 3 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้ สร้างขึ้นมาเพื่อสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ช่วงชั้นที่ 3 ที่มีต่อการสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ในวิชาทำนาฏศิลป์ เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์

คำแนะนำ ในการตอบแบบสอบถามวัดความพึงพอใจ ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย (/) ในช่องที่นักเรียนมีความพึงพอใจสอดคล้องมากที่สุดเพียงข้อเดียว โดยจัดระดับความพึงพอใจไว้ดังนี้

ระดับ	ความพึงพอใจ
5	มากที่สุด
4	มาก
3	ปานกลาง
2	น้อย
1	น้อยที่สุด

โปรดตอบแบบสอบถามความพึงพอใจตามความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียนเพราะคำตอบจะไม่มีผลกระทบใดๆต่อตัวนักเรียน

ชื่อ.....นามสกุล.....

(ต่อหน้าถัดไป)

แบบสอบถามวัดความพึงพอใจที่มีต่อการสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ช่วงชั้นที่ 3 เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์

รายการประเมิน		ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
1	การนำเสนอที่น่าสนใจ					
2	ความยาวของรายการวีดิทัศน์มีความเหมาะสม					
3	เสียงบรรยายและเสียงประกอบมีความเหมาะสม					
4	ภาพชัดเจน น่าสนใจ สามารถปฏิบัติตามได้					
5	ตัวอักษรอ่านง่าย ชัดเจน					
6	เนื้อหาความรู้ของสื่อวีดิทัศน์น่าศึกษา					
7	การผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อการสอนเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์					
8	ควรมีการนำสื่อวีดิทัศน์มาใช้ในการสอนอีก					
9	หลังจากชมวีดิทัศน์แล้ว นักเรียนได้รับความรู้เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ เพิ่มขึ้น					
10	นักเรียนมีความพึงพอใจในวีดิทัศน์เรื่องนี้อยู่ในระดับ					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ

การเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 18 การเปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อทดสอบความมีนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน จากสื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ภาษาทำนานภูศิลป์

(n = 31)

คนที่	pretest	posttest	D	D ²	คนที่	pretest	posttest	D	D ²
1	11	12	1	1	17	6	13	7	49
2	12	12	0	0	18	6	12	6	36
3	11	13	2	4	19	8	11	3	9
4	7	11	4	16	20	3	13	10	100
5	11	11	0	0	21	6	11	5	25
6	8	11	3	9	22	5	12	7	49
7	5	11	6	36	23	10	14	4	16
8	6	10	4	16	24	6	12	6	36
9	8	14	6	36	25	6	12	6	36
10	7	13	6	36	26	6	13	7	49
11	5	10	5	25	27	10	13	3	9
12	8	12	4	16	28	4	12	8	64
13	7	13	6	36	29	5	12	7	49
14	7	11	4	16	30	6	11	5	25
15	7	12	5	25	31	7	12	5	25
16	6	12	6	36	รวม	220	371	151	885
เฉลี่ย (X)						7.1	12	t = 12.149	
S.D.						2.19	1.01		
ร้อยละ						47.33	79.78		

ภาคผนวก ฉ
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ **ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**
 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ **เวลา 4 คาบเรียน**

-

1. สาระสำคัญ

ภาษาทำนาฏศิลป์ คือ อวจนภาษา โดยอาศัยส่วนประกอบของร่างกายแสดงออกมาเป็น กิริยาท่าทางซึ่งสื่อให้ผู้ชมสามารถเข้าใจเรื่องราวได้ ถ้าได้มีการศึกษา การใช้ท่าทางต่างๆมาบ้าง พอสมควร ยังจะทำให้เข้าใจและรับรู้เรื่องราวดีขึ้น อีกทั้งได้รับความสนุกสนานมากขึ้น

2. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาค

ปฏิบัติกิริยาท่าทางภาษาทำนาฏศิลป์ได้อย่างถูกต้อง และงดงามแสดงได้กลมกลืน สามารถนำภาษาท่าทางนาฏศิลป์มาประยุกต์ใช้กับคำประพันธ์ได้อย่างเหมาะสม ตระหนักและซาบซึ้งถึงคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรม

3. การวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ที่คาดหวัง (พฤติกรรมที่ระบุไว้ในผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง)

- ด้านความรู้ - มีความรู้เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์
- ด้านเจตคติ - มีความรู้สึกสนุกสนานในการเรียนรู้ ชื่นชมภูมิปัญญาไทยที่สามารถเลียนแบบธรรมชาติ พร้อมทั้งสร้างสรรค์ให้งดงาม โนม่น้ำอารมณ์ และความรู้สึกได้ ตระหนักในคุณค่าของนาฏศิลป์ไทย
- ด้านทักษะ - ฝึกปฏิบัติ ภาษาทำนาฏศิลป์ ให้เกิดความชำนาญสามารถสร้างสรรค์ รวมทั้งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ผลงานการแสดงได้

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายของคำว่า ภาษาทำนาฏศิลป์และประเภทของภาษาทำนาฏศิลป์ได้
2. เข้าใจความหมายของการปฏิบัติท่าทางภาษาทำของตัวละคร
3. บอกวิธีการปฏิบัติท่าทางของภาษาทำนาฏศิลป์ได้ถูกต้อง

4. ปฏิบัติทำทางของภาษาทำนาฏศิลป์ได้ถูกต้อง สวยงาม

5. สาระการเรียนรู้

1. ความหมายของภาษาทำนาฏศิลป์
2. การเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อสื่อความหมายโดยใช้ภาษาทำนาฏศิลป์

ภาษาท่า หมายถึง การสื่อความหมายหรือสื่อสารให้เข้าใจกัน โดยใช้กิริยาท่าทางการรำ ในทางนาฏศิลป์ เรียกว่า รำบท หรือรำไ้บ่ท คือการแสดงท่ารำแทนคำพูด รวมทั้งการการแสดง อารมณ์ด้วย การรำบทเป็นการใช้ภาษาที่พัฒนามาจากท่าทางธรรมชาติในบางครั้งการใช้ท่าทางก็ สามารถสื่อความหมายได้สมบูรณ์โดยไม่ต้องอาศัยกับคำพูด

6. กระบวนการจัดการเรียนรู้ (กิจกรรมการเรียนรู้)

คาบเรียนที่ 1 – 2

1. นักเรียนและครูพูดคุยกัน เกี่ยวกับการแสดงนาฏศิลป์ในรูปแบบต่างๆเช่น การรำ การฟ้อน การเซ็ง โจน หรือละครที่นักเรียนเคยพบเห็นจากทางโทรทัศน์ว่ามีความงดงามอ่อนช้อยอย่างไร ครูรู้เรื่องหรือไม่
2. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน
3. ครูแนะนำวิธีการดูวิดีโอ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์
4. นักเรียนศึกษาความรู้จากวิดีโอ และฝึกปฏิบัติท่าจากวิดีโอ
5. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

คาบเรียนที่ 3 - 4

1. นักเรียนฝึกปฏิบัติภาษาทำนาฏศิลป์จากวิดีโอ
2. ครูทดสอบการปฏิบัติท่ารำ เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์
3. นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจ

7. สื่อการเรียนรู้

1. วิดีทัศน์เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์

8. การวัดผลและประเมินผล

- ประเมินจากการตอบแบบทดสอบ
- ประเมินผลภาคปฏิบัติ
- ประเมินจากแบบสอบถามความพึงพอใจ
- สังเกตพฤติกรรมในการเรียน

คู่มือ

การใช้บทเรียนวีดิทัศน์การสอน

สำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

วิชานาฏศิลป์

เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์

จัดทำโดย

นางสาวมัลลิการ์ วงศ์ศิรินวัฒน์

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

คู่มือการใช้บทเรียนวีดิทัศน์การสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์

บทเรียนวีดิทัศน์การสอน เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 นี้ ผู้ผลิตได้จัดทำคู่มือการใช้เทปบทเรียนวีดิทัศน์การสอนขึ้นมาประกอบเพื่อการเรียนการสอนจะได้สัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น โดยจะต้องจัดให้ผู้ดูได้เห็นภาพและได้ยินเสียงชัดเจน ซึ่งสิ่งที่ควรพิจารณาในการใช้เทปบทเรียนวีดิทัศน์การสอนควรปฏิบัติดังนี้

1. การเตรียมผู้สอน ครูผู้สอนควรจะดูบทเรียนวีดิทัศน์การสอนก่อนที่จะนำไปสอนผู้เรียน เพื่อคว่าส่วนใดสำคัญและน่าสนใจเพื่อสามารถแนะนำผู้เรียนก่อนการเรียนได้ และจะต้องตรวจสอบว่าเครื่องเล่นเทปวีดิทัศน์ใช้การได้ดีหรือไม่ เครื่องรับ โทรทัศน์สามารถปรับภาพและเสียงได้ชัดเจนหรือไม่

2. การเตรียมห้องเรียน

2.1 จัดห้องเรียนให้มีแสงสว่างพอควร โดยไม่ใช้ห้องมืด ทั้งนี้เพื่อความสบายสายตาในการชมและเพื่อให้ผู้เรียนสามารถอ่านหรือจดข้อความได้

2.2 ไม่ควรติดตั้งเครื่องรับโทรทัศน์ใกล้หน้าต่างหรือในที่ที่จะมีแสงตกลงมาบนจอได้โดยตรงเพราะจะเกิดเงาสะท้อนทำให้เห็นภาพไม่ชัดเจน

2.3 ขนาดของเครื่องรับโทรทัศน์ หากนักเรียนจำนวน 25-30 คนควรจะใช้เครื่องรับโทรทัศน์ขนาด 20 นิ้ว - 24 นิ้ว ดังนั้นหากผู้เรียน 100 คน ก็ควรใช้ห้องเรียนขนาดใหญ่และเครื่องรับโทรทัศน์ถึง 4 เครื่องด้วยกัน

2.4 ความกว้างของการจัดแถวที่นั่งชมไม่ควรกว้างเกิน 45 องศา ทั้งนี้โดยกำหนดจากเส้นกลางจอเครื่องรับโทรทัศน์

2.5 ระยะนั่งไกลที่สุดจากจอเครื่องรับโทรทัศน์ต้องไม่เกินกว่าขนาดของจอ เช่น เครื่องรับโทรทัศน์ขนาด 24 นิ้ว ผู้เรียนแถวสุดท้ายไม่ควรนั่งเกินกว่า 24 ฟุตจากจอเป็นต้น

2.6 การติดตั้งเครื่องรับโทรทัศน์ไม่ควรสูงเกินกว่า 30 องศาจากระดับสายตา หรือสูงประมาณ 7 ฟุต จากพื้น

3. การเตรียมผู้เรียน ผู้สอนจะต้องบอกจุดประสงค์ของบทเรียนวีดิทัศน์การสอนและแนะนำก่อนว่าเรื่องที่จะชมนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไรและมีความเกี่ยวข้องกับบทเรียนที่กำลังเรียนอย่างไรบ้าง มีจุดสำคัญ จุดสนใจของเรื่องอยู่ตรงไหน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถชมเรื่องนี้ได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น

4. การสอน

4.1 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนให้ผู้เรียนได้ทราบถึงจุดประสงค์ในการเรียนจากบทเรียนวีดิทัศน์การสอนให้มีความเข้าใจที่ตรงกัน

4.2 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน(Prettest) จำนวน 15 ข้อ เพื่อทดสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องที่นักเรียนจะเรียนในบทเรียนวีดิทัศน์การสอนเพื่อเก็บข้อมูลไว้เปรียบเทียบความก้าวหน้าทางการเรียน

4.3 ให้นักเรียนเรียนจากบทเรียนวีดิทัศน์การสอนเรื่องภาษาทำนาภูศิลป์จนจบ

4.4 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน(Posttest) จำนวน 15 ข้อ เพื่อเก็บเป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.5 ให้นักเรียนศึกษาทำรำพร้อมฝึกปฏิบัติจากคลิปวีดิทัศน์

4.6 ทดสอบการปฏิบัติทำรำของนักเรียนที่ศึกษาจากคลิปวีดิทัศน์

4.6 ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจ เพื่อสำรวจความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนวีดิทัศน์

บทรายการวิดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

บทเรียนคลิปวิดิทัศน์ที่ 1		
ภาพ	ลักษณะการถ่าย	เสียง
กราฟิกชื่อเรื่อง	Fade in SUPERIMPOSE	ดนตรี
การแสดงโขน ชุดหนุมานจับเบญจกาย	DISSOLVE LS	ดนตรี
พิธีกร	DISSOLVE LS MS	<p>สวัสดีค่ะ ภาพการแสดงนาฏศิลป์ไทยที่ผ่านตาเรื่อยๆ ไปเมื่อสักครู่ เป็นการแสดงนาฏศิลป์ไทยประเภทโขน ซึ่งอยู่ในชุดหนุมานจับนางเบญจกายค่ะ</p> <p>เพียงแค่อุภาพการแสดงไปนั้น ก็อดภูมิใจไม่ได้นะคะว่า ศิลปะการแสดงของไทยนั้นช่างมีความงดงามอ่อนช้อย</p> <p>สำหรับวันนี้เราจะมาพบกับ อาจารย์ขวัญใจ คงถาวร ซึ่งอาจารย์จะมาให้ความรู้กับเราเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยค่ะ สวัสดีค่ะอาจารย์</p>
อ.ขวัญใจ	CUT , LS	สวัสดีค่ะ
พิธีกร	CUT MS	<p>อาจารย์คะ นาฏศิลป์ไทยมีอยู่หลายประเภท แต่ก็มีหลายคนนะคะที่เมื่อชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยแล้วมักจะไม่เข้าใจว่าตัวละครนั้นกำลังสื่อสารอะไรกับ ผู้ชมบางที่อาจ</p>

บทเรียนคลิปวิดีโอที่ 1		
ภาพ	ลักษณะการถ่าย	เสียง
		เป็นเพราะสาเหตุนี้หรือเปล่าคะที่ทำให้บางคนเมื่อดูแล้วไม่เข้าใจ ก็เลยไม่สนใจซะเลย
อ.ขวัญใจ	CUT MS	ก็มีส่วนนะคะ แต่จริงๆแล้วการชมนาฏศิลป์ไทยให้รู้เรื่องก็ไม่ใช่ว่าเรื่องยากอะไร เพียงแต่ผู้ชมจะต้องรู้จักสังเกตท่าทาง ที่ผู้แสดงสื่อออกมา หรือศึกษาความรู้พื้นฐานในเรื่องภาษาทำนาฏศิลป์มาบ้างก็จะเข้าใจได้ง่ายขึ้น
พิธีกร	CUT MS	ภาษาทำนาฏศิลป์ หมายถึงอะไรคะ
อ.ขวัญใจ	CUT MS	ภาษาทำ หมายถึง ภาษาทางนาฏศิลป์ เสมือนเป็นภาษาพูด โดยไม่ต้องเปล่งเสียงออกมา แต่อาศัยส่วนประกอบของร่างกายแสดงออกมาเป็นกิริยาท่าทางซึ่งสื่อให้ผู้ชมสามารถเข้าใจเรื่องราวได้ ถ้าได้มีการศึกษาการใช้ท่าทางต่างๆมาบ้างพอสมควร ยิ่งจะทำให้เข้าใจและรับรู้เรื่องราวดีขึ้น อีกทั้งได้รับความสนุกสนานมากขึ้น
พิธีกร	CUT MS	แล้วภาษาทำนาฏศิลป์ ก็ประเภทคะ อาจารย์ลองช่วยยกตัวอย่างให้ฟังหน่อยคะ

บทเรียนคลิป์วิดีโอที่ 1		
ภาพ	ลักษณะการถ่าย	เสียง
อ.ขวัญใจ	CUT MS	พื้นฐานของการใช้ภาษาทำนาฏศิลป์นี้ ส่วนมากจะนำมาจากทำธรรมชาติ แล้วนำมาประดิษฐ์ดัดแปลงให้มีความอ่อนช้อยสวยงาม ทำทางที่แสดงออกมาจำแนกได้ 3 ประเภทคือ 1. กิริยาที่ใช้แทนคำพูด 2. กิริยาแสดงอิริยาบถ 3. กิริยาที่แสดงถึงอารมณ์ภายใน นอกจากนี้ยังมีการนำกิริยาทำทางของสัตว์มาประดิษฐ์ให้มีท่วงท่าที่งดงามขึ้นและทำทางที่ประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่เพื่อเป็นการสื่อความหมาย โดยเฉพาะอีกด้วยค่ะ
พิธีกร	CUT MS	อืม น่าสนใจนะคะ ถ้าอย่างนั้นดิฉันอยากพูดคำว่า ฉันรักเธอ เป็นภาษาทำนาฏศิลป์ ดิฉันควรปฏิบัติอย่างไรคะ
อ.ขวัญใจ (ทำท่าให้ดู แล้วค่อยพูด)	CUT MS	อย่างนี้ค่ะ แต่ว่าเราไปชมนักแสดงที่จะมาสาธิตเลยดีไหมคะ จะได้เข้าใจมากขึ้น
พิธีกร	CUT MS	ดีค่ะ
พิธีกร	CUT MS	ถ้าอย่างนั้นเราไปชมกันเลยนะคะ (หันมาพูดกับกล้อง)

บทเรียนคลิป์วิดีโอที่ 1		
ภาพ	ลักษณะการถ่าย	เสียง
กราฟิกคำว่า ภาษาทำนาฏศิลป์	DISSOLVE SUPERIMPOSE	ดนตรี
กราฟิก คำว่า ท่าที่ใช้แทนคำพูด	DISSOLVE SUPERIMPOSE	ดนตรี
นักแสดงปฏิบัติท่าตัวเรา ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ท่าตัวเรา	DISSOLVE SUPERIMPOSE Ms	ดนตรี
นักแสดงปฏิบัติท่าเรียก ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ท่าเรียก	DISSOLVE SUPERIMPOSE Ms	ดนตรี
นักแสดงปฏิบัติท่าไป ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ท่าไป	DISSOLVE SUPERIMPOSE Ms	ดนตรี
นักแสดงปฏิบัติท่าปฏิเสธ ด้านล่างมี กราฟิก คำว่าท่าปฏิเสธ	DISSOLVE SUPERIMPOSE Ms	ดนตรี
นักแสดงปฏิบัติท่า ซี่โก๊ส ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ท่าที่นี่	DISSOLVE SUPERIMPOSE Ms	ดนตรี
นักแสดงปฏิบัติท่า ที่นั่น ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ท่าที่นั่น	DISSOLVE SUPERIMPOSE Ms	ดนตรี
นักแสดงปฏิบัติท่า ซี่กวาดมือ ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ท่าทั่วไป	DISSOLVE SUPERIMPOSE Ms	ดนตรี
นักแสดงปฏิบัติท่า ท่าน ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ท่าท่าน	DISSOLVE SUPERIMPOSE Ms	ดนตรี

บทเรียนคลิป์วิดีโอที่ 1		
ภาพ	ลักษณะการถ่าย	เสียง
กราฟิก คำว่า ทำแสดงอิริยาบถ	DISSOLVE SUPERIMPOSE	ดนตรี
นักแสดงปฏิบัติทำนั่ง ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ทำนั่ง	DISSOLVE SUPERIMPOSE Ms	ดนตรี
นักแสดงปฏิบัติทำไหว ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ทำไหว	DISSOLVE SUPERIMPOSE Ms	ดนตรี
นักแสดงปฏิบัติทำยื่น ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ทำยื่น	DISSOLVE SUPERIMPOSE Ms	ดนตรี
นักแสดงปฏิบัติทำเดิน ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ทำเดิน	DISSOLVE SUPERIMPOSE Ms	ดนตรี
กราฟิก คำว่า ทำที่แสดงอารมณ์ ภายใน	DISSOLVE SUPERIMPOSE	ดนตรี
นักแสดงปฏิบัติทำรัก ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ทำรัก	DISSOLVE SUPERIMPOSE Ms	ดนตรี
นักแสดงปฏิบัติทำอาย ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ทำอาย	DISSOLVE SUPERIMPOSE Ms	ดนตรี
นักแสดงปฏิบัติทำยิ้ม ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ทำยิ้ม	DISSOLVE SUPERIMPOSE Ms	ดนตรี
นักแสดงปฏิบัติทำโกรธ ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ทำโกรธ	DISSOLVE SUPERIMPOSE Ms	ดนตรี

บทเรียนคลิป์วิดีโอที่ 1		
ภาพ	ลักษณะการถ่าย	เสียง
นักแสดงปฏิบัติทำเสียใจ ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ทำเสียใจ	DISSOLVE SUPERIMPOSE Ms	ดนตรี
นักแสดงปฏิบัติทำเศร้าโศก ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ทำเศร้าโศก	DISSOLVE SUPERIMPOSE Ms	ดนตรี
กราฟิก คำว่า ทำทางที่เลียนแบบกิริยา ของสัตว์	DISSOLVE SUPERIMPOSE	ดนตรี
นักแสดงปฏิบัติทำนกด ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ทำนกด	DISSOLVE SUPERIMPOSE Ms	ดนตรี
นักแสดงปฏิบัติทำทวง ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ทำทวง	DISSOLVE SUPERIMPOSE Ms	ดนตรี
นักแสดงปฏิบัติทำปลา ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ทำปลา	DISSOLVE SUPERIMPOSE Ms	ดนตรี
กราฟิก คำว่า ทำทางที่ประดิษฐ์ขึ้น เพื่อเป็นการสื่อความหมายโดยเฉพาะ	DISSOLVE SUPERIMPOSE	ดนตรี
นักแสดงปฏิบัติทำสวยงาม ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ทำสวยงาม	DISSOLVE SUPERIMPOSE Ms	ดนตรี
นักแสดงปฏิบัติทำบัวบาน ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ทำยิ่งใหญ่	DISSOLVE SUPERIMPOSE Ms	ดนตรี
นักแสดงปฏิบัติทำกล้าหาญ ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ทำกล้าหาญ	DISSOLVE SUPERIMPOSE Ms	ดนตรี

บทเรียนคลิป์วิดีโอที่ 1		
ภาพ	ลักษณะการถ่าย	เสียง
นักแสดงปฏิบัติทำสนุกสนาน รื่นเรริง ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ทำสนุกสนาน รื่นเรริง	DISSOLVE SUPERIMPOSE Ms	ดนตรี
พิธีกรและอาจารย์ขวัญใจ	DISSOLVE Ms	อาจารย์คะ จะสังเกตได้ว่าจะมี บางท่าที่จะต้องปฏิบัติได้เฉพาะ มือซ้ายเท่านั้น มีท่าอะไรบ้างคะ
อาจารย์ พูด แล้วตัดภาพทำตัวเรา ทำ ยิ้ม ทำร้อง ให้ และทำอายเข้ามาซ้อน	CUT MS DISSOLVE	คะ ท่าที่ทางนาฏศิลป์ไทยถือเป็น ประเพณีที่จะต้องปฏิบัติมือซ้าย ก็ มีท่าตัวเรา ทำยิ้ม ทำอายและทำ ร้องให้ โดยสำหรับทำร้องให้นี้ก็ จะมีวิธีการปฏิบัติทำแบบครบ กระบวนการทำรำลักษณะนี้คะ (ครูสาธิตทำแบบเต็ม) หรือจะ ปฏิบัติทำในลักษณะเข็ดน้ำตา แบบนี้(ครูสาธิต)ก็ถือว่าเป็นท่า ร้องให้เช่นเดียวกันคะ
พิธีกรกำลังพยายามทำทำยิ้ม แต่หน้า งงๆ	CUT , MS	
อาจารย์	CUT MS	คุณพิธีกรเป็นอะไรคะ
พิธีกร	CUT MS	เอ่อ คือ ดิฉันรู้สึกมีความสุขมาก คะ ที่ได้รับความรู้จากอาจารย์ใน วันนี้ ก็เลยอยากจะทำทำยิ้มแบบมี ความสุข
อาจารย์ทำทำยิ้ม	CUT MS	อ้อ ทำอย่างนี้ไงคะ แต่คุณพิธีกร จะทำท่าเพียงอย่างเดียวไม่ได้คะ เพราะทุกครั้งที่นักแสดงกำลัง ทำท่าไปตามบทนั้น นักแสดง

บทเรียนคลิปวิดีโอที่ 1		
ภาพ	ลักษณะการถ่าย	เสียง
		จะต้องใส่อารมณ์และความรู้สึกเข้าไปกับท่าทำได้ จึงจะทำให้การแสดงดูสมจริง ซึ่งเราเรียกว่าการตีบทค่ะ
พิธีกร	CUT MS	ตีบท ซึ่งถ้านักแสดงทำให้คนดูเชื่อได้ว่าเป็นตัวละครตัวนั้นจริงๆ เราก็เรียกว่า “ ตีบทแตก ” ไซ้ไหมคะ
อาจารย์และพิธีกร	CUT , MS	ไซ้ค่ะ
พิธีกรไหว้ขอบคุณอาจารย์และนักแสดง	CUT MS LS	สำหรับวันนี้ ทางรายการต้องกราบขอบพระคุณอาจารย์และนักแสดงสาธิตของเราด้วยนะคะ ที่ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับภาษาทำนาฏศิลป์ให้เราได้ศึกษา
พิธีกร	CUT MS	ดิฉันเชื่อว่า เมื่อน้องๆ ได้ชมรายการของเราแล้ว คงจะสามารถนำความรู้ที่ได้รับในตอนนี ไปใช้ในการชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยให้ได้รรถรสมากขึ้นนะคะ
กราฟิก คำว่า มาฝึกปฏิบัติกันเถอะ	DISSOLVE SUPERIMPOSE Fade out	ดนตรี
บทเรียนคลิปวิดีโอที่ 2		
นักแสดงปฏิบัติทำนั่ง ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ทำนั่ง	Fade in DISSOLVE SUPERIMPOSE LS , MS , CU PAN	ทำนั่ง ตัวนาง นั่งพับเพียบ หัวเข่าชิดกัน มือซ้ายวางอยู่ที่หัวเข่าขวา มือขวาวางบนต้นขาขวา นั่งตัวตรง ดันเอวดันไหล่ ตัวพระ นั่งพับเพียบ ก้นเข่าตาม

บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 1		
ภาพ	ลักษณะการถ่าย	เสียง
	Fade out	ตัดส่วนเท้าขวาทับเท้าซ้าย ให้ฝ่าเท้าซ้ายอยู่ ตรงหัวเข่าของเท้าขวา หันเข่าออก มือซ้ายแบกว่า เขี่ยคตึงวางที่ หัวเข่าซ้าย มือขวาแบกว่า วางที่ต้นขาขวา แขนงอเล็กน้อย นั่งตัวตรง คันเอวคันไหล่
บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 3		
นักแสดงปฏิบัติท่าพนมมือไหว้ ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ท่าพนมมือไหว้	Fade in DISSOLVE SUPERIMPOSE LS , MS , CU PAN Fade out	ท่าพนมมือไหว้ ยกมือขึ้นทำท่าพนมมือไหว้ระดับอก เปิดปลายนิ้วมือบานออก
บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 4		
นักแสดงปฏิบัติทำยืน ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ทำยืน	Fade in DISSOLVE SUPERIMPOSE LS , MS , CU PAN TILT UP Fade out	ทำยืน ตัวนาง ยืนตัวตรง นำหน้าตัวอยู่ที่เท้าขวา เท้าซ้ายวางเหลื่อมเท้าขวา มือขวาจับหางที่ชายพก แขนซ้ายทอดตึง คอว่ามีอลงที่หน้าขาซ้าย เอียงศีรษะข้างซ้าย ตัวพระ ยืนตัวตรง นำหน้าตัวอยู่ที่เท้าขวา เท้าซ้ายวางเหลื่อมเท้าขวามือขวาเท้าสะเอว แขนซ้ายทอดตึง คอว่ามีอลงที่หน้าขาซ้าย เอียงศีรษะข้างขวา
บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 5		
นักแสดงปฏิบัติทำเดิน ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ทำเดิน	Fade in DISSOLVE	ทำเดิน ตัวนาง ก้าวเท้าซ้าย เอียงซ้าย มือทั้งสองหยิบจับข้างลำตัว

บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 1		
ภาพ	ลักษณะการถ่าย	เสียง
	SUPERIMPOSE LS , MS , CU PAN Fade out	เลื่อนมือขวามาปล่อยจิบตั้งวงล่าง มือซ้ายตั้งเหยียดแขนตั้งข้างลำตัว เอียงขวา ตัวพระ ก้าวเท้าซ้าย เอียงซ้าย มือ ทั้งสองเหยียดจิบ แล้วปล่อยมือขวา ตั้งวงล่าง มือซ้ายตั้งเหยียดแขนตั้ง ข้างลำตัว กลับมาเอียงขวา
บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 6		
นักแสดงปฏิบัติทำตัวเรา ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ตัวเรา	Fade in DISSOLVE SUPERIMPOSE LS , MS , CU PAN Fade out	ทำตัวเรา หรือ การแนะนำตัว ใช้มือซ้ายจิบหงายระหว่างอก
บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 7		
นักแสดงปฏิบัติทำเรียก ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า เรียก	Fade in DISSOLVE SUPERIMPOSE LS , MS , CU PAN , Fade out	ทำเรียก ตั้งมือไปข้างหน้า งอแขน แล้วกดปลายมือลงจิบคว่ำ และ กรีดจิบเข้าหาลำตัว ปล่อยจิบตั้ง มือ
บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 8		
นักแสดงปฏิบัติทำไป ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ไป	Fade in DISSOLVE SUPERIMPOSE LS , MS , CU PAN , Fade out	ทำไป มือใดมือหนึ่งจิบหงาย งอ แขน แล้วม้วนข้อมือออกไปเป็น จิบคว่ำ ปล่อยจิบออกไปเป็นตั้งมืองอ แขน
บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 9		

บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 1		
ภาพ	ลักษณะการถ่าย	เสียง
นักแสดงปฏิบัติทำปฏิเสธ ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ปฏิเสธ,ห้าม	Fade in DISSOLVE SUPERIMPOSE LS , MS , CU PAN , Fade out	ทำปฏิเสธ หรือ ห้าม ต้มมือสั้น ข้อมือเล็กน้อย
บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 10		
นักแสดงปฏิบัติทำ ที่นี้ ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ที่นี้	Fade in DISSOLVE SUPERIMPOSE LS , MS , CU PAN , Fade out	ทำที่นี้ กำนิ้วทั้งสาม โดยใช้หัวแม่มือกดไว้ ยกเว้นนิ้วชี้ กดข้อมือ งอแขนให้นิ้วชี้ลงบนพื้น มืออยู่ระดับหน้าท้อง
บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 11		
นักแสดงปฏิบัติทำ ที่นั่น ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ที่นั่น	Fade in DISSOLVE SUPERIMPOSE LS , MS , CU PAN , Fade out	ทำที่นั่น กำมือเหมือนทำที่นี้ แต่ยกมือให้สูงขึ้น อยู่ระดับสายตา ตั้งแขน
บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 12		
นักแสดงปฏิบัติทำ ชีควาดมือ ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ทั่วไป	Fade in DISSOLVE SUPERIMPOSE LS , MS , CU PAN , Fade out	ทำทั่วไป กำมือเหมือนทำที่นั่น แต่ให้อยู่ระดับหน้าท้องชี้นิ้ว หางมือวาดออกไปเป็นครึ่งวงกลมข้างลำตัว ตามองตามมือที่ชี้
บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 13		
นักแสดงปฏิบัติทำ ท่าน ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ท่าน	Fade in DISSOLVE SUPERIMPOSE	ทำท่าน หรือกล่าวถึงสิ่งที่สูงส่งกว่า ยกฝ่ามือตะแคงสูงระดับหน้า เขียงกับหน้าทางด้านมือที่ยก

บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 1		
ภาพ	ลักษณะการถ่าย	เสียง
	LS , MS , CU PAN , Fade out	
บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 14		
นักแสดงปฏิบัติทำรัก ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า รัก	Fade in DISSOLVE SUPERIMPOSE LS , MS , CU PAN , Fade out	ทำรัก มือทั้งสองแบคว่าไขว้ทาบท ที่ฐานไหล่
บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 15		
นักแสดงปฏิบัติทำอาย ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า อาย	Fade in DISSOLVE SUPERIMPOSE LS , MS , CU PAN , Fade out	ทำอาย ใช้ฝ่ามือซ้ายแตะแก้ม เฉียงใบหน้าตามมือที่แตะ
บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 16		
นักแสดงปฏิบัติทำยิ้ม ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ดีใจ, ยิ้ม	Fade in DISSOLVE SUPERIMPOSE LS , MS , CU Fade out	ทำยิ้ม ใช้เฉพาะมือซ้าย กรีดจิบ คว่ำมาที่ปาก
บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 17		
นักแสดงปฏิบัติทำโกรธ ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า โกรธ	Fade in DISSOLVE SUPERIMPOSE LS , MS , CU Fade out	ทำโกรธ ใช้มือข้างใดข้างหนึ่ง ถูที่ก้านคอตอนได้ใบหูกลับไป กลับมาเร็วๆ แล้วกระซากลง เบาๆ พร้อมทั้งกระแทกเท้าลงกับพื้น

บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 1		
ภาพ	ลักษณะการถ่าย	เสียง
บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 18		
นักแสดงปฏิบัติทำร้องไห้ ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ร้องไห้	Fade in DISSOLVE SUPERIMPOSE LS , MS , CU PAN Fade out	ทำร้องไห้ กรีดนิ้วชี้ข้างซ้าย แตะที่หัวใจข้างซ้ายและขวา ลักษณะเป็นการเข็ดน้ำตา มือขวาแบคว่าวางที่ชายพก หรือ หัวเข็มขัด และสะอื้นตัวขึ้นลงตาม จังหวะพร้อมกับสะอื้น
บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 19		
นักแสดงปฏิบัติทำเสิร์ฟโซก ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า เสิร์ฟโซก	Fade in DISSOLVE SUPERIMPOSE LS , MS , CU PAN Fade out	ทำเสิร์ฟโซก ไขว้ประสานลำแขน ระดับท้อง ปลายมือทั้งสอง แตะ ใกล้ๆกระดูกเชิงกราน
บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 20		
นักแสดงปฏิบัติทำนกด ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า นกด	Fade in DISSOLVE SUPERIMPOSE LS , MS , CU PAN Fade out	ทำนกด มือทั้งสองแบคว่ายกขึ้น ด้านข้าง งอแขนระดับไหล่
บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 21		
นักแสดงปฏิบัติทำท่างวง ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ท่างวง	Fade in DISSOLVE SUPERIMPOSE LS , MS , CU PAN	ทำท่างวง เขี่ยคิ้วชี้และนิ้วกลาง ของทั้ง 2 มือ ให้ตั้ง พร้อมทั้งตั้ง ข้อมือขึ้น ระดับการวางมือทั้ง 2 ข้างอยู่เหลื่อมกัน มือซ้ายอยู่ระดับ หน้าท้องด้านนอก และมือขวาอยู่

บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 1		
ภาพ	ลักษณะการถ่าย	เสียง
	TILT UP Fade out	ด้านใน
บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 22		
นักแสดงปฏิบัติทำปลา ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ปลา	Fade in DISSOLVE SUPERIMPOSE LS , MS , CU PAN Fade out	ทำปลาตั้งมือใดมือหนึ่งไว้ ข้างหน้าระดับอก แขนงอเล็กน้อย อีกมือหนึ่งส่งลำแขนไปข้างหลัง ฝ่ามือ เหยียดตรง กระดิกนิ้วเล็กน้อย พร้อมกับชอยเท้า
บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 23		
นักแสดงปฏิบัติทำสวยงาม ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า สวยงาม	Fade in DISSOLVE SUPERIMPOSE LS , MS , CU PAN Fade out	ทำสวยงาม มือหนึ่งจับคว่ำ สอด ขึ้นหางมืองอแขนด้านข้างระดับ ศรียะ อีกมือหนึ่งหาง งอแขนไป ด้านหน้า แล้วพลิกมือกลับตั้งเป็น วงระดับปาก ปฏิบัติพร้อมกันทั้ง สองมือ
บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 24		
นักแสดงปฏิบัติทำพรหมสี่หน้า ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า ยิ่งใหญ่	Fade in DISSOLVE SUPERIMPOSE LS , MS , CU PAN Fade out	ทำยิ่งใหญ่ สองมือจับคว่ำระดับ เอวด้านข้าง แล้วสอดขึ้นปล่อยจับ หางมือ งอแขน
บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 25		

บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 1		
ภาพ	ลักษณะการถ่าย	เสียง
นักแสดงปฏิบัติทำกล้ำหาญ ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า กล้ำหาญ	Fade in DISSOLVE SUPERIMPOSE LS , MS , CU PAN Fade out	ทำกล้ำหาญ มือหนึ่งตั้งวงบน ปลายมืออยู่ระดับแง่ศีรษะ จอแขนเล็กน้อย และอีกมือหนึ่ง ให้ฝ่ามือแนบที่หน้าขา
บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 26		
นักแสดงปฏิบัติทำสนุกสนาน รื่นเริง ด้านล่างมี กราฟิก คำว่า สนุกสนาน รื่นเริง	Fade in DISSOLVE SUPERIMPOSE LS , MS , CU PAN Fade out	ทำสนุกสนาน รื่นเริง มือทั้งสอง จับหงายระดับกลางอก แล้วม้วน มือ ปล่อยจับ ตั้งมือ ดึงแขนระดับ ไหล่
บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 27		
พิธีกร	MS	เป็นอย่างไรกันบ้างคะน้องๆ หลังจากได้ลองปฏิบัติทำรำกัน แล้ว น้องๆพอจะจำทำอะไรได้ บ้าง อย่างไรก็ตามน้องๆอย่าลืม กลับไป ทบทวนทำรำกันนะคะ จะได้ ปฏิบัติ และเข้าใจภาษาทำ นาฏศิลป์มากขึ้น วันนี้ก่อนจะจากกันเรามาชมการ แสดง โดยใช้ภาษาทำนาฏศิลป์ที่เราได้ ศึกษากันในวันนี้ก่อนนะคะ ไป

บทเรียนคลิปวีดิทัศน์ที่ 1		
ภาพ	ลักษณะการถ่าย	เสียง
		ซมกันเลยกะ
ภาพการแสดงนาฏศิลป์ไทยโดยใช้ภาษาทำนาฏศิลป์ ซึ่งสาริตโดยผู้แสดงสาริต ซึ่งขณะกำลังแสดงจะมีกราฟิกบรรยาย ความหมายในการสื่อสารเรื่องราวด้านล่าง	Fade in DISSOLVE SUPERIMPOSE LS , MS , CU Fade out	ดนตรี
กราฟิกขึ้น ขอบคุณ.... เครดิต ผู้จัดทำ	Fade in CU Caption ใช้ตัวอักษร แบบเลื่อนขึ้น Fade out	Fade in ดนตรี Fade out ดนตรี

ศัพท์ทางกรรมของลือวิดิทัศน์

ศัพท์เกี่ยวกับการเปลี่ยนมุมมอง

ARC	การเคลื่อนกล้องโทรทัศน์ในแนวโค้ง
PAN	การเคลื่อนกล้องโทรทัศน์ในแนวระนาบด้านข้าง เช่น แพน ซ้าย (PAN LEFT) แพนขวา (PAN RIGHT)
TILT	การเคลื่อนย้ายโทรทัศน์ในแนวตั้ง เช่น การเงยขึ้น (TILT UP) การก้มลง (TILT DOWN)
DOLLY	การเคลื่อนย้ายกล้องโทรทัศน์เข้าใกล้ (DOLLY IN) หรือ ถอยออกห่างจากวัตถุ (DOLLY OUT) ในแนวเส้นตรง
TRUCK	การเคลื่อนย้ายทั้งตัวกล้องและขากล้องไปทางซ้าย หรือ ทางขวาโดยกล้องจะจับภาพอยู่ตำแหน่งที่เดิม
ZOOM	การเปลี่ยนทางยาวโฟกัสของเลนส์ไปในมุมแคบ(ZOOM IN) หรือ มุมกว้าง (ZOOM OUT)

ศัพท์เกี่ยวกับระยะเวลาการถ่ายภาพ

Extreme Long Shot (XLS)	ภาพที่วัตถุอยู่ไกลจากกล้องมาก เช่น ภาพวิวทิวทัศน์ ภาพชายทะเล จึงบอกรายละเอียดของภาพได้น้อย
Long Shot (LS)	เป็นภาพระยะไกล หากเป็นภาพบุคคลก็จะเห็นเต็มตัวให้รายละเอียดของภาพมากขึ้น
Medium Shot (MS)	ภาพระยะปานกลาง หรือบุคคลครึ่งตัวซึ่งนิยมใช้ในการทำรายการวิดิทัศน์
Close-up (CU)	เป็นภาพระยะใกล้ เช่น ภาพเห็นหัวไหล่
Extreme close-up (XCU)	เป็นภาพที่ต้องการเน้นเฉพาะส่วน เช่น ใบหน้า ดวงตา

ศัพท์เกี่ยวกับการเปลี่ยนภาพ

CUT	การตัดภาพจากภาพหนึ่งไปอีกภาพหนึ่งอย่างรวดเร็ว
FADE	การค่อยๆ เพิ่มหรือลดของสัญญาณภาพหรือเสียง
DISSOLVE	การทำภาพจางซ้อน ภาพหนึ่งค่อยๆ เลือนหายไปและอีกภาพหนึ่งค่อยๆ เข้ามาแทนที่
SUPERIMPOSE	การนำภาพจากสองแหล่งภาพมาซ้อนกัน เช่น การนำตัวอักษรมาซ้อนลงบนภาพ

ข้อสอบกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์

.....
คำชี้แจง เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย ● ลงในกระดาษคำตอบ

1. ข้อใดกล่าวได้ถูกต้อง

- ก. ภาษาทำนาฏศิลป์ แสดงออกโดยใช้ท่าทางและน้ำเสียง
- ข. ภาษาทำนาฏศิลป์ เปรียบเสมือนภาษาพูด แต่ใช้กิริยาเคลื่อนไหวร่างกายเป็นสื่อแสดงออกมา
- ค. ภาษาทำนาฏศิลป์ เป็นการแสดงที่สร้างสรรค์ขึ้นมาจากความรู้สึกของนักแสดง
- ง. ภาษาทำนาฏศิลป์ ใช้ในการแสดงนาฏศิลป์ประเภท โขนเพียงอย่างเดียว

2. การศึกษาเรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ มีประโยชน์อย่างไรมากที่สุด

- ก. นำไปใช้ประกอบอาชีพได้
- ข. ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ค. เข้าใจความรู้สึกผู้อื่นมากขึ้น
- ง. นำไปชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยให้เข้าใจมากขึ้น

3. ข้อใดเป็นภาษาท่าที่แสดงอารมณ์ภายใน

ก. ท่าตัวเรา	ข. ท่าเสร์ราโศก
ค. ท่าปฎิเสธ	ง. ท่าสวยงาม

4. ภาพใดเป็นภาษาท่านาฏศิลป์ที่ประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ เพื่อเป็นการสื่อความหมายโดยเฉพาะ

ก.

ข.

ค.

ง.

5. ภาษาท่าในข้อใดที่จัดอยู่ในประเภทที่แตกต่างจากตัวเลือกอื่น

ก. ท่าตัวเรา

ข. ท่าไป

ค. ท่าเดิน

ง. ท่าปฏิเสธ

6. การปฏิบัติภาษาท่า ท่าร้องไห้ โดยผู้แสดงจะต้องสะอึกลำตัวขึ้นลงตามจังหวะ การสะอึกตัวนั้นกระทำเพื่อสื่อความหมายอะไร

ก. เหนื่อย

ข. ไม่พอใจ

ค. สะอื้น

ง. น่าสงสาร

7. ภาษาท่าในภาพเป็นการสื่อความหมายอย่างไร

ก. ยิ่งใหญ่

ข. สวยงาม

ค. กล้าหาญ

ง. รื่นเรริง

8. ในการแสดงโขนตอนหนุมานจับนางเบญจกาย ภาษาทำนาฏศิลป์ ท่าใดที่นางเบญจกาย ไม่ได้ นำมาปฏิบัติ

ก. ท่าอวย	ข. ท่าปฏิเสธ
ค. ท่าไป	ง. ท่าร้องไห้

9. สองมือจับคว่ำระดับเอวด้านข้าง แล้วสอดขึ้นปล่อยจับหงายมือ จอแขน เป็นการปฏิบัติท่าอะไร

ก. รื่นเรียง	ข. ยิ่งใหญ่
ค. ยินดี	ง. กล้าหาญ

10. ภาษาทำนาฏศิลป์ ท่าใดเป็นประเพณีที่จะต้องปฏิบัติด้วยมือซ้ายเท่านั้นจึงจะถูกต้อง

ก. เรียก	ข. โกรธ
ค. ท่าน	ง. ยิ้ม

11. ในการปฏิบัติท่ารำคู่พระ- นาง ตัวนางจะอยู่ด้านใดของตัวพระ

ก. ขวามือ	ข. ซ้ายมือ
ค. ด้านหน้า	ง. ด้านหลัง

12. ท่าไป ทางนาฏศิลป์ปฏิบัติอย่างไร

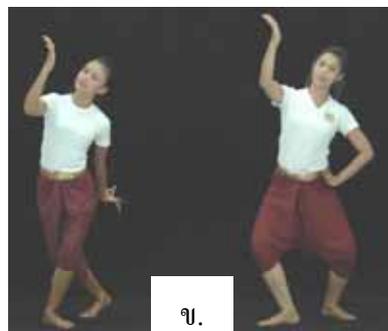
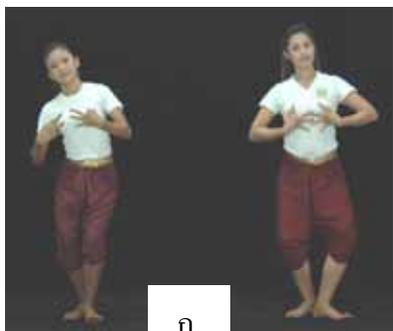
ก. จับหงาย จอแขน แล้วม้วนข้อมือออกไปเป็นจับคว่ำแล้วปล่อยจับออกเป็นตั้งมือจอแขน
ข. ตั้งมือ ไปข้างหน้าจอแขน แล้วกดปลายมือลงจับคว่ำและตัวจับเข้าหาลำตัว ปล่อยจับตั้งมือ
ค. ยกฝ่ามือตะแคงสูงระดับหน้า เยื้องกับหน้าทางด้านมือที่ยก
ง. ตั้งมือสั้นข้อมือเล็กน้อย

13. ภาษาทำนาฏศิลป์ ท่าใดที่ต้องใช้นาฏยศัพท์ คำว่า จับ เข้ามาเป็นส่วนประกอบในการปฏิบัติท่า

ก. ท่าเศร้าโศก	ข. ท่ารัก
ค. ท่ากวาง	ง. ท่ายิ้ม

14. “บรรดาเราเหล่านักเรียนสวนกุหลาบ ย่อมปลื้มปลาบปรีดีเปรมเกษมศรี”

ถ้าจะนำภาษาท่ามาประยุกต์ใช้บทกลอนข้างต้น คำที่ขีดเส้นใต้ควรใช้ท่ารำใดเหมาะสมที่สุด

15. “ตั้งมือใดมือหนึ่งไว้ข้างหน้าระดับอก แขนงอเล็กน้อย อีกมือหนึ่งส่งลำแขนไปข้างหลังฝ่ามือเหยียดตรง ซอยเท้าทั้งสองและกระดิกนิ้ว” การปฏิบัติภาษาท่าที่กล่าวมาข้างต้นเหมาะกับคำประพันธ์ที่ขีดเส้นใต้ในข้อใด

ก. ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว

ค. ขออวยพร อ่อนหวาน ประสานศักดิ์

ข. อันชนก ชนนี นี้รักเจ้า

ง. พุทธานุภาพนำผล

เฉลยคำตอบ

ข้อ 1 ตอบ ข

ข้อ 2 ตอบ ง

ข้อ 3 ตอบ ข

ข้อ 4 ตอบ ข

ข้อ 5 ตอบ ก

ข้อ 6 ตอบ ค

ข้อ 7 ตอบ ค

ข้อ 8 ตอบ ง

ข้อ 9 ตอบ ข

ข้อ 10 ตอบ ง

ข้อ 11 ตอบ ก

ข้อ 12 ตอบ ก

ข้อ 13 ตอบ ง

ข้อ 14 ตอบ ข

ข้อ 15 ตอบ ก

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นางสาวมัลลิการ์ วงศ์ศิรินวัตน์
 ที่อยู่ 121/102 หมู่บ้านสวนกุหลาบ ต.ปากเกร็ด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120
 ที่ทำงาน โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2527 ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเพชรรัตน์ กรุงเทพมหานคร
 พ.ศ.2529 นาฏศิลป์ชั้นต้น วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร
 พ.ศ.2532 นาฏศิลป์ชั้นกลาง วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร
 พ.ศ.2534 นาฏศิลป์ชั้นสูง วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร
 พ.ศ.2536 ศีรษะศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.) วิชาเอกนาฏศิลป์ไทย
 คณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
 พ.ศ.2551 ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านเทคโนโลยีการศึกษา
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติการทำงาน

พ.ศ.2538-2539 อาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนหนองหญ้าปล้องวิทยา จังหวัดเพชรบุรี
 พ.ศ.2539-2546 อาจารย์ 1 ระดับ 5 โรงเรียนศรีรัตนสมุทร จังหวัดสมุทรสงคราม
 พ.ศ.2546-ปัจจุบัน ครูชำนาญการ คศ.2 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี